AKADEMİK SPOR ARAŞTIRMALARI 2020

ASAD
AKADEMİK SPOR ARAŞTIRMALARI DERNEĞİ

Editör
Doç. Dr. Akın ÇELİK

EFE AKADEMİ

AKADEMİK SPOR ARAŞTIRMALARI 2020
Editör
Doç. Dr. Akın ÇELİK

AKADEMİK SPOR ARAŞTIRMALARI 2020

EDİTÖR
Doç. Dr. Akın ÇELİK

EFEAKADEMİ

Akademik Spor Araştırmaları 2020

Editör: Doç. Dr. Akın Çelik ORCID (0000-0002-2411-5465)

ISBN: 978-625-7729-33-8

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Akademik Spor Araştırmaları 2020
ÇELİK, Akın
1. Basım, 111 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Akademik, 2. Spor, 3. Araştırma.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Alanının Akademik Yapılanması; Türkiye'nin Benzerlikleri ve Farklılıkları..... 5
Abdullah Bora ÖZKARA

2. BÖLÜM
Beden Eğitimi Öğretmen Adayları İle Diğer Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerinin İncelenmesi..... 17
Arslan KALKAVAN - Abdullah Bora ÖZKARA

3. BÖLÜM
Toplumsal Güvenlik ve Spor..... 29
Ahmet Gökhan YAZICI

4. BÖLÜM
1980 Moskova Olimpiyatları'nın Olimpik Felsefe Açısından Değerlendirilmesi 57
Zülbiye KACAY

5. BÖLÜM
Giresun Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü İş Görenlerinin Örgütsel Güven Algılarının İncelenmesi..... 69
Murat TURAN

6. BÖLÜM
Düzenli Spor Yapan ve Yapmayan Bireylerin Beden Algısı ve Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi..... 87
Mustafa ŞAHİN - Seda TÜFEKÇİBAŞI

7. BÖLÜM
Futbolcularda Beslenme Düzeylerinin Değerlendirilmesi ve Günlük Besin Öğeleri Alımları.....101
Erkut TUTKUN - Gizem KÖSE

1.BÖLÜM

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ ALANININ AKADEMİK YAPILANMASI; TÜRKİYE'NİN BENZERLİKLERİ VE FARKLILIKLARI

Abdullah Bora ÖZKARA

- *Erzurum Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Erzurum/TÜRKİYE*
- *bora.ozkara@erzurum.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0003-1688-3410*

.

GİRİŞ

Türkiye'de beden eğitimi ve spor bilimleri ile ilgili yükseköğretim öğretim kurumlarının sayısının son yıllarda oldukça arttığı görülmektedir. "Terbiye-i Bedeniye Mekteb'i" den sonra yani Türkiye'nin ilk beden eğitimi ile ilgili eğitim kurumu olarak kabul edilen öncü kuruluştan sonra bugün gelinen noktada, yükseköğretim bilgi yönetim sistemi verilerine göre spor bilimleri fakültesi sayısı toplam 65' e ulaşmıştır. Yine aynı şekilde fakülteleşme sürecinde olan bir o kadar da beden eğitimi ve spor yüksekokulu çalışmalarını sürdürmektedir (Yükseköğretim Kurulu, 2020). Bu fakültelerin ve yüksekokulların yanında sağlık bilimleri fakülteleri bünyesinde "egzersiz ve spor bilimleri" bölümlerinin de sayısı giderek artmaktadır. Lisans programları baz alındığında gerek fakültelerde gerekse yüksekokullarda yapılanmasını sürdüren bu kurumlarda Antrenörlük Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Spor Yöneticiliği, Rekreasyon ve Engelliler için Egzersiz ve Spor Bilimleri bölümlerinin yer aldığı görülmektedir. Bu bölümde de yukarıda bahsedilen bölümlerin Türk Yükseköğretim kurumlarındaki mevcut durumunu ve gelişmiş ülkelerdeki üniversitelerde Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri ile ilgili birimlerin akademik yapılanmaları ele alınacaktır.

Beden eğitimi ve spor bilimleri ile ilgili Türkiye'deki akademik yapılanma incelendiğinde temel yapının Antrenörlük Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Rekreasyon ve Spor Yöneticiliği olmak üzere 4 faklı bölüm üzerinde kurulduğu görülmektedir. Lisans eğitimi düzeyinde kurulan bu yapılanma lisansüstü öğrenime önceleri, sadece "Beden Eğitimi ve Spor" anabilimdalında başkanlığında taşınmıştır. Gerekli öğretim üyesi sayısının ve akademik imkanların artması ile birlikte artık pek çok üniversitede Beden eğitimi ve Spor anabilimdalının yanında spor bilimleri ve teknolojisi, hareket ve antrenman bilimi, spor sağlık bilimleri, egzersiz ve spor psikolojisi, rekreasyon ve spor yönetim bilimleri gibi anabilim dalları da lisasnüstü yapılanmasını sürdürmeye başlamıştır. Görüldüğü üzere Türkiye'de Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri ile ilgili akademik yapılanma daha çok sosyal bilimler ağırlıklı olarak gelişimini sürdürmektedir. Son dönemde yaşanan Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) ile birlikte Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri alanının insanların sağlıklı yaşam biçimleri açısından önemini arttırdığı hissedilmektedir.

İnsan sağlığı ile ilgili beden eğitimi ve spor bilimleri alanının önemini arttırdığı bu dönemde Türkiye'de fakültelerde ve yüksekokullarda yer alan akademik birimlerin sağlık bilimleri alanı ile ilgili yapılanmaya hazırlıklı olup olmadıklarının incelenmesi ve seçeneklerin masaya yatırılması gerekmektedir. Yine aynı şekilde beden eğitimi ve spor bilimleri ile ilgili alanların akademik yapılanması bazı gelişmiş ülkeler dikkate alındığından lisans ve lisansüstü eğitim açısından hangi durumdadır benzerlikler ve farklılıklar açısından incelenmesinin yararlı olacağı görülmektedir. Times Higher Education (THE) kuruluşunun sıralamasına göre spor bilimleri alanında dünyada önde gelen üniversitelerde beden eğitimi ve spor bilimleri ile ilgili akademik birimler bu bu araştırmada karşılaştırma ve benzerlikler açısından incelenecektir. Örneğin 2020 yılı için spor bilimleri alanında THE sıralaması baz alındığında ilk sırada Stanford Üniversitesinin yer aldığı görülmektedir(Times Higher Education, 2020). Üniversitenin spor bilimleri alanı ile ilgili lisans yapılanması incelendiğinde bu yapılanmanın beden eğitimi kinesiyoloji bölümü kapsamında yürütüldüğü görülmektedir. Bu bölümün yer aldığı üst birimler incelendiğinde Tıp (medicine) alanında sağlık ve insan performansı (health and human performance)biriminde yer aldığı görülmektedir. Bu örnekte de görüldüğü üzere gelimiş üniversitelerde beden eğitimi ve spor bilimleri alanı ile ilgili yapılanmasının sağlık bilimleri alanı ile ilişkilendirilerek sürdürüldüğü görülmektedir. Bu araştırmada da Türkiye'de ve diğer gelişmiş ülkelerdeki spor bilimleri alanındaki yapılanmaların incelenmesi ve gelecekteki yol haritası için bazı değerlendirmeler yer alacaktır.

YÖNTEM

Türkiye'de beden eğitimi ve spor bilimleri alanının akademik yapılanmasının karşılaştırmalı bir analizini incelemeyi hedefleyen bu araştırma yöntem bölümü açısından karşılaştırmalı bir analiz olarak kabul edilebilir. Araştırmanın yöntem bölümü doküman analizi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi araştırma konusu hakkında hem basılı hemde eloktronik kaynakların sistemli bir şekilde incelenmesini hedefleyen bir tekniktir (Corbin & Strauss, 2012). Doküman analizinde incelenen belgeler (basılı ve elektronik) araştırmacıların herhangi bir müdahalesi olmadan yansız bir şekilde depolanır ve elde edilen veriler analiz edilir. Araştırmacılar genellikle çalışmalarının bir parçası olarak konu hakkında daha önceki literatürü gözden geçirirler ve bu bilgileri raporlarına dahil

ederler. Döküman analizi yönteminde, önceki çalışmalar bir veri kaynağı olarak kabul edilir ve verilerin analizi için ham verileri temel almaktan ziyade verilerin açıklamasına ve yorumlanmasına katkıda bulunması için araştırmacı tarafından sistematik bir şekilde kullanılırlar (Bowen, 2009).

BULGULAR

Türkiye'de sor bilimleri fakültelerinin akademik yapılanmaları birbirlerinden çok farklılık göstermemektedir. Üniversite Araştırmaları Laboratuvarı (UniAr) kuruluşu yurt içinde üniversitelerin performans sıralamalarını her yıl düzenli olarak paylaşmaktadır. Spor bilimleri alanı için bu sıralamaların 2020 yılındaki görünümü (ilk 10) Tablo 1 de yer almaktadır. Sıralamada akademik teşvik puanları baz alınmıştır (Karadağ & Yücel, 2020).

Tablo 1. Spor Bilimleri Fakülteleri/Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Sıralaması (Karadağ & Yücel, 2020)

Sıra	Üniversite	Puan aralığı
1	Gaziantep Üniversitesi	50-55
2	Gazi Üniversitesi	50-55
3	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	45-50
4	İnönü Üniversitesi	45-50
5	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	45-50
6	Eskişehir Teknik Üniversitesi	45-50
7	Ankara Üniversitesi	45-50
8	Bingöl Üniversitesi	45-50
9	Balıkesir Üniversitesi	45-50
10	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	45-50

Türkiye'deki Spor Bilimleri Fakülteleri baz alındığında ÜniAr'a göre ilk sıralarda yer alan üniversiteler içerisinde Gazi Üniversitesi dikkati çekmektedir. Spor bilimleri alanında gerek lisans gerekse lisansüstü eğitim açısından önemli bir birikime sahip olan Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri

Fakültesinin akademik yapılanması Türkiyedeki Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri alanı ile ilgili akademik yapılanmaya örnek olarak tablo 2 de yer almaktadır.

Tablo 2. Türkiye'deki Spor Bilimleri Fakültelerinin akademik yapılanmaları

Spor Bilimleri Fakültesi			
Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	Spor Yöneticiliği Bölümü	Rekreasyon Bölümü
Lisansüstü Eğitim			
Yüksek Lisans			
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Yönetim Bilimleri Yüksek Lisans Programı			
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sporda Psiko Sosyal Alanlar Yüksek Lisans Programı			
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Antrenman Hareket Bilimleri Yüksek Lisans Programı			
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor ve Sağlık Yüksek Lisans Programı			
Doktora			
Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Doktora Programı			
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği A.B.D.			
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor A.B.D. Doktora Programı			

Türkiye'de, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri alanı ile ilgili yükseköğretim kurumların akademik yapılanmaları ile ilgili genel şablon tablo 2'de görülmektedir. Spor bilimleri alanı ile ilgili akademik yapılanma gerek mevcut fakültelerde gerekse fakülteleşme sürecindeki Beden eğitimi ve Spor Yüksekokullarında 4 bölümün aktif edilmesi şeklinde planlanmıştır. Spor bilimlerinin tüm üniversitelerde akademik yapılanmasını yaygınlaştırması açısından önemli katkıları olduğu düşünülen bu fakülte modeli bünyesinde barındırdığı bölümlerin yapılanmasını hala daha sürdürmektedir. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü ilk yapılanmasını başlatan bölüm

olduğu için genel anlamda akademik yapılanmasını tamamladığı görülmektedir. Antrenörlük eğitimi, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümü için ise büyük şehirlerde kurulan üniversiteler dışından ülke genelinde yapılanma çalışmalarının halen daha sürdüğü söylenebilir. Lisans eğitimi oldukça yaygınlaşan ve öğrencilerin tercihleri arasında yer alan bu alanların lisansüstü eğitim açısından da gelişimi sürmektedir.

Genel olarak Türkiye'de Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri alanının akademik yapılanması daha çok sosyal bilimler ağırlıklı olarak devam etmektedir. Özellikle yeni kurulan veya yapılandırılan pek çok üniversitede Yüksek Öğretim Kurulu tarafından misyon farklılaşması hedeflenerek üniversiteler alanlarına göre yapılandırılmaktadır. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri alanına baktığımızda büyük oranda sosyal bilimler ağırlıklı üniversitelerde yer aldığını görmekteyiz. Yeni kurulmaya başlanılan Egzersiz ve Spor Bilimleri Bölümü ise bu açıdan bakıldığında bir istisna olarak görülebilir. Çünkü bu bölüm sağlık bilimleri alanında faaliyetlerini sürdüren ve akademik yapılanmasını Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Yaşam Bilimleri Fakültelerinde devam ettiren bir akademik birimdir. Spor bilimleri açısından tematik bir akademik yapılanmaya örnek olarak gösterilebilir.

Beden eğitimi ve spor bilimleri alanının akademik yapılanmasını karşılaştırmalı bir analizle incelemeyi hedefleyen bu çalışmada gelişmiş ülkelerdeki akademik yapılanmanın spor bilimleri açısından durumunu incelemek için THE sırlamasında yer alan bazlı sıralamadan faydalanıldı. Beden Eğitimi ve spor Bilimleri alanı açısından ilk 10 da yer alan üniversiteler tablo-1'de görülmektedir.

Tablo 3. Spor Bilimleri alanındaki THE sıralamasında yer alan üniversiteler

Sıra	Üniversite	Puan aralığı
1	Stanford University	93,4
2	ETH Zurich	88,9
3	Tsinghua University	87,6
4	Columbia University	86,3
5	University of Pennsylvania	86,2
6	University of California, Los Angeles	84,7
7	University of Toronto	83,3
8	University of Edinburgh	81,5
9	University of British Columbia	80
10	University of California, Davis	80

Sıralamada ilk sırada yer alan Stanford Üniversitesinin beden eğitimi ve spor bilimleri alanı ile ilgili yapılanması tıp fakültesi çatısı altında yer almaktadır. Tıp fakültesi bünyesinde yer alan "Sağlık ve İnsan performansı" biriminde "Beden Eğitimi ve Kinesiyoloji" bölümü lisans eğitimi olarak akademik yapılanmasını dizayn etmiştir. Aynı üniversitenin lisansüstü eğitimin yapılanmasına baktığımızda yine sağlık bilimleri alanı ile yakın ilişkili anabilim dallarından oluşan seçeneklerin öğrencilere sunulduğu görülmektedir. Bunlar

- Atletik performans, kinesiyoloji ve beden eğitimi
- Yaşam boyu spor
- Doğa sporları eğitimi
- Wellnes (sağlıklı yaşam) eğitimi

Anabilim dallarından oluşmaktadır. Bu anabilim dalları tıp fakültesinde yer alan diğer anabilim dalları ile multidisipliner çalışmalar yapılabilecek imkanları öğrencilerine sunmaktadır.

THE listesinde 2. Sırada yer alan ETH Zurich üniversitesi de spor bilimleri alanındaki akademik yapılanmasını Stanford üniversitesine benzer bi şekilde sürdürmektedir. Lisans düzeyinde eğitim veren İnsan Hareket Bilimleri ve Spor Enstitüsü, Sağlık Bilimleri ve Teknolojisi Fakültesinin bir parçasıdır. Enstitünün yapılanması 6 laboratuvar üzerine kurulmuştur. Hareketin sinirsel kontrolü, Anatomi, Egzersiz fizyolojisi, Egzersiz ve sağlık, Karar vermede noröbilim ve Rejenerasyon ve Hareket laboratuvarları lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine eğitim imkanları sunmaktadır.

Asya kıtasında yer alan üniversitelere de baktığımızda durumun amerika ve avrupadan pek farklı olmadığı görülmektedir. THE sıralamasında 3. Sırada yer alan ve Çin de bulunan Tsinghua Üniversitesi Spor Bilimleri ile ilgili yapılanmasını hem uygulamalı hemde teorik olarak sürdüren ve öğrencilerine sağlık temelli bir eğitim imknaı sunan bir yükseköğretim kurumudur. Üniversitenin lisans ve lisansüstü yapılanması laboratuvar temelli olarak aşağıdaki departmanlardan oluşur;

- Egzersiz reçetesi
- Spor fizyolojisi ve biyokimyası
- Spor bilimlerinde süreç yönetimi araştırmaları
- Karşılaştırmalı beden eğitimi
- Gelişmiş spor bilimleri araştırmaları
- Sporda istatistik
- Spor yönetimi
- Spor eğitiminin gelişimi
- Spor bilimlerinde matematiğin temellri ve yöntemleri

Tsinghua Üniversitesi bünyesinde yer alan spor bilimleri ve beden eğitimi bölümünün yapısı Çin gibi kalabalık bir nufüslü ülke düşünüldüğünde oldukça genişletişmiş alanlardan oluşması normal bir yapılanma olarak kabul edilmektedir. Alsında bu üniversite Türkiye modeli oluştururken oldukça dikkatli incelenmesi gereken bir beden eğitimi ve spor bilimleri yapılanmasına sahiptir. Eğitimin uygulama boyutuna geçebilmesi için teşviklerin oldukça gündende olduğu bu dönemde Tsinghua Üniversitesi spor bilimleri alanında teori ile uygulamayı birleştirebilme başarısı göstermektedir. Bünyesinde barındırdığı pek çok öğrencisi aynı zamanda üniversitenin spor kulüplerinde resmi liglere katılarak deneyim kazanmakta ve istihdam edilmektedirler. THE listesinde yer alan diğer üniversitelerin spor bilimleri alanındaki yapılanmaları benzer bir şekilde sağlık ve fen

bilimleri temelli olarak çalışmalrını sürdürmektedir. Sıralamadaki diğer üniversiteler;

- Columbia Üniversitesi: Biyodavranış bilimleri fakültesi, hareket bilimleri ve eğitimi
- Pennsylvania Üniversitesi: Kinesiyoloji, sağlık ve spor bilimleri
- California, Los Angeles Üniversitesi: Halk Sağlığı
- Toronto Üniversitesi: Kinesiyoloji ve beden eğitimi fakültesi
- Edinburgh Üniversitesi: Uygulamalı spor bilimleri
- British Columbia üniversitesi: Egzersiz ve Spor Bilimleri
- California, Davis Üniveristesi: Atletik performans ve spor

Beden eğitimi ve sporbilimleri alanı ile ilgili yapılanmaları Türkiyedeki üniversitelerin yapılanmalından oldukça farklıdır. Daha çok araştırma ve uygulama ağırlıklı bir eğitim öğretim metodu benimseyen üniversiteler bilimsel çalışmalarına kaynak oluşturmak için proje tabanlı araştırmalarda yer alabilecek öğrenciler yetiştirmeyi öncülledikleri görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Beden eğitimi ve spor bilimleri alanının akademik yapılanmasının karşılaştırmalı bir analizinin yapıldığı bu araştırmada Türkiyede yer alan akademik yapılanma ile, 2020 THE sıralamasında ilk 10 sırada yer alan üniversitelerin yapılanmaları incelenmiştir. Araştırmaya konu yapılanma Türkiyede Spor Bilimleri Fakülteleri, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ve Egzersiz ve Spor Bilimleri bölümleri aracılığı ile sağlanmaktadır. Ancak THE sıralamasında yer alan ilk 10 üniversitenin bünyesinde yer alan departmanlar daha farklı bir yapılanma içerisinde yer almaktadırlar.

Araştırma binyesinde incelenen üniversitelerde Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri alanı ile ilgili akademik teşkilatın daha çok sağlık bilimleri temelli olarak kurulduğu görülmektedir. Bu durum gelişmiş ülkelerin tercih ettiği yaygın bir yapılanmadır. Özellikle küresel bir pandemi olduğu Dünya Sağlık Örgütü tarafından ilan edilen Covid-19 sürecinde egzersi ve spor bilimlerinin önemi birkez daha hissedilmiştir (Mutz & Gerke, 2020). İnsanların egzersize ve spora olan ilgilerinin performans odaklı (Özbay, Ulupinar, & Özkara, 2018) olduğu gibi sağlıklı ve kaliteli yaşamın bir destekçisi olarakta (Choi & Bum, 2020; Gençoğlu & Akkuş, 2020; Gençoğlu & Namlı, 2020; Özkara & Özbay, 2019) ele alınması ve yaygınlaştırılması akademik yapılanma düzeyinde Türkiyede de kendini göstermeye başlamalıdır. Gelişmiş

ülkelerde beden eğitimi ve spor bilimlerinin güncel yapılanmasının insanların ihtiyaçları sonucunda oluştuğu görülmektedir. Bu araştırmada yurt içinde sadece Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon gibi bölümleri temel alan bir akademik yapılanmayı esas alan Spor Bilimleri Fakülteleri ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulları'nın akademik yapılanmalarının güncellenmesi noktasında bir tartışma önerisini gündeme getirmektedir. Türkiyede Spor Bilimlerinde akademik yapılanmanın özellikle dünyadaki son güncel gelişmelere paralel olarak sağlık bilimleri alanı ile yakın ilişki içerisinde yeniden yapılandırılması düşünülmelidir.

KAYNAKÇA

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, *9*(2), 27–40.

Choi, C., & Bum, C.-H. (2020). Changes in the Type of Sports Activity Due to COVID-19: Hypochondriasis and the Intention of Continuous Participation in Sports. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *17*(13), 4871. https://doi.org/10.3390/ijerph17134871

Corbin, J., & Strauss, A. (2012). *Basics of Qualitative Research (3rd ed.): Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. *Basics of Qualitative Research (3rd ed.): Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* (3rd ed.). Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc. https://doi.org/10.4135/9781452230153

Gençoğlu, C., & Akkuş, E. (2020). Egzersize Tiroid Hormon Yanıtları. *Medical Sciences*, *15*(3), 71–80. https://doi.org/10.12739/NWSA.2020.15.3.1B0091

Gençoğlu, C., & Namlı, S. (2020). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık ve Empati Düzeyleri/Erzurum Teknik Üniversitesi Örneği. *Sport Sciences*, *15*(3), 33–43. https://doi.org/10.12739/NWSA.2020.15.3.2B0125

Karadağ, E., & Yücel, C. (2020). *Devlet üniversiteleri ve fakülteleri sıralaması [DÜS]*.

Mutz, M., & Gerke, M. (2020). Sport and exercise in times of self-quarantine: How Germans changed their behaviour at the beginning of the Covid-19 pandemic. *International Review for the Sociology of Sport*, 1–12. https://doi.org/10.1177/1012690220934335

Özbay, S., Ulupinar, S., & Özkara, A. B. (2018). Sporda Çeviklik Performansı. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, *2*(2), 97–112. https://doi.org/10.30769/usbd.463364

Özkara, A. B., & Özbay, S. (2019). Lise düzeyindeki sporcu öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, *48*(221), 207–214. https://doi.org/10.01.2018

Times Higher Education. (2020, September). World University Rankings 2020 - Times Higher Education. Retrieved 5 November 2020, from https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2021/ subject-ranking/life-sciences#!/page/0/ length/25/subjects/3054/sort_by/rank/ sort_order/asc/cols/stats

Yükseköğretim Kurulu. (2020, October 11). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Retrieved 4 November 2020, from https://istatistik.yok.gov.tr/

2. BÖLÜM

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARI İLE DİĞER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Arslan KALKAVAN

- *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Rize/TÜRKİYE*
- *arslan.kalkavan@erdogan.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0001-9439-4976*

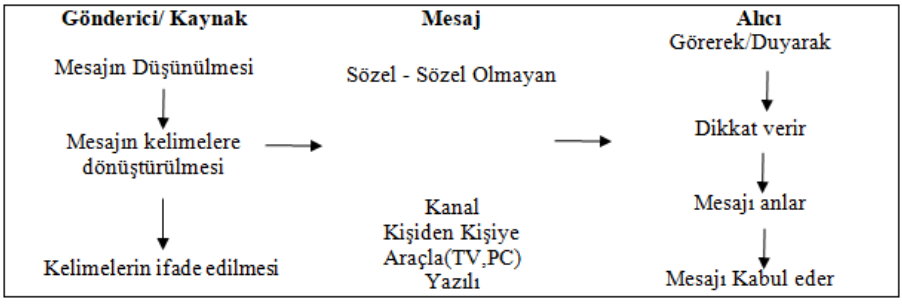
Abdullah Bora ÖZKARA

- *Erzurum Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Erzurum/TÜRKİYE*
- *bora.ozkara@erzurum.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0003-1688-3410*

GİRİŞ

Toplum bilimciler 21.yüzyılı iletişim çağı olarak kabul etmekte ancak iletişim konusunun iki binli yıllara kadar tekil olarak sosyal bilimciler tarafından gerekli ilgiyi görmediğini savunmaktadırlar (Hargie, 1997). Bu çağa ayak uydurmaya çalışan, gittikçe gelişen ve geliştikçe daha da karmaşıklaşan toplumda, değişimin hızı ve rekabetinde artmasıyla birlikte yüz yüze iletişim yolunu kullanan pek çok mesleği ve o mesleklerin profesyonellerini bu durum önemli ölçüde etkilemiştir (Owen & Bugay, 2014). Ellis (1980) e göre doktorlar, öğretmenler, konuşma terapistleri, sosyal çalışmacılar, sağlık çalışanları, iş adamları, yöneticiler gibi pek çok mesleğin bu değişime uyum göstermeleri gerekmektedir (Ellis, 1980). Tüm bu mesleklerin temeline baktığımızda eğitim ve eğitimin önemli aktörlerinden biri olan öğretmelerin, çağımızın gerektirdiği iletişim becerilerinin geliştirilmesinde önemli rolleri olduğu düşünülebilir. Çünkü öğrencilerin öğrenme davranışlarındaki verimliği etkileyen faktörlerin arasında eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin kalitesi, belirleyici durumdadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar öğretmenlerin iletişim becerilerinin geliştirilmesi ve çağa uyum sağlaması noktasında bazı eksikliklerin yaşandığını belirtmişlerdir (Akdoğan, 2015; Kıssal, Mustafa, & Medine, 2016; Pınarcık, Salı, & Altındiş, 2016; Simonds, Lippert, Hunt, Angell, & Moore, 2008; Tan & Suriye, 2016). Öğretmenler için iletişim becerileri, etkileşim halinde olduğu öğrencilerle, velilerle, okul yöneticileriyle ve meslektaşlarıyla olan etkileşimleri açısından önemlidir (Özden, 1999). İletişim yönünden yaşanacak herhangi bir sorun öğretmenlerin eğitim öğretim alanındaki paydaşları ile sorun yaşamasını, kendini yeterince ifade edememesini ve bilgi birikimini etkili bir şekilde aktaramamasına neden olabilir. Eğitim öğretim sürecinin çıktılarının toplumun ve devletlerin eğitim politikalarının beklentilerine cevap vermesinin, büyük ölçüde eğitimcilerin özellikleri ile eşdeğer olduğu düşünülürse sistemin içindeki önemli faktörlerden biri olan öğretmenlerin hem hizmet öncesinden hem hizmet sırasında iyi bir biçimde yetiştirilmeleri, eğitim hizmetlerinin kalitesi ile bağlantılıdır(Şişman, 1999). Öğretmen-öğrenci ilişkileri, eğitim sisteminde önemli bir bileşendir ve öğrenci başarısını teşvik etmede önemli bir rol oynar. Bir öğretmen, öğrencilerle sağlıklı bir iletişim ilişkisi kurma çabasını ortaya koyduğunda, öğrencilerin motivasyon becerileri ve öğrenci çıktılarının artması muhtemeldir(Allen vd., 2013). Johnson ve Roellke (1999) tarafından öğretmenlerin öğretimde

etkililik ölçütlerinin değerlendrilmesi üzerine yapılan bir araştırma, öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin, öğrencileri motive etme yeteneği, sınıf hazırlığı, sınıf kontrolü ve eğitimdeki en üst faktörler arasında yer alan motivasyonu etkileme açısından kitit bir faktörde olduğunu belirtmiştir (Johnson & Roellke, 2009). İletişim en temel tanımı ile bilgiyi üretme aktarma ve anlamlandırma sürecidir (Dökmen, 2009). Ancak iletişim karmaşık bir beceri sürecidir (şekil 1). Bu sürecin herhangi bir aşamasında işler yanlış gidebilir ve iletişimi daha az etkili kılabilir. Örneğin , gönderici açıkça söylemek istediği bir şeyi ifade edemez; veya ifade edilebilecek ortam oluşturamazsa; alıcı, gönderenin kullandığı iletişim dilini anlayamayabilir Bu anlayış sorunlarının etkili bir şekilde giderilebilmesi için, öğretmenler bu engelleri en aza indirmeye çalışmalıdır. Bunu durum çeşitli şekillerde ortaya koyulabilir. Örneğin, ortamın sessiz ve iyi aydınlatıldığından emin olmak; yavaş ve net konuşarak; sadece öğrencilerin anlayabilmesi gereken kelimeleri onların kavrayabilme seviyesine göre kullanmak (Hubley, 1993).

Şekil 1. İletişim Süreci

Beden eğitimi öğretmenleri ve diğer öğretmenler açısından iletişim süreci farklılıklar gösterebilir. Çünkü beden eğitimi dersleri genellikle sınıf ortamından ziyade sınıf dışı eğitim ortamlarında (spor salonları, okul bahçeleri) gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle sağlıklı iletişim kurma görevi ders ve okul ortamına göre farklılıklar gösterebilmektedir. Okullarda bu görevi yürüten en önemli aktörler öğretmenlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğünün 2017 yılında yayınladığı öğretmenlik mesleği genel yeterlilikleri başlıklı raporda öğretmenlerden öğretme ve öğrenme ortamında etkili bir iletişim becerisine sahip olmalarının beklendiği vurgulanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017). Bu açıdan bakıldığında her öğretmenlik alanının kendine özgü temel

niteliklerinin yanında bazı ek özelliklerinin ele alınması gerektiği söylenebilir. Beden Eğitimi öğretmenleri için bu nitelikler incelendiğinde mesleki bilgi ve becerilerde yeterli olma, ders ve okul ortamında sportmen ve iyi bir görüntüye sahip olma, spor yapmaya teşvik edici olma, kendine güveni olma, öğrencilerin derse katılımlarını sağlamak gibi özellikleri olduğunu görmekteyiz (Demirhan, Açıkada, & Altay, 2001' den aktaran; Saçlı, Bulca, Demirhan, & Kangalgil, 2009) Öğretmenin iyi bir iletişim becerisine sahip olması bu niteliklerini eğitim öğretim ortamına taşıması açısından önemlidir. Buradan hareketle bu araştırmanın amacı beden eğitimi öğretmen adayları ile eğitim fakültelerinin farklı bölümlerinde öğrenim gören diğer öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Beden eğitimi öğretmen adayları ile diğer öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin incelendiği bu araştırma betimsel bir nitelikte olup tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma gurubunu Karadeniz Teknik Üniversitesi 2016-2017 güz akademik döneminde öğrenim gören beden eğitimi spor öğretmen adayları ile Eğitim Fakültesinde öğrenim gören toplam 410 son sınıf öğretmen adayı (206 kadın/204 erkek-yaş: 21.66 ± 2.24 (İngilizce, Matematik, Sınıf) oluşturmaktadır. Örneklem belirleme yönteminde ulaşılabilirlik ve ekonomiklik açısından kolay örnekleme yöntemi kullanılmışır.

Çalışma Grubu

Beden eğitimi öğretmen adayları ile diğer öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin incelendiği bu araştırma betimsel bir nitelikte olup tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma gurubunu Karadeniz Teknik Üniversitesi 2016-2017 güz akademik döneminde öğrenim gören beden eğitimi spor öğretmen adayları ile Eğitim Fakültesinde öğrenim gören toplam 410 son sınıf öğretmen adayı (206 kadın/204 erkek-yaş: 21.66 ± 2.24 (İngilizce, Matematik, Sınıf) oluşturmaktadır. Örneklem belirleme yönteminde ulaşılabilirlik ve ekonomiklik açısından kolay örnekleme yöntemi kullanılmışır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak gerekli izinler alındıktan sonra kişisel bilgi formu ile birlikte Korkut (1996) tarafından geliştirilen "İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği" gönüllülük esasına göre uygulanmıştır. 25 maddeden oluşan 5 li likert tipteki bu ölçek Her zaman (5) Sıklıkla (4) Bazen (3) Nadiren (2) ve Hiçbir zaman (1) şeklinde derecelendirilen sorulara sahiptir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı .78, iç tutarlılık katsayısı olarak ifade edilen Cronbach alfa değeri ise .86 olarak bulunmuştur.

Tablo 1. Araştırmanın örneklem gurubunu oluşturan 410 öğretmen adayının demografik bilgilerine ilişkin veriler.

Değişken	Tür	**n**	**(%)**
Cinsiyet	Kadın	206	48
	Erkek	204	52
Bölüm	Beden Eğitimi	199	47
	Diğer Bölümler	211	53
Lisanslı Olarak Spora Katılım	Evet	198	48
	Hayır	215	52

Uygulama:

Veri toplama araçlarının örneklem gruplarına uygulanması gerekli izinlerin alınmasını takiben öğretmen adaylarının ders başangıç saatleri öncesinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesi anket çalışmasına katılımın gönüllülük esasına göre olacağı öğretmen adaylarına iletilmiş ve veri toplama sürecine geçilmiştir. Ortalama 5-8 dakika içerisinde tamamlanan veri toplama sürecini, kullanılabilir düzeyde olan 420 anketin elde edilmesiyle bulgulara ulaşılması için gereken analiz süreci takip etmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizleri SPSS istatistik paket programının 23. versiyonu aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Verilerden bulgulara ulaşma sürecinde araştırmada kullanılan cinsyet, bölüm ve lisanslı olarak spora katılım değişkenlerine göre Mann Whitney U-testi kullanılmıştır. Test sonuçlarının değerlendirilmesinde p= 0.05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin cinsiyet değişkeni açısından değerlendirilmesi amacıyla yapılan Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 2'de görülmektedir. Test sonuçları kadın öğretmen adaylarının iletişim becerileri değerlendirme ölçeğinden, erkek öğretmen adaylarına göre anlamlı olarak daha yüksek puan aldığını ortaya koymuştur (U=17737.50, p<0.05).

Tablo 2: Cinsiyete göre mann whitney-u testi sonuçları

İBDÖ	Gruplar	N	$\bar{X}_{sira}$	$\sum_{sira}$	U	p
	Kadın	206	221,40	45607,50	17737,50	0,01
	Erkek	204	189,45	38647,50		

*p<.05

Öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin öğrenim görülen bölüm değişkenine göre değerlendirilmesi amacıyla yapılan Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 3'te görülmektedir. Test sonuçları beden eğitimi öğretmeni adayları ile İngilizce, Matematik ve Sınıf öğretmenliği bölümü adaylarından oluşan diğer öğretmen adaylarının iletişim becerileri değerlendirme ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını ortaya koymuştur (U=19672. p>0.05).

Tablo 3: Bölüm değişkenine göre mann whitney-u testi sonuçları

İBDÖ	Gruplar	N	$\bar{X}_{sira}$	$\sum_{sira}$	U	p
	Beden Eğitimi	199	212,15	42217	19672,00	0,27
	Diğer	211	199,23	42038		

Öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin lisanslı olarak spor yapma değişkenine göre değerlendirilmesi amacıyla yapılan Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 4'te görülmektedir. Test sonuçları beden eğitimi öğretmeni

adayları ile İngilizce, Matematik ve Sınıf öğretmenliği bölümü adaylarından oluşan diğer öğretmen adaylarının iletişim becerileri değerlendirme ölçeğinden almış oldukları puanların lisanslı olarak spor yapma değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığını göstermiştir (U=20712, p>0.05).

Tablo 4: Lisanslı olarak spor yapma değişkenine göre mann whitney-u testi sonuçla

İBDÖ	Gruplar	N	$\bar{X}_{sira}$	$\sum_{sira}$	U	p
Lisanslı Spora Katılım durumu	Evet	198	204,22	39822	20712.00	0,83
	Hayır	215	20667	44433		

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğretmen adayları ile İngilizce, Matematik ve Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinden oluşan öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Test sonuçları öğretmen adaylarının cinsiyet değişkeni açısından iletişim becerilerinin değerlendirilmesi ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre iletişim becerilerinin daha iyi olduğu değerlendirmesi yapılabilir. Bu sonuç bundan önce yapılan bazı çalışmalara (Ahmetoglu & Acar, 2016, Muega, Michael Arthus|Acido, Maricris Lusung-Oyzon, 2016) benzerlik gösterirken farklı örneklem gurupları üzerinde çalışan ve aksini iddia eden çalışmalara da (Baykara, 2005, Çevik, 2011, Dilekman, Başçı, & Bektaş, 2008) rastlanmaktadır. Benzer bir sonuç yine sadece beden eğitimi öğretmeni adaylırı üzerinde gerçekleştirilen bir başka çalışmada da karşımıza çıkmaktadır. Aydın, Çelik ve Baş (2017) tarafından gerçekleştirilen bu araştırmada da erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre iletişim beverileri ölçeğinden almış oldukları puanların anlamlı olarak daha yüksek düzeyde olduğu rapor edilmiştir(Aydin, Çelik, & Baş, 2017).

Örneklem gurubunun bölüm değişkenine göre iletişim becerilerinin değerlendirildiği Mann Whitney-U testi sonuçları ölçekten alınan puanların anlamlı olarak değişmediğini ortaya koymuştur. Literatürde yapılan

araştırmalarda beden eğitimi öğretmen adayları ile diğer öğretmen adaylarının birlikte incelediği pek fazla çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu açıdan bakıldığında bulunan bu sonucun çok fazla genelleyemeyeceği söylenebilir. Daha önce yapılan bazı çalışmalarda (Kıssal vd., 2016) öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin genel olarak birbirine yakın çıktığı görülmektedir. Milli ve Yağcı (2017) tarafından gerçekleştirilen ve Güzel sanatlar, Türkçe ve Fen bilgisi öğretmen adaylarını kapsayan bir başka araştırmada bölüm değişkeni açısından Güzel sanatlar alanında yer alan öğretmen adaylarının diğer öğretmen adaylarına göre iletişim becerileri değerlendirme ölçeğinden almış oldukları puanların anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Aynı çalışmada bu araştırmanının verilerini destkeleyen bir başka sonuca göre ise kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre anlamlı olarak daha yüksek puana sahip oldukları görülmüştür.

Lisanslı olarak spora katılım değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları ölçekten alınan puanların anlamlı olarak değişmediğini belirtmektedir. Daha önce yapılan araştırmalarda spor ve fiziksel aktiviteye katılımın kişiye sosyal ve psikolojik yönden pek çok olumlu katkısının olduğunu ortaya koymuştur (C. Alemdağ & Alemdağ, 2015; S. Alemdağ, Alemdağ, & Özkara, 2016; Avrupa Komisyonu, 2013; Duncan, Duncan, Strycker, & Chaumeton, 2007; European Commission, 2014; Güçlü, 2001; Hacıoğlu, 2017; Hallal, Victora, Azevedo, & Wells, 2006; Haskell, Lee, Pate, Powell, & Blair, 2007; Özkara, Kalkavan, Alemdağ, & Alemdağ, 2016; Tepeköylü-Öztürk, Soytürk, Ada, & Çamlıyer, 2011; Welk, 2002). Hacıoğlu (2017) tarafından gerçekleştirilen ve yine öğretmen adaylarının iletişim becerilerini konu alan bir başka çalışmada ise aktif olarak spora aktılım gösteren üniversite öğrencilerin katılmayanlara oranla iletişim becerilerinin değerlendirildiği ölçekten anlamlı olarak daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Yine Öztürk vd,. (2011) tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmada da spora katılımın iletişim becerileri açısından pozitif katkı sunabileceği belirtilmiştir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde spora ve fiziksel aktiviteye katılımın iletişim becerileri ile olan ilişkisinin daha farklı çalışmalar ile desteklenmesinin yararlı olabileceği düşünülebilir . Bu açıdan bakıldığında bu araştırmadaki test sonuçlarının anlamsız çıkması örneklem grubu farklılıklarından dolayı olabileceği düşünülebilir. Farklı örneklem grupları ile yapılacak olan çalışmalar faklı sonuçlara ulaşılması açıcından değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

Ahmetoglu, E., & Acar, I. H. (2016). The Correlates of Turkish Preschool Preservice Teachers' Social Competence, Empathy and Communication Skills. *European Journal of Contemporary Education*, *16*(2), 188–197. https://doi.org/10.13187/ejced.2016.16.188

Akdoğan, S. (2015). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Empatik Becerileri Ve Kararsızlık Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *3*(9), 148–158.

Allen, J., Gregory, A., Mikami, A., Lun, J., Hamre, B., & Pianta, R. (2013). Observations of Effective Teacher-Student Interactions in Secondary School Classrooms: Predicting Student Achievement With the Classroom Assessment Scoring System-Secondary. *School psychology review*, *42*(1), 76–98.

Alemdağ, C., & Alemdağ, S. (2015). Cheating Behaviorsk of School of Physical Education and Sport Students. *International Journal of Science Culture afand Sport (IntJSCS)*, (Special Issue 3). https://doi.org/10.14486/IJSCS292

Alemdağ, S., Alemdağ, C., & Özkara, A. B. (2016). Social Appearance Anxiety Of Fitness Participants. *Baltic Journal of Sport & Health Sciences*, *3*(102), 2–7.

Avrupa Komisyonu. (2013). *Avrupa'daki Okullarda Beden Eğitimi ve Spor*. Brüksel.

Aydin, E., Çelik, A., & Baş, M. (2017). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının İletişim Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* , *1*(1), 25–34.

Baykara, K. (2005). Öretmen Adaylarının iletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalıma A Study on Perception of Communication Skills Of Preservice Teachers. *İlköğretim-Online*, *4*(2), 17–23.

Çevik, D. B. (2011). Müzik Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri. *Journal of Gazi Educational Faculty* , *31*(1), 1–13.

Demirhan, G., Açıkada, C., & Altay, F. (2001). Students perceptions of physical education teacher qualities. *Journal of the International Council for Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance*, *37*(3).

Dilekman, M., Başçı, Z., & Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletisim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *12*(2).

Duncan, S. C., Duncan, T. E., Strycker, L. A., & Chaumeton, N. R. (2007). A cohort-sequential latent growth model of physical activity from ages 12 to 17 years. *Annals of Behavioral Medicine : A Publication of the Society of Behavioral Medicine*, *33*(1), 80–89. https://doi.org/10.1207/s15324796abm3301_9

Ellis, R. (1980). Simulated Social Skill Training for Interpersonal Professions. Içinde *The Analysis of Social Skill* (ss. 79–101). Boston, MA: Springer US. https://doi.org/10.1007/978-1-4684-3623-5_5

European Commission. (2014). *Special Eurobarometer 412 Sport and physical activity*. Brussels. https://doi.org/10.2766/73002

Güçlü, M. (2001). Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Türkiye'de Beden Eğitimi ve Sporun Gelişimi. *Milli Eğitim Dergisi*, *38*(150), 7.

Hacıoğlu, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Beden İmgesi Hoşnutluğu ve İletişim Becerilerinin İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, *2*(2), 1–16.

Hallal, P. C., Victora, C. G., Azevedo, M. R., & Wells, J. C. K. (2006). Adolescent Physical Activity and Health. *Sports Medicine*, *36*(12), 1019–1030. https://doi.org/10.2165/00007256-200636120-00003

Haskell, W. L., Lee, I.-M., Pate, R. R., Powell, K. E., & Blair, S. N. (2007). Physical Activity and Public Health: Updated Recommendation for Adults From the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. *Circulation* , *116*(398), 1081–1093. https://doi.org/10.1249/mss.0b013e3180616b27

Kıssal, A., Mustafa, K., & Medine, K. (2016). Hemşirelik ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* , *7*(3).

Hubley, J. (1993). Communicating Health (2. baskı). London: London England Macmillan .

Johnson, S. D., & Roellke, C. F. (2009). Communication Education Secondary teachers' and undergraduate education faculty members' perceptions of teaching-effectiveness criteria: A national survey. Communication Education, 48(2), 127–138.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Öğretmenik Mesleği Genel Yeterlilikleri*. Ankara.

Muega, Michael Arthus|Acido, Maricris|Lusung-Oyzon, V. (2016). Communication, Social, and Critical Thinking Skills of Students with Low-Power-Distance Teachers in a High-Power-Distance Country. *International Journal of Whole Schooling*, *12*(1), 22–39.

Owen, F. K., & Bugay, A. (2014). Developing a Communication Skills Scale: Validity and Reliability Studies. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, *10*(2), 51–64.

Özden, Y. (1999). *Öğrenme ve öğretme* (12. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Özkara, A. B., Kalkavan, A., Alemdağ, S., & Alemdağ, C. (2016). The role of physical activity in psychological resilience. *Baltic Journal of Sports and Helath Sciences*, *102*(3), 24–29.

Pınarcık, Ö., Salı, G., & Altındiş, M. N. (2016). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekaları Ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, *4*(1).

Saçlı, F., Bulca, Y., Demirhan, G., & Kangalgil, M. (2009). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişisel Nitelikleri. *Hacettepe J. of Sport Sciences* , *20*(4), 145–151.

Simonds, B. K., Lippert, L. R., Hunt, S. K., Angell, M. E., & Moore, M. K. (2008). Communication and Diversity: Innovations in Teacher Education. *Communication Teacher*, *22*(2), 56–65.

Şişman, M. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Tan, Ç., & Suriye, T. (2016). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri ile Sınıfı Yönetme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, *3*(1), 1–14.

Tepeköylü-Öztürk, Ö., Soytürk, M., Ada, N. D., & Çamlıyer, H. (2011). Üniversite Takımlarında Sporcu Olan Öğrencilerle Spor Yapmayan Öğrencilerin İletişim Becerisi Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Hacettepe J. of Sport Sciences* , *22*(2).

Welk, G. J. (2002). *Physical Activity Assessments for Health-related Research*. Leeds: Human Kinetics.

3.BÖLÜM

TOPLUMSAL GÜVENLİK VE SPOR

Ahmet Gökhan YAZICI

- *Atatürk Üniversitesi, Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Erzurum /TÜRKİYE*
- *agokhan.yazici @atauni.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0001-7069-304X*

GİRİŞ

İnsanlık tarihi sürecinde ilk insanlar yoğunlukla birey olarak yaşamını, savunma, saldırı, korunma, barınma ve beslenme ihtiyaçları kapsamında, hayatta kalabilme ve günübirlik ihtiyaçlarını karşılayabilme ekseninde yerleşik çoğulcu toplumsal niteliklerden uzak ilkel bir fert yaşamı ile ön plana çıkmaktadır.

Zamanla çoğalarak tolumsal yapının temel dinamiği ailevi grup topluluğuna ulaşan insanlık bir taraftan birlikte yaşayabilmeyi sağlayacak toplumsal yaşamın ilk temellerini, normlar, kurallar, hedef ve yöntemler bazında temellendirmeyi başararak, yerleşik yaşamlarını birlikte tanzim etmeye başlamışlar, öncesinde doğaya hakim olabilme, kendisine tehlike arz eden canlı ve doğa koşulları ile mücadele edebilip hayatta kalabilme ve temel ihtiyaçlarını karşılayabilme adına bireysel bir efor ve dinamizmi söz konusu iken, birlikte yaşayabileceği insanlar ile birlikte mücadele etme, birlikte üretebilme, ortak hedefler doğrultusunda ortak çabalarını eldeki maddi ve beşeri kaynaklar etrafında birlikte koordine edebilme süreci ile daha az eforla daha fazla üretebilme, daha az mücadele ile daha fazla hayatta kalabilme nitelikleri etrafında toplumsal yaşamın dinamiklerini inşaa etmeye başlamışlar, demir, tunç, çelik gibi madenlerin keşfi ile çeşitli tarım aletleri üretilerek insan emeğine katma değer katarak bir taraftan daha fazla tarıma elverişli toprakları işleyebilme ve daha kısa sürede daha fazla ürün elde ederek kendi ihtiyacından fazlasını üretebilmiş, yine söz konusu madenlerden savunma ve saldırı amaçlı silahlar üreterek bireysel ve toplumsal yaşamlarını riske edebilecek tehdit ve tehlikelere karşı hayatta kalabilmek ve kendisinden olmayan diğer fertler ve topluluklara hakim olabilmek adına toplumsal güvenlik etrafında toplumsal mücadeleyi de temellendirmişler. Zamanla üretim fazlasına ve savunma ve saldırı teçhizatına daha fazla sahip olan insanlar olmayan insanları köleleştirerek, kölenin emeği sahibin gücüne ve potansiyeline dönüşmesine vesile olarak, İnsan için önceki yaşamında doğa koşulları ve yırtıcı hayvanların güvenlik riski yanına insan tehlikesini de dahil ederek, insan ve toplum güvenliği risklerinin daha fazla yoğunlaşmasına sebep olmuşlardır.

Toplum kavramı ilk çağlardan günümüze kadar insanlık tarihi ile birlikte insanın medenileşmesi ve modernleşmesi ile paralellik arz ederek gelişmesini günümüze taşımış bir sosyal olgudur. İnsanın bireysel özellikleri ve nitelikleri ile bir fert olarak, sosyal paydaşı diğer fertlerin özellik ve

değerleri ile müşterekler ve farklılıklar etrafında birlikte yaşayabilmeyi çoğulcu boyutta kalıcı izli yaşantıya dönüştürebilmesi medeni toplumların temel dinamiği olarak ifade edebiliriz.

Toplum; belirli bir mekan ve zaman diliminde müşterekler ve çatışmalar içerisinde ortak bir davranış ve yaşam biçimini paylaşan, sosyal yaşamın bütünsellik sembolü insanlardan ibaret bir gurup dinamiğidir diyebiliriz. Kurtkan, Toplum, bir sosyal ilişkiler ağı olduğu gibi, aynı zamanda bir sosyal teşkilatlar ağıdır. Bir nevi dayanışmalara, bir nevi de ayrılıklara imkân vererek gruplaşmalara neden olur. Bazen kişinin hareketlerini tehdit ederken, bazende hürriyete kavuşturma işlevi görür. Sürekli değişim halinde olan toplum, böylece hareketli bir karaktere de sahip olur (Kurtkan,1976) diye açıklar toplumu. Türk dil kurumuna göre kendine has nitelikleri yitirmeden ayrılamayan tek varlık, birey demektir, sosyolojik olarak ise; Toplumları var eden ve düşünsel, duygusal, istemle alakalı nitelikleri toplum içerisinde belirlenen kişilerin her biri, birey olarak ifade eden Ferd; Toplumsal dinamik içerisinde kendisine has karakteristik özellikleri ile farkedilebilen ve sosyal yaşamda statü, rol ve özellikleri ile ön plana çıkabilen beşeri bir kavramdır (Url 1, 2020). Farklı özelliklere haiz bireylerin müşterekler ve ortak menfaatler etrafında çoğul birlikteliği sembolize eden grup ise Lundberge göre; eylemlerinde birbirini gözönünde tutan, böylece birlikte bulunan, kendi aralarındaki bu etkileşme dolayısı ile başkalarından ayırdedilen iki veya daha fazla kişiden oluşan bir topluluk olarak tanımlanabilir! (Lundberg ve ark, 1985)

Sosyoloji ise, toplumların 2 tanımı olduğunu söyler;

a-Düzen (orderite)

b-Değişme(mobilite)

Bütün toplumlarda çok basit de olsa bir düzen, bütün toplumlarda çok yavaş seyreden de olsa bir değişme vardır.

“Düzensiz ve statik bir toplum örneği yoktur.”

Toplumsal Güvenlik

Güvenlik; karmaşık ve kaotik bir ortam içerisinde yaşamsal risk yüzdesi düşük olma veya güvende olma olarak ifade edilebileceği gibi güven içerisinde olmayı gerektirecek “güç-tehdit ve güvensizlik ortamında güven içerisinde olma olarakda ifade edilebilir. Arnold Wolfers güvenliği “

kazanılan değerlere yönelik bir tehdidin olmaması hali" olarak tanımlamaktadır. (Tanrısever, 2005).

Toplumsal güvenlik ise bir kimliğin algılanan bir tehdid'e karşı korunulmasıdır, veya daha net ifade edecek olursak, bir topluluğun kimliğine yönelik algılanan bir tehdide karşı korunması olarak tanımlanmaktadır (Waewer, 2008). Toplumsal güvenlik, tanım olarak, devletten bağımsız olarak kendi kendilerini yeniden üretebilen büyük ve kendi varlıklarını devam ettiren kimlik gruplarıdır. Bu grupların neler olduğu, ampirik açıdan zaman ve mekana göre değişmektedir (Wæwer ve ark, 1993). Morten Kelstrup'a göre, toplumsal güvenlik, sosyal güvenlikle aynı anlama gelmemektedir. Sosyal güvenlik kişilerle ilgilidir ve büyük oranda ekonomiktir. Toplumsal güvenlik ise kollektif yapılar ve onların kimlikleri ile ilgilidir. (Kelstrup, 2004).

Ferdin ve toplumun güvenlik ihtiyacının temelinde insan tabiatının temel insiyatı yatar. Bunu en açık bir şekilde ifade eden Maslov'un ihtiyaçlar hiyerarşisidir.Kula ve ark'ı yapmış oldukları; Sosyal bilim insanı Abraham Maslow (1943) ihtiyaçlar piramidi teorisinde bireyin kendisini gerçekleştirmesine ilişkin bu durumu kişinin yaşamımdaki ihtiyaçlarını basamaklarla ifade etmiştir. Teoriye göre belli bir hiyerarşi içerisinde en temel ihtiyaçlardan hareketle alt seviyedeki bir ihtiyaç karşılanmadan bir üst basmağa geçilemeyeceği belirtilmektedir. Bu durum aslında yaşam doyumunun genel tanımıyla örtüşmektedir (Kula ve Çakar, 2015).

Yaşam doyumu; bireyin kendi yaşamını bilişsel ve duygusal olarak değerlendirmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Diener ve ark, 1985). Aslında yaşam doyumu toplumsal yabancılaşmanın panzehiri olarak ifade edilebilir. Spor ise bireyin yaşam doyumuna katma değer sağlayan toplumsal bir kurumdur. Toplumsal güvenliği sekteye uğratabilecek en önemli sosyal vaka ise; Toplumsal yabancılaşma olarak söylenebilir. Bireyin güven eksikliği ve yaşam doyum düzeyi düşüklüğü öncelikle toplumsal yabancılaşmaya etki eden temel faktörlerdendir. Velhasıl toplumsal güven problemlerine temel kaynak toplumsal yabancılaşma olarakta ifade edilebilir.

Spor "Spor" kelimesi Türkçeye, Fransızcada da aynı anlamı taşıyan sport kelimesinden geçmiştir. Kelimenin kökeni Eski Fransızcada "eğlence, fiziksel ve zihinsel zevk" anlamına gelen desport kelimesine dayanır (Hubscher, 1992). Spor, önceden belirlenmiş kurallara göre bireysel veya takım halinde yapılan, genellikle rekabete dayalı yarışma ve kişisel eğlence

veya mükemmelliğe ulaşmak için yapılan fiziksel veya zihinsel aktivitedir (Url 2, 2020).

Spor insanoğlunun yaşamında her zaman var olmuştur. Yeryüzündeki bütün gelişmeden etkilenen sporun farklı disiplinler ile etkileşimi de kaçınılmazdır (Murathan and Murathan, 2019). Spor tek başına veya toplu olarak yapılan, kendine özgü kuralları olan genelinde bir yarışmaya dayanan bedensel ve zihinsel yetilerin gelişimini sağlayan eğitici ve eğlendirici uğraştır. Spor, ferdin doğal çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdi veya toplu olarak boş zaman faaliyeti kapsamı içinde veya tam zaman olacak şekilde meslekleştirerek yaptığı sosyalleştirici, topluluğu bütünleştirici ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (Kılcigil, 1985). Spor toplumdaki en yaygın kuruluşlardan biridir. Şüphesiz ki spor en dar ve geniş anlamıyla insan yaşamında ve toplum sağlığında önemli yer tutan olaylar kümesidir (Özbaydar, 1983).

Sporun Toplumsal Boyutu

Spor, bireyin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyo-ekonomik boyutları ile gelişimini ve değişimini pedagojik süreçte sağlayan en önemli toplumsal kurumlardandır. Bireyin içinde yaşadığı sosyal ve beşeri çevrede, kendisinin ve potansiyelinin farkındalığını sağlayarak, sosyalleşmesini ve toplumsal kabulününde en önemli disiplinlerindendir diyebiliriz. Diğer taraftan spor, toplumsal yapının ve devamlılığının en önemli sağlayıcısı müşterek toplumsal kurallara uyma ve entegre olma noktasında en önemli öğreti ve uygulayıcıda denilebilir. Erkal ve ark. da Spor, fiziksel, ruhsal ve toplumsal gelişimde de önemli bir olgudur. "Fert ve toplum ilişkilerinin geliştirilmesinde sportif olay, hem ferdi, hem sosyal açıdan etkili olmaktadır. Spor, fertteki sorumluluk ve işbirliği eğilimi ile düzen sağlama kabiliyetini ortaya çıkararak ferdin sosyalleşmesine katkıda bulunmaktadır (Erkal, vd., 1998). Tespitleri ile sporun toplumsal boyutlarına dikkat çekmişlerdir.

Sporun toplumsal işlevleri, modern toplumlarda kayda değer öneme sahiptir. Özellikle kendi ihtiyacını üretebilme yeterliliğine sahip sanayileşmiş ve gelişmiş toplumlarda, spor, toplumsal yapıya katma değer katan önemli toplumsal kurumlardan biridir. Loy, 21. yüzyıla yaklaştığında sporun önemli ve karmaşık sosyo kültürel durum haline geldiğini belirtmek gerçekçi bir tespit olur. Spor, şuan içinde bulunduğumuz zamanlarda hızla kurumlaşarak

eğitime, ekonomiye, sosyal yapıya ve uluslararası diplomasiye nüfuz eder hale gelmiş ve etki alanı büyük boyutlara ulaşmış ve neredeyse herkes bir biçimde sporla ilgilenir hale gelmiştir (Loy, 1981). Tespitleri ile sporun, sosyal yaşama farklı boyutlardan girerek, bireyleri ve bireylerden müteşekkil toplumsal grupların cazibe merkezi olarak, belirli sosyal davranışlar, kurallar, inançlar ve değerleri toplumsal yaşantıya dönüştürerek toplumsal dinamizmin ve devamlılığın en önemli sosyal olgusu olmayı başarmıştır diyebiliriz. Kılcıgil ise; toplumun vazgeçilmez zevklerini, ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan spor, günümüz modern toplumlannda büyük bir sosyal kurum olduğunu kabul ettirerek, toplumu çok yakından ilgilendiren bütün sosyal kurumlar gibi diğer sosyal kurumlarla sıkı bir ilişki halindedir (Kılcıgil, 1998). Öngörüsü ile sporun toplumsal kurumlar ve bireyler arasında önemli entegrasyon işlevinini ön plana çıkarmıştır. Bireylerden müteşekkil toplum aslında müşterekler birlikteliğini sembolize eder, bireylerin şahsi ve nitelik farklılıklarını zenginlik olarak değerlendirip, farklılıkları ortak müştereklere dönüştürebilecek toplumsal yapının önemli bir köşe taşıda spordur. Sosyal ve kurumsal yapısı ile, uhdesinde bulunan farklı sosyal gurupları, birlikte yaşayabilmesinin sosyal davranış kurallarını koyan ve işleten bu minvalde toplumsal birlikteliği ve devamlılığı sağlayan, toplumsal sistem yapısı, toplumdaki farklılıkları ile ön plana çıkan bireylerin sosyal, kültürel kaynaşmasını sağlayan ve toplumsal kazanıma dönüştüren çeşitli sportif etkinlikler aracılığı ile toplumsal sistemin yapılandırıcısı en dinamik bir sosyal kurumdur.

YÖNTEM

Bilimsel araştırmamızda, beden eğitimi ve sporun, toplumsal boyutları çerçevesinde, toplumsal güvenlik ile ilgili etkileşimini ve önemini , metodolojik olarak literatür tarama ve betimsel analiz yöntemi kullanılarak incelemeye çalıştık. Söz konusu yöntemde çalışma konusu olan fikir, vaka, durum, nesne vb. nin kendi sahip olduğu şartlar dâhilinde var olduğu şekli ile tanıtılmasına ve değerlendirilmesine çalışılır (Karasar, 2006). Dolayısı ile araştırma konusunun ne olduğuna bakılmaksızın ona müdahale edilmesi kısmen veya tamamen değiştirilmesi veya araştırmacı tarafından etkilenmesi söz konusu değildir ve zaten araştırmacının amacı da olumlu veya olumsuz yönleri ve diğer tüm özellikleri ile birlikte açık seçik olarak ortada olan araştırma konusunu değiştirmeksizin tartışmaktır. Yapılan tarama ile araştırılan konuya dair literatüre aktarılmış mevcut durumun analizi, bilim

insanların özgün görüşleri, konunun bir veya daha fazla konu veya durum ile ilişkilerinin tespiti, bunlardan hareketle çeşitli fikir ve önerilerin sunulması söz konusudur. Betimleme yöntemi incelenen konun geçmişteki veya halen günümüzdeki durumunu tüm yönleri ile ortaya koymak, durumu değerlendirip çıkarımlarda bulunmak için uygun nitel bir araştırma yöntemi olduğu için tercih edilmiştir.

BULGULAR

Bireyin içinde yaşadığı toplumda mutlu, huzurlu, güvenli bir yaşam düzeyi içerisinde kendisini gerçekleştirme kaygısı, endişesi ile birlikte bünyesinde yaşamak durumunda olduğu insanlara ve değerlerine yabancılaşması söz konusu olabilir. Söz konusu yabancılaşma ileri düzeyde toplumsal kutuplaşma, ayrışma ve daha ötesi kaos ve çatışmalara sebep olarak toplumsal güvenliği sekteye de uğratabilir. Ritzer bu yabancılaşmaya, sebep olan sosyal etkenleri şu başlıklar etrafında sıralamıştır.

-Toplumsal sınıf düzensizliği

-Toplumsal demografik geçişler

-Sanayileşme ve Endistrileşme

-Toplumsal uyum ve entegrasyon sorunları,

-Toplumsal kutuplaşma

-Toplumsal Adaletsizlik

Bireyin ve sosyal grobun içinde yaşadığı topluma,yukarıda sıraladığımız, sosyal olaylar ile yabancılaşması, toplumsal yaşamı olumsuz etkileyerek toplumsal güvenliği sekteye uğrattığına dair bilimsel tespitlerden hareketle, bu nitelikteki sosyal olayların riskini asgari düzeye indireceğine inandığımız beden eğitimi ve sporun toplumsal güvenlik ve devamlılık açısından önemini ortaya koymaya çalışacağız.

Toplumsal Yabancılaşma ve spor

Yabancılaşma kavramı, fiziksel, bilişsel, sosyal, ekonomik ve psikolojik açısından, bireyin kendini gerçekleştirememe süreci olarak nitelendirilebilir. Hegel'e göre yabancılaşma, onun "mutlak ruh" (geist) olarak kavramlaştırdığı varlığın, kendini dışsallaştırması anlamına gelir. Marx ise emek ve insan doğası arasında doğal bir ilişki olduğuna inandığı halde bu ilişkinin kapitalizm tarafından engellendiğini düşündü. Saptırılan bu ilişkiyi yabancılaşma olarak adlandırdı (Ritzer, 2014).

Ritzer bu yabancılaşmaya, sebep olan sosyal etkenleri şu başlıklar etrafında sıralamıştır.

1-**Toplumsal sınıf düzensizliği ve spor**; gerek ilkel toplumlarda gerekse günümüz modern toplumlarda toplumsal tabakalaşma veya toplumsal farklılığı sembolize eden sınıflar arası farklılık ve düzensizlik olarak, toplumsal yabancılaşmaya etki ettiği gibi toplumsal güven probleminede temel teşkil edebilir.

Engel'e göre, Marx; büyük hareket yasasını keşfetmiştir... Buna göre politik, dinsel, felsefi ya da başka herhangi bir ideolojik amaçlı olsun tarihteki bütün çatışmalar, toplumsal sınıflar arasındaki çatışmanın en açıklayıcı halidirler. Bu sınıfların varlığı ve dolayısıyla aralarındaki koalisyonlar, ekonomik gelişmeleriyle üretim tarzlarıyla belirlenmiştir (İnce, 2017).

Sosyal bilimciler toplumsal sınıfı, bir toplumda ekonomik, kültürel, demografik, inanç ve yönetim disiplinlerinin güç ve statü ekseninde şekillendirdiği toplumsal tabaka ve katman olarakta nitelendiriler. Bu tabaka ve katmanlar dikey olarak aşağıdan yukarıya, yukarıdan aşağıya sıralanmış sınıf veya kategori olarak da yapısal özellik taşıyabilir. Toplumsal sınıf farklılıkları aslında toplumsal yabancılaşmaya veya toplumsal güven problemine sebep olmaması gerekli iken, veyine toplumlardaki bu tür farklılıklar real ve rasyonel gerçeklik iken, toplumsal sınıflar arasındaki farklılıkların diğer sınıflar üzerinde imtiyaza dönüştürülmesi toplumsal düzensizliğe sebep olup toplumsal yabancılaşmaya, dolayısı ile toplumsal güven problemine sebep olabilmektedir.

Spor ise, fanatizm, holiganizm, radikalizim gibi gayri insani anlayış ve zihniyetlerden uzak bir işlevselliği kapsamında, toplumsal birliğin, devamlılık ve ahengin belirleyicisi olarak aslında önemli bir toplumsal kurumdur. Bünyesinde kurumsallaştığı toplumun değişik tabaka, sınıf veya

katmanlarını, ortak bir sportif amaç etrafında birleştirebilen, söz konusu farklılıkları imtiyaza dönüştürmeden, farklı sınıfları temsil eden birey ve zümreleri ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal, demografik vb sınıf farklılıkları ve düzensizliklerinin ötesinde ortak bir sportif seyir veya müsabık amaçlar ile bir araya getirebilmesi ve yine herhangi bir spor kulüp taraftarlığı etrafında farklı sınıfsal katmanları temsilen farklı ekonomik, demografik, kültürel vb özelliklere, statü ve rollere sahip bireyleri bir stadyumda bir araya getirip, sınıf farklılıklarının ve düzensizliklerinin ötesinde ortak bir sportif müşterek etrafında, dayanışma, kaynaşma, tanışma ve ileri birliktelik, arkadaşlık ve dostluğa kapı aralaması toplumsal sınıf ve tabakalaşmanın getireceği yapancılaşma, ayrışma ve dolayısı ile toplumsal güvensizliğin etkilerini ortadan kaldıracağı sosyal ve beşeri boyutları ile spor toplumsal güvenliğin sağlayıcısıdır diyebiliriz.

2-Toplumsal demografik geçiş sorunları ve spor; toplumsal yabancılaşma ve güven sorununa temel teşkil edebilecek sosyal vakalardan biriside toplumsal demografik geçişler ve hareketliliklerdir. Bahar ve ark'ları yapmış oldukları bilimsel analizde; demografi, çeşitli sözlüklerde, sınırları belli bir coğrafyada bulunan nüfusun yapısını, özelliklerini ve değişimlerini inceleyen bilim dalı olarak tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler'in hazırladığı sözlükte, demografi, amacı insan nüfusunu incelemek olan ve bu nüfusun boyutlarını, yapısını ve çeşitli niteliklerini sayısal açıdan irdeleyen bir bilim olarak tanımlanır (Url 3, 2020).

Özellikle, tarım toplumundan-sanai toplumuna geçiş sürecinde, köyden kentlere doğru yaşanan demografik geçişlerin getirdiği sosyal ve kültürel uyum ve entegrasyon sorunları yeni sosyal çevreye yabancılaşmayıda beraberinde getirebilmektedir. Kırsal yaşamın ve çevrenin yöreye has sosyo-kültürel, ekonomik ve demografik değerleri ve disiplinleri çerçevesinde kişilik ve şahsiyet özellikleri ile davranışa, yaşantıya dönüşebildiği bir süreçte, genellikle, eğitim ve istihdam amaçları köyden kente geçişler, beraberinde değerlerin, özelliklerin, davranışlarında geçişini sağlamakta, öncesinde daha sığ, tutucu, sınırlı çevre ile kalıplaşmış sosyo psikolojik düşünce ve davranışların, kent hayatına has değerler ve davranışsal özelliklerle çatışma yaşaması doğallığı ile bireysel ve sosyal yabancılaşma söz konusu olabilmekte yeni çevrede, yeni değerler ve yaşantılar karşısında uyum ve entegrasyon sorunları ortaya çıkabilmektedir.

Sporun, herkes ve herkesim için geçerliliği söz konusu olan, kendisine ait felsefesi, sosyal ve evrensel niteliği, herkes için geçerliği söz konusu olan

dili, kültürü, uygulanabilirliği, kuralları ile söz konusu yeni çevrede çatışma içinde olan değer ve davranışlara haiz kişileri ortak bir sportif amaç etrafında, mahallede, semt'te, ilçede, spor salonu ve stadyumlarda kalıplaşmış davranışlarının dışında ortak davranış ve yaşantıya sahip olmalarını sağlayarak, birbirine yabancı bireylerin ve değerlerin bütünleşmesini, kaynaşmasını, tanışmasına olanak hazırlayıp, zamanla birbirlerini olduğu gibi kabul edebilecek, doğru ve ideal değerleri müşterek olarak benimseyebilecek, bireylerin birbirine ve sosyal ve fiziksel çevrelerine uyum ve entegrasyon sürecini olumlu yönde etkileyecek boyutları ile spor, yabancılaşmanın panzehiridir diyebiliriz.

3-Sanayileşme ve Endistrileşme sorunları ve spor; spor, insanlık tarihi kadar eski ve günümüze kadar insanlık tarihi ile birlikte gelişmesini sürdürmekte olan toplumsal bir kurumdur. İlkel ilk toplumsal nüvelerde, spor disiplini ile ön plana çıkmasada, hareket ve mücadele anlamında günümüz modern sporuna temel teşkil edecek karakteristik özelliklerinin temelini ilk çağlara kadar götürebiliriz. İlk çağlarda, ilk beşeri ve toplumsal dinamiklerde, sadece hayatta kalabilmek ve günübirlik ihtiyaçlarını hayatını devam ettirebilme adına karşılayabilmek adına, fiziksel, zihinsel ve psikolojik mücadele çerçevesinde ileride spor ve çeşitli branşlara temel teşkil edecek olan hareket ve mücadele temelli egzersiz yapan insanlar, demir, tunç ve benzeri gibi madenlerin keşfi ve sağladıkları tarım, hayvancılık ve askeri araç gereçler ile üretime daha az katılarak, üretimden daha fazla pay almaya başlayan sosyo-ekonomik bir sürece ulaşmış, öncesinde ihtiyacını karşılayabilmek için çok zamanlı efor ve mücadele sarf ederken, neolotik dönem sonrası daha az efor ve mücadele ile daha çok ürün elde edebilme potansiyeli ile, tarihte ilk kez boş zaman kavramı ile karşı karşıya kalmış ve geçmişte hayatta kalmak ve hayatını devam ettirebilmek adına sarfettiği, efor, enerji ve mücadeleyi serbest zamanlarını değerlendirmek ve söz konusu zaman mefhumunu kendisini daha nitelikli, güçlü, zinde ve dinamik tutabilecek sosyal, kültürel, fiziksel, zihinsel etkinliklere ayırarak ileride tarım tipi toplumdan, insan emeğinin yerini alan çeşitli araç, gereç, makina ve fabrikaları temsilen sanayi tipi topluma geçişini temelendirmiştir. Daha sonra bu dalgalara bazı yazarlar atom çağı, enformasyon teknolojileri çağını eklemişlerdir. Bu değişmeler sadece fabrikalarda, şehirlerde ve maden ocaklarında değil, her yerde olmuştur. Sanayileşme ve endüstrileşmenin ortaya çıktığı yerlerde toplumsal yapı büyük ölçüde değişmiştir.

Endüstri toplumunun gelişi ile ortaya çıkan değişiklikleri ana başlıkları ile şu şekilde sıralayabiliriz:

- Endüstriyel üretim ön plana geçmiştir.
- Yeni sosyal sınıflar ortaya çıkmıştır.
- İş bölümü, uzmanlaşma ve standartlaşma artmıştır.
- Kentleşme ortaya çıkarken cemaat hayatı gerilemiştir.
- Sekülerleşme ve rasyonelleşme endüstri toplumunun alamet-i farikaları hâline gelmiştir.
- Sermaye birikimi ve bürokratik örgütler artmıştır.
- Teknolojik gelişme ve modernleşme, endüstri toplumunun ortaya çıkışını hem etkilemiş hem de sonuçlarından etkilenmiştir.
- Bir taraftan bireyselleşme ve toplumsal farklılaşma artarken diğer taraftan da kitle tüketimi ve eğitimi benzeşmeyi artırmıştır.
- Endüstri toplumunun gelişimine paralel olarak çoğulcu toplumlar ortaya çıkmıştır.
- İş gücünün vasıf düzeyi artmış; bilim, başta çalışma hayatı olmak üzere toplumsal hayatın her alanına uygulanmıştır.
- Endüstri toplumları, aynı zamanda paranın ve çekirdek ailenin egemenliğinin arttığı toplumlardır. (Url 4, 2020).

Geçmişte kas gücüne dayalı üretim yöntemleri geliştirilen teknolojilerle farklı şekiller almıştır. Yaşanan teknolojik gelişmeler üretim ile tüketim ilişkisini değiştirmiş ve yeni devrimlere zemin hazırlamıştır. Birinci sanayi devrimi 18. yüzyılın sonlarında su ve buhar gücüne dayalı üretim gücüne dayalı olarak gerçekleşmiştir. İngiltere'de geliştirilen ticari amaç için kullanılan buharlı makineler birinci sanayi devriminin sembolüdür (Ovacı,2017).

İkinci Sanayi Devriminin başlangıcı ise Ford otomobil fabrikasında uygulanan ve 2. Dünya Savaşından sonra Fordizm olarak da adlandırılan Keynesyen politikaların benimsendiği kitle üretim devri olmuştur. Bu dönemki üretim yapısının özelliği kayan üretim hattı sistemidir. Sistem tek düzey kitlesel üretim yapısını gerçekleştirmiştir. Artan rekabet ve tüketici tercihlerinin değişmesi Fordizmin sunduğu tek tip kalıp üretimi zorlamıştır. 1973'de yaşanan petrol krizi ile sistem çökmüştür (Alçın, 2016).

Üçüncü Sanayi devriminin yaşandığı dönem 1970'li yıllardan sonra olarak kabul edilmektedir. Elektronik ve bilgi teknolojilerinde artan ilerlemeler sayesinde sanayide otomasyonun ve robotların kullanılmasıyla üçüncü

sanayi devrimi gerçekleşmiştir. Bu sanayi devrimi üreticiler ve diğer kesimler arasındaki işbirliği ve koordinasyonun arttığı, üretimde tüketicinin istek ve ihtiyaçlarının göz önünde tutulduğu endüstriyel yapılanmayı ifade etmektedir. Piyasada üretilen ürünler tüketicilerin taleplerine göre üretilmeye başlanmıştır. Bu durum sonucunda ise inovasyon sürecine bireylerin dâhil olması gerektiği yönünde görüşler ortaya çıkmıştır (Ovacı,2017). Şüphesiz tarım toplumundan, sanayi tipi topluma geçiş ile birlikte üretime katılanlar için ortaya çıkan serbest zaman mefhumu içerisinde anlam ve potansiyel bulan spor, ortaya çıkışına sebep faktörlerden sanayileşme ve endüstrileşme sürecinin sebep olduğu sosyal ve beşeri problemlere, çözüm olabilecek bir niteliğide temsil edebilmektedir. İnsanlık üretime fazla katılmadan, daha fazla pay alabilecek potansiyele sanayileşme ve endüstrileşme ile ulaşırken, birey ve sosyal gruplar nezdinde, daha fazla serbest zamanın iyi değerlendirilemediği takdirde, fiziksel, zihinsel, psikolojik sorun ve buhranlara sebep olabilmiş ve bu sorunların insan ve toplum sağlığını, zinde ve dinamizmini olumsuz boyutları ile etkilediği bir süreçte, serbest zamanlarını çeşitli sosyal, sportif, kültürel, eğitim ve sanatsal etkinlikler ile değerlendirebilenler bu sorunların risk düzeyini asgariye indirebilmişlerdir. Yine sanayileşme ve endüstrileşme ile birlikte kurulan üretim merkezlerinde, fabrikalarda büyük sanayi kuruluşlarında çalışanların, en az yorgunluğa mukabil üretime daha fazla katkı sağlayabilecek fiziksel, zihinsel ve psikolojik potansiyele ulaşabilmeleri anlamında sportif etkinliklerin rolü kayda değerdir diyebiliriz.

Sanayileşme ve Endüstrileşme sürecindeki sporun bu boyuttaki faydalarının yanısıra, serbest zaman kavramına, birey ve toplum nezdinde anlam yükleyen spor, çalışanların ve sosyal gurupların serbest zamanlarında, çeşitli sosyal ve sportif etkinlikler aracılığı ile çalışan sosyal yaşam zenginliği sağlayarak, bireyin ve sosyal grupların, daha zinde, dinamik ve sosyal bir varlık olabilmesine katkı sağlar.

Spor, sosyalleşme ve kültürleşme aracı olarak, bireyin ve sosyal grupların, bulundukları beşeri ve sosyal çevreye uyum ve entegrasyonu kaykısı çerçevesinde, çeşitli sanayi ve üretim merkezlerinde üretime katılma dışında fazlada bir müşterek vakit geçirme imkanı olmayan çalışanların, çeşitli sosyal ve sportif etkinlikler vasıtası ile üreteme katılanları, üretimden arta kalan serbest zamanlarında bir araya getirerek, tanışma, kaynaşma, farklı müşterekler etrafnda birliktelik sağlama gibi sosyal davranışların kazandırılmasınada katkısı dikkate değerdir.

4-Toplumsal uyum, entegrasyon sorunları ve spor; İnsan, toplumsal bir varlıktır. Bu nedenle, hayatını devam ettirebilmek için diğer insanlarla işbirliği yapmak zorundadır (Dever, 2010). Bireyin, diğer bireyler ile işbirliği ve etkileşimi sonunda bir toplumun yapma, duyma ve düşünme biçimlerini tanıma, öğrenme ve benimseme sürecine "toplumsallaşma (sosyalleşme)" denir. Başka bir tanıma göre toplumsallaşma; insanın tecrübelerinin ışığında, kişiliğinin doğal yapısı ile yaşadığı toplumun sosyo-kültürel ögelerinin benimsetildiği ve kişiliğinin farkına vardığı, bunun yanısıra anlamlı sosyal görevlerle yaşamak zorunda olduğu toplumsal çevreye uyumunu sağlayan bir süreçtir (Yetim, 2010). Sosyal gelişim, kişinin doğumdan yetişkin oluncaya kadar, başka insanlarla olan ilişkilerinin ve onlara karşı geliştirdiği bilgi ve duygular bütünü olarak ifade edilir. Başka bir değişle sosyalleşme, kişinin yetişkin çevresinde geçerli olan norm ve değer yargılarında uygun bir davranış geliştirme sürecidir (Binbaşıoğlu, 1982).

Sosyalleşme sayesinde insan, toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini, örnekleri ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir. Böylece sosyalleşme, kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır. Kişinin toplum içinde diğerleri ile birlikte ortak bir hayat sürdürebilmesi, toplumun örf ve adetlerine, geleneklerine, göreneklerine itaat etmesi, yeme, içme, giyinme, uyuma, oynama, çalışma bakımından asli bir takım teknikleri kabul etmiş bulunması, sosyal hayatın norm ve ayinlerine uyması ve grup içinde kendisine verilecek rolleri gereğince yerine getirebilmesi ile mümkün olabilir (Dönmezer, 1994). Fert sosyal hayattan haberdar olduğu oranda bir takım sosyal faaliyetlere katılacaktır. Fertler toplumda sosyalleştikleri oranda, mevcut faaliyetlere katılma eğilimleri artmaktadır. Bu noktada spor sosyalleşen ve sosyalleşme eğilimi artan fertlerin uğraşacakları bir konu haline gelmektedir (Erkal ve ark, 1998).

Spor, toplum hayatında çok değişik yollardan giderek, bireyleri doğrudan yada dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman insanların ilgisini canlı tutmayı başarmış bir sosyal olgudur. İnsanların vazgeçilmez zevklerini, ihtiyaçlarını karşılayarak kendisine bağlayan spor, günümüz dünyasında büyük bir sosyal kurum olduğunu kabul ettirerek toplumu çok yakından ilgilendiren belli davranışlar düşünceler, inançlar ve simgeler geliştirmiştir. Modern dünyada hızla gelişen teknoloji, insan gücüne duyulan gereksinmeyi giderek azaltmış ve bunun sonucu olarak insanın doğal yapısına uymayan bir

yaşam biçimi ile birlikte iş ve sosyal çevreden gelen baskılar, stresler insanları psikolojik bakımdan bir sıkıntıya sokmaktadır. İşte bu aşamada sporun rahatlatıcı ve monotonluktan kurtarıcı fonksiyonunun devreye girmesi ile insanların psiko-sosyal gelişimlerine katkıda bulunacaktır.

Sporun bu işlevlerinin yanı sıra insanların kişiliklerinin olumlu yönde şekillendiren bir kavram olması sporun, gerek gençlerin gerekse çocukların yetiştirilmesinde ve geliştirilmesinde ne derece önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda çocukların ve gençlerin kişiliklerinin geliştirilmesinde sporun eğitici fonksiyonu kullanılarak duygusal ve sosyal yönden daha sağlıklı bir toplum yaratmanın daha kolay olacaktır.

Günümüzde çocuklara yönelik sportif etkinliklerin artması bu alanda yapılan çalışmaların fazlalaşması insanların psiko-sosyal gelişiminde sporun ne kadar önemli bir yere sahip olduğun bir göstergesidir. Çocukların gerek psikolojik gerekse sosyal bakımdan gelişmelerinde oyunla birlikte sporunönemli bir yeri vardır. Çünkü çocuk bu faaliyetlere katılırken aynı zamanda grup içerisinde hareket etmeyi, kazanmayı veya kaybetmeyi, kurallara uymayı öğrenmektedir. Bunlardan en önemlisi kendine güven duygusunu kazanmakta ve o toplumun bir ferdi olduğunu anlamaktadır. Bu bakımdan çocukların yetiştirilmesinde hazırlanan sportif programlar onların gelişim özelliklerine uygun bir şekilde hazırlanarak, sosyal bakımdan yetişmelerine yardımcı olmalıdır. Sağlıklı bir toplum oluşturmanın ön şartı çocukların ve gençlerin eğitiminden geçtiği unutulmamalıdır.

Sporun kişilerin psiko-sosyal gelişiminde önemli bir yeri olduğu insanların sosyal ve psikolojik bakımdan aktif kılmanın en kolay yolunun spordan geçtiği unutulmamalıdır. Çünkü insanlar spor sayesinde bir çok farklı ortamda, farklı düşünceden ve farklı kültürden insanlarla bir araya gelerek etkileşimde bulunabilmektedir. Bu bakımdan gerek insanların sosyalleşmesinde gerekse kendini ifade edebilmesinde kullanabilecekleri en kolay yollardan biriside spordur.

5-Toplumsal kutuplaşma ve spor; Sosyal kutuplaşma, toplumsal yabancılaşmanın bir sonucu olarak nihayi bir toplumsal güvenlik sorunudur. Bu sebeple sosyal kutuplaşma gibi önemli bir beşeri ve sosyal olayın sebep ve sonuçları iyi tarif, tasnif ve teşhis edilnelidir ki, sonuçlarının önüne geçilebilsin ve sebep olduğu problem çözülebilsin. Sosyal kutuplaşma; sosyal, demografik ve ekonomik yapıdaki hareketliliklerin ve değişimin yol açtığı sosyal ve ekonomik farklı uç noktalardaki sosyal grupların oluşması

ve bu gruplar arasında dengeyi sağlayacak orta sınıfın yok denecek kadar azalması kutuplaşmanın tezahürü olarak, toplumsal güvenliğe risk oluşturmaktadır.

Hansen ve ark'larının yapmış olduğu bilimsel analizde; sosyal kutuplaşma Dünya kenti tezinin en tartışmalı yönlerinden biridir. Bu teze göre küresel kentler çift sosyal katmana bölünme eğilimindedir. Küresel rekabet kent ekonomisini değiştirmekte ve bu değiğiklikler, istihdam yapılarındaki ve sosyo ekonomik yapılardaki değişimi yani, kutuplaşmayı içermektedir (Hansen ve ark, 2001). Tespitleri ile toplumsal güvenliğe karşı riski ortaya koymaya çalışmışlardır. Yine Hansen sosyal kutuplaşmanın nedenleri olarak; gelir dağılımının adaletsizliği, ekonomik yapıdaki dönüşüm, istihdam koşullarının yeniden yapılanması, mesleki yapıdaki dönüşüm, küreselleşme ve uluslararası göçlerin artışı olarak çeşitlendirmiştir. Bu sınflandırma aslında toplumsal yapıya tehlike oluşturan önemli toplumsal güvenlik sorunlarıdır.

a-Gelir dağılımı eşitsizliği ve spor; Pratschke ve ark.'ları; toplumsal güvenliği riske eden sosyal kutuplaşmanın temel sebeplerinden biri gelir dağılımındaki adaletsizliktir. Sosyal kutuplaşma, yüksek ya da düşük ücretle çalışan insan sayısında artışın olması yani gelirin iki uç noktada yoğunlaşması olarak da tanımlanabilmektedir (Pratschke ve Morlicchio, 2008: Tai, 2010). Teşhisleri ile sosyal kutuplaşma hem gelir kutuplaşmasıyla hem sosyal sınıflar arasındaki farklılıklarla ilişkilendirilmektedir. Bu iki yaklaşımın ortak noktası her ikisinin de ortaya çıkmasının temel nedeninin gelir dağılımı densizliği olmasıdır. Sporun herkesimden, sosyo ekonomik statüde ki insanların ve sosyal grupları müsabık ve seyir sporları kapsamında bir araya getirebilecek özelliği ve sosyal işlevi ile sosyal kutuplaşmanın, toplumsal güvenliğe olumsuz etkilerini asgariye indirecek boyutu ile değerlendirilmesi doğru olacaktır.

b-Ekonomik yapıdaki dönüşüm sorunları ve spor; Toplumsal güvenliği riske edebilecek faktörlerden, sosyal kutuplaşmanın bir sebebi de ekonomik yapıdaki değişim ve dönüşümdür. Sosyal kutuplaşmayla ilgili yapılan araştırmalarda, ekonomik yapıdaki değişim sonucunda ortaya çıkabilecek ekonomik istikrarsızlık ve eşitsizliğin toplumu olumsuz etkileyebilecek sonuçları toplumsal güvenliğe sorun çıkarabilir. Hamnett ve Cross yapmış oldukları araştırmada, bu durum özellikle finans ve hizmet sektöründeki büyüme ve üretim sektöründeki azalmayla yakından ilgilidir. Hizmet

sektöründeki mesleklerin ve kazanç dağılımlarının yüksek ücretli işlere sahip kişiler ve vasıfsız düşük ücretli kişiler arasında yaşanan kutuplaşmayı arttırdığını savunmaktadır. (Hamnett ve Cross, 1998). Toplumsal güvenliğe sorun oluşturan sosyal faktörlerden biri olan marjinalleşmede, sosyal kutuplaşmanın ardındaki temel nedenlerdendir, ekonomik değişim ve dönüşümünde bir sonucudur. Andersen'in bilimsel bir analizinde; sosyal kutuplaşma yüksek gelire sahip çalışanların sayısının artmasının, düşük gelire sahip çalışanların sayısının ise daha hızlı artmasının bir sonucudur. Düşük geliri olan çalışanların durumu yeni yoksullaşma ya da ileri derecede marjinalleşme olarak değerlendirilmektedir. Bu durum özellikle ileri derecede sanayileşmiş ülkelerde görülmektedir (Andersen, 2004).

Toplumsal güvenliği sağlayan en önemli sosyal kuramlardan biriside şüphesiz bireysel ve toplumsal ekonomik refah seviyesi ve potansiyelidir. Bireyin ve toplumun sosyo ekonomik gelişmesine katkı sağlayan sosyal kurumlardan biriside spordur diyebiliriz. Spor yolu ile zinde,dinamik ve üretken bir nitelik kazanabilecek birey, üretme, en az yorgunluğa mukabil daha uzun sure katılabilecek, gerek mesleki, gerekse farklı ilgi alanlarda bu niteliğini farklı potansiyellere dönüştürerek ekonomik yeterliliğe ve potansiyele uğraşabilecek bireysel katma değerinin yanısıra, sporun gerek ulusal ve uluslararası sportif organizasyonlar vasıtası ile spor turizmini sporcuların ve spor işletmeleri ve devletlerin sosyo ekonomik gelişimine sağladığı katkılarda yadsınamayacak bir gerçek olup, özellikle spor hizmet ve faliyetlerini ve sportif tesis, araç gereç, üretimi ile üreten ülkelere çok ciddi ekonomik fardalarıda söz konusudur diyebiliriz. İnalın yapmış olduğu bilimsel analizde; sportif faaliyetler iç ve dış turizmin artmasına yol açar, insanları spora ve o bölgeye katkı sağlayacak harcamalara sevk eder. Spor yeni bir sanayi ve iş ortamı oluşturduğu için, ülke ekonomisine de büyük katkılar sağlar (İnal, 2003).

Sporun bireyin ve toplumun sosyo ekonomik kalkınmasına, katkı ve katma değeri ile toplumsal güvenliğini sekteye uğratacak sosyal ve ekonomik sorunların etkisini asgari düzeye indirebilecek toplumsal ekonomik katma değeri olan sosyo-ekonomik kurumdur.

c-İstihdam koşullarının yeniden yapılanması ve spor; Toplumsal güvenliğin sağlanmasında, toplumsal bütünlüğe ve devamlılığa sebep olabilecek etkenleri içerisinde, özellikle, küreselleşmenin, sanayileşme ve endistrüleşmenin yoğunlukla seyrettiği yaşadığımız yüz yılda İstihdamın yapısının ve istihdam koşullarının değişime ve dönüşüme uğraması, sosyal

kutuplaşmaya doğal olarak toplumsal güvenliğe olumsuz düzlemde etki edebilmektedir. Hansen ve ark'ları; 1990'lardaki ekonomik büyümeyle birlikte işsizlik oranlarının da büyümesi, sosyal kutuplaşma tartışmalarına yol açmıştır. Küreselleşmenin etkisiyle ekonominin yeniden yapılanması nitelikli işgücü talebini artırırken ücret ve çalışma koşullarında da kutuplaşmaya yol açmıştır (Hansen ve ark, 2001). Tespitleri ile istihdam odaklı toplumsal kutuplaşma probleminin ana etkenlerine dikkat çekmişlerdir. Yine Hansen ve ark; küreselleşmenin etkisiyle ekonominin yeniden yapılanması nitelikli işgücü talebini artırırken ücret ve çalışma koşullarında da uç noktalara kaymaya yol açmıştır. İşsizliğin, yaşlılar, gençler, vasıfsız işçiler ve göçmenler arasında sık karşılaşılan bir sorun olduğu görülmektedir (Hansen ve ark, 2001). Analizleri ile soruna dikkat çekmişlerdir. Özellikle üretimde insan emeğinin yerini teknolojik araç ve gereçlerin, makine teçhizatlarının aldığı sanayi ve endüstri tipi üretim toplumlarında, nitelikli ve üretken kalifiye insan gücüne daha fazla ihtiyacı nicelik açısından olmasada nitlik açısından gerekli kılmakta olup, spor ise bireylerin fiziksel, zihinsel, psikolojik ve sosyal gelişmesine sağladığı olumlu düzeydeki katkı ile bir taraftan insanları daha nitelikli ve üretken kılacak boyutları ile gerekse istihdam problemlerinin yaşandığı ülke ve toplumlarda, bireye ve topluma, yetenek ve potansiyellerini dinamize ederek, farklı altarnatih istihdam olanaklarınada fırsat aralaması sosyal kutuplaşmanın ve dolayısı ile toplumsal güvenlik meselesinin çözüm noktası olarakda değerlendirilebilir.

d-Mesleki Yapıdaki Dönüşüm ve spor ; Ülkemizinde içinde bulunduğu, tarım tipi toplum niteliğinden, sanayi tipi toplum potansiyeline geçişi sağlamaya çalışan ülkeler ve toplumlar beraberinde ileri medeniyetlerin öncülük ettiği küreselleşme ve bilgi çağını sadece tüketici boyutta yaşamakta bu geri kalmışlık toplumsal problemlerede sebep olabilmektedir. Bir nevi üç çeşit toplum tipini birlikte yaşamaya çalışan ülkelerde, teknoloji ve bilginin alt yapısını oluşturduğu mesleki dönüşümlere yabancı kalabilmekte bu huşuda dünyaya entegrasyonunu güçlendirmektedir.,

Duncan, Bilgi Ekonomisine dayalı bir iş gücü piyasasında vasıflı bir işçinin işbulması, yarı vasıflı işçilere kıyasla nispeten daha kolaydır. Böylece yetenek ve nitelik gerektiren işlerin gelişim süreci devam etmekte ve bu süreç eğitim gerektiren ya da ayrıcalıklı olan sektörler tarafından desteklenmektedir (Gallie, 2010). Analizleri yeni çağın yeni nesil mesleklerinin öncelikli nitelikli ve yetenekli insan profiline anlam yüklediğine dikkat çekmişlerdir. Bireyin ve sosyal grupların kendi iç

dinamiklerinde, kendilerine ve birbirlerine yabancılaşmasına yol açabilecek bu tür sosyal değişim ve dönüşümler, aynı grup dinamiğinde bulunan bireyleri bile sosyal farklılaşma ve kutuplaşma sürecine sürükleyerek toplumsal güvenliğe zarar verebilir. Özellikle geleneksel meslekler ve yeni nesil meslekler arasındaki, sosyal, ekonomik ve statü farklılıkları, sosyal eşitsizliğe adeletsizliğe sebep olur ise toplumsal güven ve devamlılık açısından daha ciddi sorunlara sebep olabilecektir.

Spor ise nitelikli ve yetenekli kalifiye insan ihtiyacına sağladığı yararları ile her meslek erbabı bireyin mevcut niteliği ve üretkenliğini artırarak yeni nesil mesleklere uyum sağlayacak bireyleri yetiştirerek, mesleki nitelik ve statü farklılıklarının bir probleme sebep olabilmesinin önüne geçebilecek önemli sosyal bir kurum olarak değerlendirilebilir.

e-Küreselleşme ile uluslararası göçlerin artışı ve spor; Yaşadığımız yüzyılda küreselleşmenin yol açtığı uluslararası demografik geçiş ve göç hareketleri, ülkelerin ve toplumların ictimai yaşamında sosyal farklılaşma ve kutuplaşma sorunları ile karşılaşmasına sebep olarak toplumsal güvenlik problemlerine ana etken oluşturabilmektedir. Doların bilimsel araştırmasında; küreselleşme ile ilgili en yaygın görüş ülkeler arasında büyük bir eşitsizliğe sebep olduğu ve bunun sonucunda sosyal ve politik ayrılıklara yol açtığıdır (Dollar, 2005). Teşhisleri ile sorunun önemine değinmişlerdir.

Toplumsal güvenliğe tehlike oluşturan sosyal farklılaşma ve kutuplaşmanın sebeplerini sıralayak bir çok etken vardır. Lakin en çok zarar verecek kutuplaşma örneği, farklı din, kültür ve sosyal yapıdan insanların, demografik geçiş ve göçleri ile yeni sosyal ve beşeri çevrede, mevcut yapının, ekonomik, sosyal, kültürel yapısı ile çelişmesi ve çatışması, daha ağır sosyal kutuplaşmalara ve toplumsal güvenlik vakalarına sebep olabilmekte daha ileri toplumsal kaos ve çatışmalarıda beraberinde getirebilmektedir.

Spor, birey ve toplum nezdindeki gelişim ve değişimi, spor disiplini ve otokontrolü ile koordine edebilme, bireylerin ve toplumn sosyo ekonomik gelişimine sağladığı katkılar ile uluslararası göçün, sosyal ve ekonomik sebeplerini bir taraftan asgari düzeye indirerek göçün önüne geçebilmesi, diğer taraftan demografik geçiş ve göçler ile yeni sosyal çevreye bireylerin uyum ve entegrasyon sorunlarınıda kaldurabilecek sosyal özelliklerine haiz olması değerlendirilmesi gereken bir toplumsal güvenliğin teminatı sosyal kurum niteliğidir.

6-Toplumsal Adaletsizlikve spor; Günümüz toplumlarının, toplumsal güvenlikleri ve devamlılıkları ile alakalı en önemli sorun toplumsal adaletsizliktir. Toplumsal aidiyet duygusunu zedeleyecek ve toplumsal birlik ve beraberliğin önüne geçip, toplumsal müştereklerin etkisini ortadan kaldırıp,toplumsal farklılaşma ve yabancılaşmaya etken olarak, toplumsal devamlılığıda sekteye uğratabilecek aslında en büyük sosyal vaka sosyal adaletsizliktir.

Yıldırım sosyal adaletsizlikle ilgili yapmış olduğu bilimsel analizde, bugün modern bir toplum; Ekonomik, sosyal ve kültürel olarak mikro ve makro düzeyde artan güvencesizlik, belirsizlik ve yetersiz koruma gibi kavramlarla ifade edilmektedir. Bu riskler çoğu zaman küreselleşme, bireyselleşme, çarpık kentleşme, teknolojik devrim gibi süreçlerin insan yaşamının hemen her alanına yansıyan olumsuz boyutlarıyla tartışılmaktadır. Bu süreç içinde ihtiyaç, eşitlik ve hak etme gibi sosyal adalet bileşenlerine bağlı olarak yaşanan sorunlar toplumun hemen her kesimini etkilemektedir. Gelişme göstergeleri, bir toplumda yaşanan sosyal olarak adaletsiz koşulların etkilediği gruplar arasında çocuk ve gençlerin de yer aldığına işaret etmektedir. Bugün yeni sosyal riskler kapsamında yaşanan sosyal savunmasızlıkların kısa ve uzun süreli olarak gelecek kuşaklara yansıyan sonuçları dikkate alınarak gençlerin ekonomik, siyasal ve sosyal koşullarının yapılandırılması ile geleceğine yatırım önemli bir politika alanı olarak görülmektedir (Yıldırım, 2012).

a-Sosyal adaletsizlik ve spor; Sosyal adalet, açıkça tanımlanmış ve sınırları belirlenmiş durağan bir kavram değildir. Aksine dinamiktir. Bu nedenle sosyal adaletin çok iyi bilinen ve yaygın olarak kullanılan bir tanımı bulunmamakla birlikte, farklı boyutlarından yola çıkılarak çeşitli yönleri açıklanmaktadır (Url 5, 2020). Genel olarak sosyal adalet "ortaklaşa iyi" nin gerçekleştirilmesi amacıyla toplumun üyesi olan bireylerle, toplum arasındaki sosyal ilişkilerin düzenlenmesidir. Ayrıca toplumu oluşturan sosyal sınıflar arasındaki ekonomik dengesizliklerin giderilememesi; ekonomik olarak zayıf sosyal sınıfların diğer sosyal sınıflara karşı korunamaması; özellikle emeği ile çalışanların, insan onuruna yaraşır bir asgari yaşam standardına kavuşmalarını sağlayacak şekilde ulusal gelirden pay alamamaları sosyal adaletsizlik olarak açıklanmaktadır. Bu anlamda sosyal adaletsizlik, gelişmenin külfetlerine katlanma ve nimetlerinden faydalanma konusunda sosyal sınıflar arasındaki dengesizliği ifade etmektedir. Bu nedenle genel olarak ekonomik refah unsurlarının sosyal sınıflar arasında dengeli şekilde dağılımı ile yakından ilgili bir kavram

olarak sosyal adalet öne çıkmaktadır (Yıldırım, 2012). Analizi ile toplumsal birlik ve devamlılık huşunda sosyal adeletin önemini ortaya koymuştur.

Toplumsal Adaletsizliğin, toplumsal güvenliğe olumsuz etkisi yoğunlukla bireylerin ve sosyal grupların sosyal savunmasızlık boyutuna ulaşmasına vesile olmasıdır. Sosyal adaletsizlikler ile toplumun güvenlik sisteminin veyine bağışıklık mekanizmasının çökmesi ile özdeşleştirilecek en hayati sosyal vaka sosyal savunmasızlıktır diyebiliriz.

b-Sosyal savunmasızlık ve spor; Gelişmişlik niteliği ve verimliliği yüksek ve sürdürülebilir toplum idealine ulaşabilmek, genel ekseriyeti toplumsal adalatsizliklerinin sebep olduğu, toplumsal güvenlik sistemine ve toplumsal bağışıklık mekanizmasına zarar verecek sosyal savunmasızlığın etkenlerini ortadan kaldırabilmek ile gerçekleşecektir.

Freyssinet, sosyal savunmasızlık, genel olarak beklenmedik olay ya da stres yaratan duruma maruz kalma ve başa çıkabilmek için zorlanmayı ifade etmektedir. Bu noktada yaşanan riskli koşullar ve belirsizliklerin derecesi ile bu koşulların üstesinden gelebilme kapasitesi ve yeteneği sosyal açıdan savunmasızlığı etkilemektedir. Genel olarak sosyal savunmasızlık objektif ve subjektif göstergeler aracılığı ile açıklanmaktadır. Sosyal savunmasızlığın objektif göstergeleri; hanehalkı ya da bireylerin materyal, ekonomik ve sosyal kapital ile insan kapitalinin yetersiz olması ya da olumsuz yaşam koşullarının üstesinden gelebilme yeteneğinden yoksun olma durumunu ortaya koymaktadır. Subjektif göstergeler ise bir toplumdaki bireylerin ve hanehalklarının refahı, yaşam tatmini, iş tatmini, sosyal desteği, çeşitli organizasyonlara üyeliği ve yaşam kalitesi gibi konulara ilişkin algı ve tutumları ölçmeye yöneliktir (Freyssinet, 2009). Düşünceleri ile sosyal savunma sisteminin, toplumsal güvenlik açısından öneminin altını çizerken, yine Yıldırım; Bugün dünyadaki pek çok insan, ileri seviyedeki ülkelerin standardlarından düşük bir yaşam sürdürmekte, çoğunlukla yoksulluktan dolayı ayrımcılık, ötekileştirme, baskı ve şiddete maruz kalarak birçok hak ve fırsatlardan yoksun ve sosyal açıdan savunmasız bir yaşam sürdürmektedir (Yıldırım, 2012). Bilimsel analizi ile toplumsal güvenlik mekanizması veya toplumsal bağışıklık sistemine en büyük tehlike sosyal savunmasızlığın boyutlarını ortaya koymuştur.

Araştırmamızın başlangıcından bu noktaya kadar toplumsal güvenlik problemine sebep; toplumsal sınıf düzensizliği, toplumsal demografik geçişleri, sanayileşme ve endistrileşme, toplumsal uyum ve entegrasyon sorunları, toplumsal kutuplaşma, toplumsal adaletsizlik gibi boyutları incelemeye çalışırken, fertler ve sosyal gruplar bu sebepler doğrultusunda,

harekete geçerek, toplumsal bağışıklık sistemini riske edebilecek, psiko-sosyal davranış ve tepkimeler ortaya koyabilmekte ve toplumsal güvenliği tehlikeli boyutlara taşıyabilmektedir.

SONUÇ

Bir toplumun ve devletin güvenliği ve geleceği, beşeri kaynakları insanlarının, niteliğine, üretkenliğine, bilgi ve tecrübede deneyim ve potansiyeline bağlıdır. Beden eğitimi ve spor ise, toplumların ve devletlerin beşeri ihtiyacını fiziksel, zihinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik olgunluğa ve potansiyele dönüştürebilecek boyutları ile, toplumların ve devletlerin halde ve gelecekte güvenlik sağlayıcı önemli bir toplumsal kurumdur.

Toplumların gelişmişlik düzeyi şüphesiz, bireye yüklenen önem ve bu ehemmiyete dayalı verilen eğitimle ilişkilidir. Eğitim ise insanların mevcut potansiyel ve yetenekleri doğrultusunda, bireyleri geleceğe ve sosyal yaşama kazandıracak olumlu tutum ve davranışları yaşantıya dönüştürebilmesini sağlamaktır. Bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal boyutları ile gelişimine dayalı değişim süreceni, mücadele ve rekabet ortamıda disipline eden bilimsel ve pedagojik boyutları ile beden eğitimi ve spor eğitimi genel eğitimin en önemli kurumsal destekleyicisi ve parçası olarak toplumun güvenlik meselesi ile yakinen ilişkilidir.

Beden eğitimi ve spor, hareket, egzersiz, mücadele ve rekabet disiplini çerçevesinde, sağlıklı toplum idealinin yapı taşı bireylerin, fiziksel ve sağlık gelişimini, psiko-sosyal kişilik özelliklerini, moral ve milli tutum ve davranışların yaşanılabilirliğini potansiyele ve karaktere dönüştürebilme niteliği ile toplumsal bir eğitim aracı özelliği ile toplumsal birlik ve beraberliğin, zinde ve dinamizminin ve yine toplumsal sağlamlık ve güvenliğininde önemli bir toplumsal kurumudur diyebiliriz.

Ülkelerin sağlıklı toplum idealini, her kes için ve her yaş için spor ve egzersiz reçeteleri ile gerçekleştirmeye çalışdığı günümüz dünyasında, beden eğitimi ve spora akademik ve bilimsel anlam yükleyen araştırmalar ile, hareket ve egzersizin, yaşam boyu sağlık disiplinine katma değerini ön plana çıkararak, beden eğitimi ve sporun, fiyolojik, biyolojik, anatomik vb gibi fiziksel önemine dikkat çekerek sosyal ve ekonomik toplumsal kalkınmada, en az yorgunluğa mukabil en fazla üretime katkı sağlayan insan potansiyelinin, toplumsal kalkınma, devamlılık ve güven açısından sporun beşeri faktörü ve faydaları ortaya koyulmaktadır.

Okullarda ve spor eğitimi ile ilgili resmi ve özel kuruluşların eğitim sistemlerinde, beden eğitimi ve sporun ; fiziksel tedavi ve rehabilitasyon, koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri, ilk yardım ve rehabilitasyon, Beslenme ve diyet, sağlık okuryazarlığı, gibi bilimsel displinler ile işbirliği ve etkileşiminin toplum sağlığı ve dolayısı ile toplumsal devamlılık ve güvenliğini yakinen ilgilendirdiğini ve olumlu düzeyde etkilediğini içeren çalışma ve araştırmalarda önemi ve ehemmiyeti açısından incelemeye değerdir.

Ekonomik, sosyal ve eğitim düzeyi yüksek toplumların, gelişmişlik oranlarının yüksekliğinden hareketle, lisanslı sporcu sayılarının fazlalığı, spora katılım oranlarının her yaş gurubuna göre orantılı dağılımı, birey ve toplum sağlığı açısından hastalık oranlarının daha düşük olması, sağlık ve eğitim yatırımlarının üst düzeyde fazlalığı gibi sonuçlardan da görüldüğü üzere beden eğitimi ve sporun birey ve toplum sağlığını bütün boyutları ile etkileyen ve yönlendiren, sosyal ve ekonomik kalkınmanın temel katalizörü olarak toplumsal bir kurum özellikleri ile eğitim ve sağlık eğitimi açısından hayati bir öneme haiz olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Günümüzde gelişen teknolojinin sayesinde insan gücüne duyulan gereksinin azalmaktadır. Bunun sonucu olarak az çalışma ve bol miktarda boş zaman ortaya çıkmaktadır. Boş zamanlarını hareketsiz geçiren bireylerin de hastalanma riskleri artmaktadır. Spor bireylerin önemli oranda sağlık sorunlarını çözecek kabiliyete sahiptir. Bunun farkında olan gelişmiş ülkeler spora büyük önem vermektedir. Spora yapılan yatırımlar sağlık hizmetlerinin azalmasına ve sağlık giderlerinin azalmasına yardımcı olmaktadır. Toplumların sağlıklı kuşaklara sahip olması için beden eğitimi ve sporun genel eğitimin parçası ve tamamlayıcısı olarak görmek gerekmektedir.

Bu boyutu ile beden eğitimi ve spor sağlıklı toplum ideali üzerinden, toplumsal güvenliğin önemli bir yapısal mekanizmasıdır diyebiliriz.

Özellikle, geleneksel toplum tipinden, sanayileşme, şehirleşme, endüstrileşme gibi sosyal vaka ve gelişmelerin etkisi ile modern toplum niteliğine geçişle birlikte ortaya çıkabilecek, gelir dağılımı adaletsizliği, ekonomik yapıdaki dönüşüm, istihdam koşullarının yeniden yapılanması, mesleki yapıdaki değişim ve dönüşüm, küreselleşme ve uluslararası demografi geçiş ve hareketlilik gibi toplumsal yapıyı, devamlılık ve güvenliği olumsuz yönde etkileyebilecek sorunları önleme ve rehabilite etmesine yönelik yapmış olduğumuz bu araştırmamızdaki bulgu ve veriler, beden eğitimi ve sporun toplumsal yapı ve güvenliği açısından incelenmeside kayda değerdir.

Beden Eğitimi ve Spor; birlikte davranabilmenin, yaşayabilmenin ve mücadele edebilmenin sembolü olarak, demokrasiyi içselleştirmiş bireylerin, toplumsal yapının bir nüvesi olabilmesini sağlayacak, kurallara uyma, empati yapabilme, yardımlaşma, dayanışma, eşgüdüm, koordinasyon gibi sosyal davranışları takım ve bireysel spor etkinlikleri ve mücadeleleri ile toplumsal bir katma değerdir.

Beden Eğitimi ve Spor; bireyin sosyal ve ictimai yaşamında toplumsal entegrasyon ve uyumunu ifade eden sosyalleşmenin en etkin beşeri kurumlarından biri olarak, İnsanların sosyal ve insani ilişkilerini, mücadele ve rekabet ortamında sergileyebilme davranışını yaşantıya dönüştürerek bireyin toplumsal yaşantısını etkileyerek toplumsal uyum ve olunlaşmasını sağlar.

Beden Eğtimi ve Spor; insan emeğinin yerini, teknolojik ve sanayi nitelikli üretim araçlarının alması ile birlikten, üretime daha az efor ve zamanla katılarak, üretimden daha fazla pay alma olanağına sahip olmanın beraberinde geitrdiği, serbest zaman kavramına, birey ve toplum nezdinde anlam yükleyerek, Bireylerin ve sosyal gurupların serbest zamanlarında, çeşitli sosyal ve sportif etkinlikler aracılığı ile bireye sosyal yaşam zenginliği sağlayarak, bireyin ve sosyal grupların, daha zinde, dinamik ve sosyal bir varlık olabilmesine katkı sağlar.

Beden Eğitimi ve Spor; yine kendisine has evrensel kuralları ve normları ile, bireyin sosyalleşmesini sağlarken, uluslararası etkinlikler ve mücadeleler çerçevesinde, bireyin ve sosyal grupların evrensel değer ve normlar ile buluşmasını,tanışmasını, kaynaşmasını sağlayarak, ulusal toplulukların, evrensel sosyal yapıya entegre ve uyumunu sağlar.

Beden Eğitimi ve Spor; toplumsal boyutları ve faydaları ile önemli bir sosyal kurum olarak, toplumsal güvenliğe ve devamlılığa dair sağlayabileceği katma değerde bi okadar anlamlıdır. Toplumsal güvenliği sekteye uğratabilecek ve toplumsal yapının bütünlüğünün ve devamlılığın önüne geçebilecek en önemli sosyal vakalar, toplumsal yabancılaşma, toplumsal kutuplaşma, toplumsal adaletsizlik ve toplumsal savunmasızlık gibi Toplumsal güven sorunlarına, Beden Eğitimi ve Spor;

- Bireyin, zinde, dinamik, sağlıklı, başarılı ve üretken olmasını sağlayarak,
- Bireyin, kişisel ve toplumsal yaşam doyumunu sağlayarak,
- Serbest zamanların gelişime ve değişime endeksli faydalı bir biçimde değerlendirilmesini sağlarak,

- Harket ve eğzersizle, mücadele ve rekabet ortamında, dostluk, arkadaşlık, eş güdüm ve koordinasyon, uyum ve empati gibi sosyal özellikleri kazandırarak,
- Bireylerin psiko-sosyal otokontrolünü karşılıklı saygı ve hoşgörü çerçevesinde yaşantıya dönüştürerek,
- Bireyin sağlıklı bir yaşam standardı üzerine, sistematik, planlı ve nizami bir hayat, egzersiz ve dinlenme alışkanlığı kazandırarak,
- Bireyin, ilgi, istidat ve potansiyeli ile içinde yaşadığı sosyal ve demografik çevreye uyum ve entegrasyonu boyutunda, sosyalleşmesini sağlayarak.
- Bireyin, bireysellikten öte, eşgüdüm ve koordinasyon üzere, toplumsal yaşam dinamiği grup çalışması alışkanlığına ulaştırarak,
- Bireyin yaşadığı çağın ve sosyal çevrenin öncelikli ihtiyacı ve problemlerini karşılayabilecek, çözebilecek mesleki, statü, rol ve sorumluluklar üstlenebilmesine katkı sağlayarak,
- Özel eğitime ihtiyacı olan engelli vatadaşlarımızın, toplumsal yaşama ve doyuma ulaştırmada sağladığı katkılar ile,
- Kendisine has, evrensel niteliği ve kuralları ile uluslararası uyum ve entegrasyonu sağlayarak,
- Bireylerin, sosyal ve ictimai yaşamında, yetenek, mücadele ve performansı ile yeni statü, roller edinebilmesine katkı sağlayarak,
- Bireylerin ilgi, istidat ve potansiyelinin açığa çıkararak, mesleki ve profosyonel yeterlilik ve ekonomik özgürlüğe ulaşmasını sağlayarak,
- Bireyin, kurallara uyma, yardımlaşma, dayanışma, insiyatif alabilme, riske alabilme, öz güven ve cesaret gibi sosyal davranışı, toplumsal yaşantıya dönüştürebilmesi ile,
- Bireyin sosyal olay ve vakalara karşı mücadele ve rekabet potansiyel ve motivasyonunu artırarak,
- Bireyin, bireysel ve takım sporları mücadele ritmi ile sosyal ve insani ilişkilerinin gelişmesini sağlayarak,
- Bireyin sosyal olaylar ve mücadeleler karşısında üretici yapıcı özelliklerini toplumsal katma degree dönüştürerek,
- Bireyin öz güven ve motivasyon potansiyelini, toplumsal güven ve motivasyona dönüştürerek,
- Bireyin fiziksel, zihinsel, psikolojik ve ekonomik potansiyeli ve özgürlüğü üzerinden, toplumsal kalkınmanın sağlayıcısı olarak,

Toplumsal güvenliğin sağlayıcısı, toplumsal devamlılığın ise temel dinamiği, toplumsal güvenliği sekteye uğratabilecek sosyal olay ve vakalara karşı ise Beden Eğitimi ve Spor sosyal panzehirdir diyebiliriz.

KAYNAKÇA

Alçın S. Endüstri 4.0 ve insan kaynakları. Popüler Yönetim Dergisi. 2016; 63 (1), 47.

Andersen HT. Spatial-Not social polarisation social change and segretion ın Copenhagen". The Greek Review Of Social Research, 2004, p.147.

Binbaşıoğlu, C. (1982). *Eğitim Psikolojisi,* Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi

Dever A. Spor sosyolojisi tarihsel ve güncel boyutlarıyla spor ve toplum, Başlık Yayın Grubu, İstanbul. 2010.

Diener ED, Emmons RA, Larsen, RJ, Griffin S. The satisfaction with life scale. Journal of Personality Assessment, 1985; 49(1), 71-75.

Dollar D, Globalization, poverty and inequality since 1980. World Bank, Working Papers, No. 3333, 2005; p.159.

Dönmezer S. Toplumbilim. Beta Basın Yayın, İstanbul. 1994.

Erkal M. Güven Ö, Ayan D. *Sosyolojik açıdan spor.* İstanbul: Der Yayınları. 1998.

Freyssinet J. How can social vulnerability be measured: a work in progress. 3rd. OECD Forum on "Statistics, Knowledge and Policy": Charting Progress, Building Visions, Improving Life. 27-30 October 2009.

Gallie D. Skill trends, job quality and social polarization, Equalsoc Network, Sep 2005- Dec 2010; p.1.

Hamnett C, Cross D. Social change, social polarisation and ıncome ınequality in London, 1979-1993. Kluwer Academic Publishers, 1998, p.39.

Hansen AL, Andersen HT, Clark E. Creative copenhagen globalization, urban governance and social change. European Planning Studies, 2001; 9 (7), p.864

Hubscher R. *L'histoire en mouvements*, Paris: Armand Colin. 1992; s. 58.

İnal AN. Beden Eğitimi ve Spor Bilimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara. 2003.

İnce M. Toplumsal tabakalaşma ve eşitsizlik. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2017; 294-319.

Karasar, N.(2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel yayın Dağıtım.

Kelstrup M. Globalisation and societal ınsecurity: the securitisation of terrorism and competing strategies for global governance. In D. Jung, & S. Guzzini (Eds.), contemporary security analysis and copenhagen peace researc. London: Routledge.2004; pp. 106-116.

Kılcıgil E., Sosyal çevre-spor ilişkileri (teori ve elit sporculara ilişkin bir uygulama), Bağırgan Yayımevi, Ankara, 1998; s. 39.

Kılcigil E. Sosyal çevre-spor ilişkileri, Bağıran Yayınevi, Ankara, 1985.

Kula A, Çakar B. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında toplumda bireylerin güvenlik algısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 2015 cilt: 6 sayı: 12 .

Kurtkan A. Genel sosyoloji, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1976; s. 4

Loy JW, Kenyon GS, McPherson BD. Sport culture and society, Second Edition, Philadelphia 1981.

Lundberg A, Schlarg C, Larsen N. Sosyoloji, çev: Özer Ozankaya, Ankara. 1985; c. I, s. 59.

Murathan T, Murathan F. Blockchain applications in sports sector. Gaziantep University Journal of Sport Science, 2019; p: 65.

Ovacı C. Endüstri 4.0 çağında açık inovasyon. Maliye ve FinansYazıları (Özel Sayı), 2017; s.113-132.

Özbaydar S. İnsan davranışının sınırları ve spor psikolojisi. Altın Kitaplar Yayınevi. 1983; I. baskı

Pratschke J, Morlicchio E. Social polarisation, the labour market and economic restructuring ın Europe: an urban perspective. Understanding Social Science Working Paper. 2008; No.02,p.3

Ritzer G. Klasik sosyoloji kuramları, Çev. Himmet Hülür. Ankara: De ki Yayınları. 2014.

Tai PF. Beyond 'social polarization? a test for asian world cities in developmental states. International Journal of Urban and Regional Research, 2010; Vol.34.4, p.744.

Tanrısever OF. Güvenlik, içinde *Devlet ve Ötesi*, ed. Atila Eralp,: İletişim Yayınları, İstanbul, 2005; s. 108.

Url 1. http://www.nedir.org/soru/fert-ne-demek; Erişim Tarihi: 21.06.2020.

Url 2. https://tr.wikipedia.org/wiki/Spor. Erişim Tarihi: 04.09.2020.

Url,3.https://cdn.acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/19_20_Bahar/sosyolojiye_giris_2/8/index.html. Erişim Tarihi: 21.06.2020.

Url, 4. Introduction to sociology.Cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr. Erişim Tarihi: 21.06.2020.

Url, 5. https://www.un.org/esa/socdev/documents/ifsd/SocialJustice.pdf. Social Justice in an Open World: The Role of the United Nations. The International Forum for Social Development, Department of Economic and Social Affairs Division for Social Policy and Development (ST/ESA/305), United Nations (UN), (2006)157 p., New York. Date of acces: 04.09.2020.

Wæver O, Lemaitre P, Kelstrup M, Buzan B. Identity, migration and the new security agenda. 1993, Londra: Pinter Publishers.

Waewer O. Toplumsal güvenliğin değişen gündemi, Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi, 2008; Cilt 5, Sayı 18, s. 151-178.

Yetim A. Sosyoloji ve spor, Berikan Yayınevi, Ankara. 2010.

Yıldırım F. Gençlerin yaşamında bir sosyal savunmasızlık olarak "sosyal adaletsizlik": yaşam dönemi yaklaşımı. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi 2012; s. 23-26.

4. BÖLÜM

1980 MOSKOVA OLİMPİYATLARI'NIN OLİMPİK FELSEFE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zülbiye KACAY

- *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale, TÜRKİYE*
- *zulbiyekacay@comu.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0002-9794-0888*

Özet

Olimpiyat oyunları din, dil, ırk ya da politik sistem açısından hiçbir ayrım gözetmeksizin gerçekleştirilen çok uluslu ve çok sporlu dünyanın büyük organizasyonudur. Olimpiyatların temel amacı ülkeler arasında dostluk, barış, anlayış, saygı ve işbirliğini geliştirmek ve barışın güçlendirilmesidir. Olimpiyatların öneminin hem amacı hem de büyüklüğü ve evsahibi ülke üzerindeki etkilerinden kaynaklandığı söylenebilir. Öte yandan sporun önemli bir propaganda aracı olduğu da düşünülürse geçmişten günümüze birçok olimpiyat oyununun amacından saparak siyasi bir rejim simgesi, soğuk savaş döneminde üstünlük göstergesi, farklı alanlardaki gelişmişliklerin simgesi ve ırkçı kullanım gibi farklı şekillerde kullanıldığı ifade edilebilir. Buradan hareketle bu çalışmada 1980 Olimpiyatlarının olumlu ve olumsuz yönlerinin Olimpik felsefe açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan ve araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan döküman analizi ile yapılandırılmıştır. Moskova'da gerçekleştirilen 1980 Olimpiyatları, Rusya (Sovyetler Birliği)'nın Afganistan'a girmesinin boykot edildiği ve 66 ülkenin oyunlara katılmadan gerçekleştiği bir Olimpiyat olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak, Olimpiyatlar ne bir propaganda aracı ne de üstünlük ve ayrıcalık sergileme platformudur. Amacına, ruhuna ve Olimpik felsefeye uygun olarak düzenlenip gerçekleştirilmesi gereken, tüm dünyadaki insanları tek bir amaç etrafında birleştirebilen en önemli ve en büyük spor olayıdır ve öylede kalmalıdır.

Anahtar Kelimeler: *Olimpiyat, Olimpizm, Olimpik felsefe, 1980 Olimpiyatları*

Evaluation of the 1980 Moscow Olympics in terms of Olympic Philosophy

Abstract

The Olympics are great events that take place without discrimination in terms of race, religion, language, color or political systems. The main aim of the Olympics is to reinforce and spread peace among countries through competition in sporting events on equal terms, and to contribute to the development of international understanding, respect and cooperation through cultural, social and artistic activities. The importance of the Olympics stems from the size of the Games and the impact they have on the host country. On the other hand, considering that sports is an important propaganda tool, it can be stated that it deviates from the purpose of many Olympic games from the past to the present and has been used in different ways such as a political regime symbol, a symbol of superiority in the cold war period, a symbol of developments in different fields and racist use. From this point of view, this study aims to evaluate the positive and negative aspects of the 1980 Olympics in terms of Olympic philosophy. The research was structured with document analysis, which includes the analysis of written materials, which are among the qualitative research methods and contain information about the phenomenon or facts that were aimed to be investigated. The 1980 Olympics held in Moscow appears as an Olympiad where Russia (Soviet Union) was boycotted from entering Afghanistan and 66 countries were held without participating in the games. As a result, the Olympics are neither a propaganda tool nor a platform for displaying superiority and privilege. It is the most important and greatest sporting event that must be organized and realized in accordance with its purpose, spirit and Olympic philosophy, uniting people around the world around a single purpose, and should remain so.

Keywords: Olympiad, Olympism, Olympic philosophy, 1980 Olympics

GİRİŞ

Birçok spor tarihçisine göre Olimpiyat ruhu ‘’Olimpizm’’ kavramı olarak mevcutta geçmese de Antik Yunan Olimpiyatlarında zaten vardı. Antik Olimpiyatların özünde bulunan ateşkes, sporcuların onur ve dürüstlüğü, fiziki güzellik, sağlıklı bir vücut ve zihin, sanat, tarafsızlık, mükemmeliği yakalama gibi erdemler Coubertin’in Modern Olimpiyat kavramında da bulunmaktadır (Hsu, 2000:249). Erdemli (1997), spordan ayrılamayan ve kökenini ise sporda, sporcuda bulan Olimpizm kavramını yüksek bir kültür, farklı erdemlerle işlenmiş bir yaşama anlayışı, temel Dünya görüşü ve Olimpiyatların var oluş nedeni gibi farklı şekillerde açıklamaktadır (Erdemli, 1997:153). İnsan spor sayesinde kendini tanır, geliştirir, etkileşim içine girdiği insanlarla hoşgörü, saygı ve sevgi çerçevesinde iletişim kurmaya çalışır, yeteneklerini ortaya koyabilir. Spor insanın yapıcı-yaratıcı yönlerini artıran bir etkinliktir. Olimpizmin kardeşlik ilkesi de bu etkinlikler içinde hiçbir ayrım gözetmeksizin sadece insan olarak, ortak kurallar çerçevesinde yarışan bireylerin beraberliğini ifade etmektedir (Erdemli, 1997:174).

Olimpizmin, ülkelerin ticari-politik çıkarları doğrultusunda birçok Olimpiyatta feda edilen ya da kullanılan bir ideoloji olduğunu söylemek mümkündür (Erdemli, 1997:176). Oysaki Olimpiyatların barış, kardeşlik, dostluk, birlik ve beraberlik içersinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu bakımdan özüne uygun yapılan spor, toplumda insanların sıkıca sarılacağı dallardan biridir. Olimpiyatlar ve dolayısıyla Olimpizmdeki bozulmalar sporun bütününe, oradan da toplumlara yansımaktadır. Sporun ulusal temsil ve uluslararası prestij olduğu düşünüldüğünde Coubertin’in de dediği gibi ‘’ülkelerin üstünlüğünü savaş alanlarında değil spor platformlarında göstermesi’’ gerekmektedir. Fakat sporun bu etkili gücü Olimpiyatlarda farklı şekillerde kullanılmıştır. 1980 Moskova Olimpiyatları da Olimpizm ilkelerine uymayan, Olimpiyat ruhuna ters düşen olaylara sahne olmuştur.

Bu bağlamda çalışmanın amacı, genelde Modern Olimpiyatlar özelde ise 1980 Olimpiyatları çerçevesinde arzu edilen ve gerçekleşen olayların Olimpik ilkeler çerçevesinde felsefi bir bakışaçısı ile değerlendirilmesi, Olimpik felsefeye uyan ya da uymayan olumlu ve olumsuz olayları belirlemek ve güncel çerçevede incelemektir.

ANTİK OLİMPİYATLAR

Antik Yunanlar, tanrıları anmak adına birçok tören ve festival düzenlemişlerdir fakat bunların en önemlisi Zeus'u anmak adına yapılan ve sürekli savaş halinde olan Yunan site devletleri arasında bir süreliğine de olsa barışı sağlamak adına yapılan sportif etkinliklerdir. Amaç Zeus'a olan bağlılığı göstermek, bölgesel barışı güçlendirmek ve Yunan cimnastiğine olan eğilimi artırmaktır. İlk Olimpiyatların M.Ö 776'da başlayıp neredeyse on iki yüzyıl boyunca devam ettiği bilinmekle birlikte bu Olimpiyatlar Olimpiya'da her dört yılda bir kutlanmaktaydı (Karaküçük, 1989:1). Şampiyonların ödülü olan zeytin dalından yapılmış taç, büyük dini törenlerle takdim edilirdi ve tüm çaba sadece bu ödülü alabilmek adınaydı. Ancak zamanla şampiyonluk politik güç ve ayrıcalık kazanma yolu olarak görülmeye başlamış ve bu durum Olimpiyatlarda bozulmalara yol açmıştır. Kazanmak için her yol mübah anlayışı ile hertürlü yolsuzluk ve oyunların oynandığı bir platform haline gelmiştir. Sonunda oyunlar eski popülerliğini kaybetmiş ve Roma işgalinden sonra ise Roma İmparatoru I. Theodosius tarafından M.S 394'te ataistlik ve putperestlik olduğu gerekçesiyle oyunlara son verilmiştir *(Kieran and Daley, 1973:17).*

MODERN OLİMPİYATLAR

Antik Olimpiyatların son bulmasından 1500 yıl kadar sonra, Baron Pierre de Coubertin'in girişimleri sayesinde Olimpiyatlar yeniden canalndırılmak istenmiştir. O zamana kadar ise birkaç ülkede yöresel olarak düzenlenen oyunlar ve Zappos'un vasiyetiyle 1888-1889 arasında olimpiyat ruhunu canlandırmak için yapılan dar kapsamlı oyunlar dışında herhangi bir etkinlik bulunmamaktadır. 1870-71 Fransa'nın Prusya savaşında yenilmesi üzerine Coubertin bunun telafisinin ancak fiziksel olarak güçlü bir Fransız gençliği ile mümkün olabileceğini belirterek, savaş alanlarında değil spor sahalarında karşılaşılmasının gerektiğini öne sürmüştür. Bunun gereği olarak ise 1892 Fransız Atletik Sporlar Birliği 5. yıldönümü toplantısı konuşmasında; milletlerarası barışın kalıcı olarak sağlanmasına katkıda bulunacağı gerekçesi ile Olimpiyatların yeniden canlandırılmasını istemiştir. 1894'te 2000 delege ile gerçekleşen Uluslararası Spor Kongresinde Olimpiyat Oyunlarının yeniden başlatılması kararı alınarak hala geçerliliğini koruyan Olimpik ilkeler belirlenmiştir *(Karaküçük, 1989).*

1. Olimpiyatlar, eskiden olduğu gibi her dört yılda bir yapılacaktır.

2. Olimpiyatlar, Antik Yunan'da olduğunun aksine, tüm dünya sporcularına açık olacak ve yarışma programı günün sporlarını içerecektir.
3. Yarışmalarda sadece büyükler yer alacaktır.
4. Amatörlük kuralları kesinlikle uygulanacaktır.
5. Olimpiyat organizasyonu "gezici" olacak ve her Olimpiyat başka bir ülkede yapılacaktır.

OLİMPİZMİN TEMEL PRENSİPLERİ

1. Olimpizm; beden, irade ve zihne özgü nitelikleri yücelterek dengeli bir biçimde bütünleştiren yaşam felsefesidir. Olimpizm, sporu kültür ve eğitim ile kaynaştırarak çaba göstermenin, iyi örneklerin eğitsel değerinin ve evrensel ahlak ilkelerine saygının verdiği mutluluğa dayalı bir yaşam biçimi yaratmayı amaçlar.

2. Olimpizmin amacı, sporun her yerde insanın uyumlu gelişimine hizmet etmesini sağlamak ve bu yolla insan saygınlığını titizlikle koruyan barışçıl bir toplumun yaratılmasında özendirici rol oynamaktır.

3. Olimpik Hareket, IOC'nin mutlak otoritesi altında, Olimpizm değerlerini benimsemiş kişi yada kurumlarca yürütülen, birleşik, organize, evrensel ve sürekli bir eylemdir. Beş kıtayı kapsar. Dünya sporcularını bir araya getiren muhteşem bir spor festivali olan Olimpik Oyunlar ile zirveye ulaşır. Sembolü beş adet birbirine geçmiş halkadır.

4. Spor yapmak insan haklarından birisidir. Her ferdin, ayrım gözetmeksizin ve Olimpizm ruhu ile spor yapma hakkı vardır. Bu da karşılıklı anlayış, dostluk, dayanışma ve fair-play anlamına gelir. Spor organizasyonu, yönetimi ve yürütmesi bağımsız spor kurumları tarafından gerçekleştirilmelidir.

5. Ülke, kişi, ırk, din, siyaset, cinsiyet ve diğer herhangi ayrım, Olimpik Harekete dahil olma prensiplerine aykırıdır.

6. Olimpik Harekete dahil olma, Olimpik Antlaşmaya uyma ve IOC tarafından tanınmayı gerektirir (URL2; URL 3: IOC Olympic Charter, 2010:11).

MODERN OLİMPİYATLARIN ÖNEMİ

Dünyanın en büyük spor olayı olan Olimpiyatlar hem amacı hem de evsahibi ülkeye sunduğu ekonomik, sosyal ve politik kazançlar nedeniyle önem arz etmektedir. Seyircilere ise muazzam bir spor ziyafeti sunarken, milli ruh ve coşkuyu da beraberinde getirmektedir. Evsahibi ülke uluslararası alanda ilerlerken, Oyunlar da dostluk, barış, kardeşlik duyguları ile birlikteliği beraberinde getirmektedir.

1980 MOSKOVA YAZ OLİMPİYATLARI

Bu Olimpiyatlar, Doğu Avrupa'da ve Doğu Bloku ülkeleri olarak adlandırabileceğimiz ülkelerde düzenlenen ilk olimpiyat olma özelliğini taşımaktadır; bu bakımdan özellikle Batı'dan gelecek misafirler de Sovyetler Birliği için ayrı bir öneme sahiptir (URL1; Riordan, 1982:146).

Moskova Olimpiyatları, boykot nedeniyle sadece 80 ülkenin katıldığı, Japonya, Batı Almanya ve ABD gibi ülke takımlarının da içinde olduğu toplamda 66 ülke katılımı olmadan gerçekleşen bir Olimpiyattır. Batı Ülkelerince düşük standartlarda gerçekleşen bir Olimpiyat olarak yansıtılsa da 36 dünya rekoru, 39 Avrupa rekoru ve 73 Olimpiyat rekoru kırılmıştır. Bazı ülkeler katılmama nedenini boykot olarak açıkça belirtmiş, bazıları alternatif açıklamalar yapmış, diğer ülkeler ise katılım kararını sporculara bırakmıştır. Bu ülke sporcuları da kendi ulusal bayrakları yerine Olimpiyat bayrağı veya Milli Olimpiyat Komitesi bayrakları altında katılmışlardır (URL 5).
Bu dönemde Olimpiyatlar, soğuk savaş zamanında ülkelerin üstünlüklerini göstermek için kullandığı önemli bir propaganda aracı olarak karşımıza çıkmaktadır (Caute, 2003).

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) arasındaki silah yarışı ve bu silahların yaratacağı yıkım nedeni ile, iki ülke aralarında nükleer silahların kontrolü hususunda bir antlaşma (SALT-I) imzalamak zorunda kalmıştır (URL 1). Dünya barışına büyük bir tehdit olarak görülen Afganistan işgali nedeni ile ABD SSCB ile yapılacak olan SALT-2 antlaşmasının onayını ertelemiştir (Kavuncu, 2013:126). Ek olarak ise Moskova Yaz Olimpiyatlarını boykot kararı almıştır (URL 1).

*ABD görünüşte Sovyetlerin Afganistan'ı işgalini protesto amaçlı olan çok uluslu bir boykota neden olmuştur (Crossman&Lappage, 1992:356). Aslında 1980 Olimpiyatlarını boykot fikri ilk olarak 1978 de Sovyetlerin karşıt görüşlü bir Yahudi bilimadamını (*Anatoly Shcharansky*) 13 yıl mahkum etmesinin ardından gündeme gelmiştir* (Kanin, 1981). Başkan Carter ozaman boykotu hükümsüz kılmasına rağmen, işgal ardından hemen bu kararı hayata geçirmiştir. Bu konuda Amerika'nın tepkisi ise; ''Sovyetlere karşı net olmalıyız, ne bağımsız bir ulusa ne de dünyanın geri kalanına bu şekilde kaba bir davranışta bulunamaz. Şuna açıklık getirmeliyiz ki bunun karşılığını hem ekonomik hemde siyasi olarak alacaktır'' şeklinde olmuştur (Hoberman, 1986:66). *K*ereliuk, (1986)'nın ifadesine göre, ABD Olimpiyat Komitesinin siyasetin spora etki etmemesi, dolayısıyla yaklaşan boykotun yapılmaması gerektiğini, Sovyet saldırganlığını yenmenin en iyi yolunun spor arenası olduğunu savunması kulak ardı edilmiştir.

Kanada ise, Hükümet değişikliği sonrasında Kanadalı sporcuların Olimpiyatlara katılabileceğini fakat, hükümetten maddi manevi herhangi bir destek alamayacaklarını belirtmiştir (*Crossman&Lappage, 1992:359).*

Sovyetler Birliği'nin Aralık 1979'da Afganistan'a girmesi üzerine ABD Devlet Başkanı Jimmy Carter'ın yaptığı oyunları boykot çağrısına Türkiye de katılmıştır. Ancak, Hükümet ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü bu kararı TMOK'tan gizli almıştır. BTGM'den 23 Mayıs günü gelen telgrafta, "Federasyonların yeteri kadar hazırlıklı olmadıkları"ve teknik yönden oyunlara katılma konusunun uygun görülmediği…" yazmaktadır. Bu nedenle TMOK'a sadece durumu Moskova Olimpiyat Oyunları Düzenleme Kurulu ve IOC başkanlıklarına telgrafla bildirmek kalmıştır (URL 4).

Sovyetlerin 1979'da Afganistan'ı işgal etmesi üzerine İngiliz Hükümeti'de 1980 Moskova Olimpiyat Oyunlarını boykot etmeye karar verir. Corthorn; soğuk savaş ve İngilizlerin Oyunları boykot etmesini tartışan çalışmasında spor, politika ve uluslararası ilişkilerin bağlantısını tartışmaktadır. İngiliz Hükümetinin boykot konusunda ABD'yi desteklemesinin, halkın insan hakları, ülkeler arası barış ve devlet gücü kullanımını tartışması bu duruma gölge düşürmüştür (Corthorn, 2012). İngiliz Hükümetinin karşı çıkmasına ragmen yapılan bağışlarla dostluk, barış ve kardeşlik için yarışmacılar Moskova'ya katılmış ve Olimpik Ülküye sahip çıkmışlardır. Bunlardan birtanesi Amatör Kürek Federasyonuna bağlı kürekçilerdir. Kürekçiler, (40 kürekçi) Federayonun boykot kararına rağmen şikayetlerde bulunup,

*yetkililerle görüşerek 'The Times' ve diğer gazetelere yazarak Moskova'ya gitmeleri yönünde karar aldırmışlardır. Kürekçilerin çabalarının sonucunu almış olması diğer sporculara da örnek teşkil etmiştir (*Riordan, 1982*:157).*

Açılış seremonisinde de boykot farklı şekillerde kendini göstermiş; 16 ulus kendi ülke bayrakları yerine Olimpiyat veya Milli Olimpiyat Komitesi bayrakları ile yürürken, bazı sporcular da ne açılış ne de kapanış seremonilerine katılmışlardır. Spor açısından düşünüldüğünde ise birçok spor branşında iyi olan ülkelerin yokluğu o branşlarda başarı sıralamasını etkilemiştir. (Amdur, 1983). Öte yandan boykotun Afganistan üzerinde hiç bir olumlu etkisi olmamıştır çünkü Sovyet birlikleri 1989'a kadar orada kalmıştır. Boykottan bir yıl sonrada yaptırımlar ya kaldırılmış ya da artık önemsenmemiştir (Macintosh, 1989).

Sonuç

Modern Olimpiyatlar dünya barışına katkı sağlamak, savaş alanlarında rekabet yerine Olimpizm ruhu çerçevesinde ve Olimpik ilkeler doğrultusunda spor arenasında karşılaşılması için canlandırılmış ve Olimpik hareket başlatılmıştır. 1973 IOC kongre sloganı "Dünya Barışı İçin Spor" günümüzde de Olimpiyatların temel prensiplerindendir. Ancak kurulduğu dönemden itibaren birçok Modern Olimpiyat Olimpik ruhu zedeleyecek ırkçılık, şike, doping, propaganda, boykot, terör vb. olaylara sahne olmuştur. Bu açıdan Antik Olimpiyatlar ile paralellik göstermektedir.

Olimpiyatlar; beş kıtayı kapsar, barışçıl bir toplum hedefler, ayrım gözetmeksizin Olimpiyatlara katılma herkesin hakkıdır, Olimpiyatlar ayıran değil bütünleştiren olmalıdır. Bu prensipler ışığında SSCB'nin boykot edilmesi birçok ülke sporcusunun Olimpiyatlara katılma hakkını elinden almıştır. Dolayısıyla barışçıl bir dünya, beş kıtayı kapsama ve bütünleştirici olma ilkeleri bu Olimpiyatlarda görülememiştir.

SSCB nin Afganistan'ı işgalini 1980 Moskova Olimpiyatlarına katılmayarak ve diğer ülkelere de boykot çağrısı yaparak protesto eden ABD, soğuk savaş döneminde de Afganistan a yaptığı büyük destek ile bilinmektedir. 2000'li yıllara gelindiğinde ise ozamn desteklenen Afganistan 11 Eylül saldırılarının suçlularının bulunduğu gerekçesi ile ABD tarafından saldırıya uğramıştır. Yıllar süren savaş ise ABD ve Taliban arasındaki anlaşma ile görünürde son bulacaktır. Anlaşma uyarınca Taliban'ın yükümlülüklerini yerine getirmesi halinde, ABD ve müttefikleri Afganistan'daki tüm askerlerini 14 ay içinde

Afganistan'dan çekecektir. Buradan da anlaşılacağı üzere sosyal, ekonomik, politik çıkarlar doğrultusunda ülkelerin hareket ettiği ve bugün dost olanların yarın nasıl olacağının sadece çıkarlarının belirlediği görülmektedir. Ancak durum ve şartlar ne olursa olsun amacı zaten savaşların durdurulup tek bir platformda barışı güçlendirmek olan Olimpiyatlarda Olimpik ruhu zedeleyecek, amacına sekte vuracak eylemlerde bulunulmamalıdır.

Öte yandan 1980 Olimpiyatları, Doğu Avrupa'da ve Doğu Bloku ülkeleri olarak adlandırabileceğimiz ülkelerde düzenlenen ilk olimpiyat olma özelliğini taşımaktadır. Ayrıca İngiliz Hükümetine rağmen yapılan yardımlarla Olimpiyatlara katılarak Olimpik ülküye sahip çıkan sporcular olmuştur. *Olimpiyatlara katılmanın önemini gösteren kürekçiler, tüm dünyadan insanları tek bir platformda Olimpik ilkeler doğrultusunda buluşturabilen yegane etkinliğin Olimpiyatlar olduğu gerçeğini ve amacından uzaklaştırılıp siyasete dahil edilmemesi gerektiğini göstermişlerdir.*

1980 Olimpiyatlarına boykot nedeniyle katılamayan ve Montreal 1976 eskrim şampiyonu olan sporculardan biri Batı Almanya'dan Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin şu anki Başkanı olan Thomas Bach'tır. Bach 16 Temmuz 2020' de verdiği röportajında boykotun sporcuları ve Olimpik Hareketi nekadar etkilediğini şu sözlerle ifade etmiştir: ''40 yıl sonra bile boykotu düşündüğümde, bu asla gelecek nesil sporcularının başına gelmemeli. Bugün bile hala beni tüm sporculara Olimpiyat Oyunlarına katılma şansı vermeye iten şey budur.'' Sonuç olarak, birçok sporcunun nihai kariyer fedakarlığını yapmasına rağmen, Afganistan'daki Sovyet varlığı 1989'a kadar sürdüğü için boykot hedeflerine ulaşamadı. Başkan Bach şunları da eklemiştir: "Boykot yapmayı düşünen herkes bu dersi tarihten öğrenmeli; spor boykotu hiçbir işe yaramaz. Bu sadece sporcuları incitiyor ve ülke halkına zarar veriyor çünkü kendi Olimpiyat takımlarının heyecanını onlarla paylaşma sevincini, gururunu kaybediyorlar. Boykot, Olimpiyat ruhuna ve sporda sahip olduğumuz ve savunduğumuz tüm değerlere aykırıdır '' (URL 5).

Sonuç olarak, Modern Olimpiyatların Olimpik ilkelere ve amacına bağlı kalarak düzenlenmesi, hem sürdürülebilirliği hem de dünya barışı açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Amdur, N. (1983). The effect of the U.S. boycott on the 1980 Moscow Olympics. In U. Simri & S. Lieberman (Eds.), Proceedings of the 26th ICHPER World Congress, Vol. II (pp. 27-32). Israel: Wingate Institute.

Corthorn, P. (2012). The Cold War and British debates over the boycott of the 1980 Moscow Olympics. Cold War History, 13(1), 43–66. doi:10.1080/14682745.2012.727799

Crossman, J., & Lappage, R. (1992). Canadian Athletes' Perceptions of the 1980 Olympic Boycott. Sociology of Sport Journal, 9(4), 354–371. doi:10.1123/ssj.9.4.354

David Caute, The Dancer Defects: The Struggle for Cultural Supremacy during the Cold War (Oxford, 2003)

Erdemli, A. (1997). Spor, hümanizm ve olimpizm. Felsefe Arşivi, (30).

Hoberman, J. (1986). The Olympic crisis: Sport, politics and the moral order. New Rochelle, NY: Caratzas.

Hsu, L. (2000). Olympism: A dead ideal and a western product. In Fifth International Symposium for Olympic Research (Vol. 5, No. 1, pp. 249-56).

Kanin, D.B. (1981). A political history of the Olympic games. Boulder, CO: Westview.

Karaküçük S., (1989). Olimpiyat Oyun75ları/Tarihsel Ve Politik Yönden, Beden Dairesi ve Spor Genel Müdürlüğü 1988, Ankara.

Kavuncu, Sibel (2013). "Nükleer Silahsızlanma Yolunda START Süreci". Bilge Strateji. 8 (5): 119-148.

Kereliuk, S. (1986). The Canadian boycott of the 1980 Moscow Olympic Games. In G. Redmond (Ed.), Sport and politics (pp. 153-159). Champaign, IL: Human Kinetics.

Kieran, J., Daley, A. and Jordan, P. (1977) The Story of the Olympic Games 776 BC to 1976, (2nd Edn) Philadelphia: Lippincott. [Ancient Olympics] [History]

Macintosh, D. (1989, May). The politics of the 1980 Olympic boycott: A Canadianperspective. Paper presented at the annual conference of the North American Society for Sport History, Clemson, SC.

Riordan, J. (1982). Great Britain And The 1980 Olympics: Victory For Olympism. Current Research on Peace and Violence, 5(2/3), 144-158. Retrieved September 12, 2020, from http://www.jstor.org/stable/40724938

URL 3: https://stillmed.olympic.org/Documents/Olympic%20Charter/Charter_en_2010.pdf (Erişim: 27.09.2020)

URL 4: https://olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Hakkimizda/Tarihce/46/1 (Erişim: 27.09.2020)

URL 1: https://gergedan.press/kirk-yil-sonra-yeniden-hatirlamak-1980-moskova-yazolimpiyatlari-7368/ (Erişim: 29.09.2020).

URL2:https://shgm.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGM/Birimler/D%C4%B1%C5%9F%20%C4%B0li%C5%9Fk%C5%9Fler/disiliski_olimpik_anlasma.pdf. (Erişim: 28.09.2020).

URL 5: https://www.olympic.org/news/moscow-1980-forty-years-on (Erişim: 01.10.2020).

5. BÖLÜM

GİRESUN GENÇLİK VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ İŞ GÖRENLERİNİN ÖRGÜTSEL GÜVEN ALGILARININ İNCELENMESİ

Murat TURAN

- *Giresun Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Giresun /TÜRKİYE*
- *murat--turan@hotmail.com*
- *ORCID: 0000-0002-3865-7134*

Öz

Bu çalışmada Giresun Gençlik Ve Spor İl Müdürlüğü İş görenlerinin örgütsel güven algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada iki bölümden oluşan anket tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi için frekans analizi, ölçeklerin normal dağılım uygunluğunu saptamak için Skewness ve Kurtosis testi yapılmıştır. Birinci bölümde katılımcılara demografik özelliklerinin sorulduğu sorular, ikinci bölümde ise Yönetici ve öğretmenlerin örgütsel güven algılarını belirlemek amacıyla Nyhan ve Marlowe (1997) tarafından geliştirilen ve Demircan tarafından Türkçe 'ye çevrilen edilen Örgütsel Güven Ölçeğidir. Ölçek Yöneticiye güven (1-8) sorulardan oluşurken ve örgüte güven (9-12) sorular olmak üzere iki alt boyuttan oluşan 12 maddelik bir ölçme aracı olup iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) α= .96 olarak hesaplanmıştır. Veri toplama araçları 2020 yılında Giresun Gençlik Spor İş Görenlerinden oluşup 179 erkek, 99 kadın olmak üzere toplam 278 personele uygulanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda Örgütsel güven (-.331), (,741) cinsiyete göre tüm alt boyutta ve toplam puanda farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca yaş değişkeni açısından tüm alt boyut ve toplam puanda (,012) 42 yaş ve üzeri katılımcılar lehine anlamlı farklılıklara rastlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Örgütsel Güven, Gençlik Spor

Examination Of Organizational Trust Perceptions Of Giresun Youth And Sports Provincial Directorate Employees

Abstract

In this study, it was aimed to examine the organizational trust perceptions of employees of Giresun Youth and Sports Provincial Directorate. The survey technique consisting of two parts was used in the research. Frequency analysis was performed to determine the demographic characteristics of the participants, Skewness and Kurtosis testing were performed to determine the normal distribution suitability of the scales. In the first part, the participants are asked about their demographic characteristics, and in the second part, the organizational trust scale, developed by Nyhan and Marlowe (1997) and translated into Turkish by Demircan, to determine the organizational trust perceptions of managers and teachers. Ölçek, iki alt boyuttan oluşan 12 maddelik bir ölçüm aracıdır: yönetici (1-8) sorularına güven ve organizasyon (9-12) sorularına güven, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) α =. 96. Data collection tools were applied to a total of 278 personnel, including 179 men and 99 women, consisting of Giresun Youth Sports employees in 2020.

As a result of the analysis, it was determined that Organizational trust (-.331), (, 741) did not differ in all sub-dimensions and total scores by gender. Also, in terms of age variable, significant differences were found in all sub-dimensions and total scores (, 012) in favor of participants aged 42 and over.

Keywords: *Sport, Organizational Trust,* Youth Sports

GİRİŞ

Günümüzün küreselleşen iş dünyasında, hem kamu hem de özel sektörde faaliyet gösteren örgütler hızlı ekonomik değişimlerle, yeni teknolojilerle, artan rekabetle karşı karşıya kalmakta ve bunun sonucunda da yöneticiler yüksek kalite ve etkinlik sağlamak, rekabet gücünü arttırmak ve örgüt açısından olumlu sonuçlara ulaşabilmek için çalışanların güven duygusunu geliştirmeye ve birbirlerine güven duyan çalışanlara sahip olmaya büyük önem vermektedirler (Demircan ve Ceylan 2003).

Wech (2002)'e göre güven, bireylerin birbirlerine karşı olan düşünce ve davranışlarıyla ilgili olumlu duyguları içeren psikolojik bir unsur olarak açıklanmaktadır (Wech 2002). Güven ortamı çalışanların iş motivasyonunu ve iş performanslarını, astların yöneticilerine ve örgütlerine güveni de yöneticilerin etkinliğini ve performansını arttırmaktadır. Bu karşılıklı etki ise tüm çalışma takımlarının performansını arttırmaktadır. Örgütsel güvenin oluşturulması ile çalışanların işlerinden daha fazla tatmin olmaları ve böylece işlerinden ayrılmamaları sağlanabilmektedir (Altuntaş 2008).

Örgütsel güven; bir çalışanın örgütün sağladığı desteğe ilişkin algıları, yöneticinin doğru sözlü ve sözünün ardında duracağına olan inancı (Demircan ve Ceylan 2003), iş görenlerin güvende olduklarını ve desteklendiklerini hissetmeleri olarak açıklanmakta ve örgütsel bağlılığın, performansın artmasında, bireysel ve örgütsel amaçların gerçekleştirilmesinde önemli bir etken olarak gösterilmektedir. Örgütlerde güven ortamının olması bireylerin bir arada bulunmalarını, birbirlerine güven duymalarını ve birbirlerine karşı açık davranmalarını sağlamaktadır. Güven ortamının oluşumu için uzun bir zaman gerekirken, yok edilmesi anlık denilebilecek kadar az bir sürede gerçekleşmektedir (Gilberth ve Tang 1998).
Günümüzde sosyal ve ekonomik değerlerin değişiminden etkilenen örgütler, örgütsel güveni oluşturmak kadar onu aynı seviyede tutmakta da oldukça zorlanmaktadır. Örgütsel güven kavramının bu dinamik yapısı, onu kırılgan ve genellikle yavaş ve acılı bir şekilde büyüyen bir olgu olarak karşımıza çıkarmaktadır. Yüksek seviyeli örgütsel güven; çeşitli örgütsel formlar ve örgütsel yapıları, stratejik ortaklıkları, uyumlu ve duyarlı takımları ve etkili kriz yönetimi oluşturmakta çoğu zaman başarıyı getirmiştir (Tokgöz ve Seymen 2013).

MATERYAL VE METOT

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmış olup söz konusu anket iki bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin ilki araştırmacı tarafından geliştirilen, katılımcıların sosyo-demografik ve çalıştıkları örgütlerdeki durumlarına dair 7 maddeden oluşan kişisel bilgiler bölümünden oluşmaktadır. İkinci bölüm de ise katılımcıların görev yaptıkları kurumla ilgili algıladıkları örgütsel güven boyutunu ele alan 12 maddelik 5'li likert tip ölçekten ibarettir. Anketlerin normal dağılıma uygun olup olmadığını test etmek için basıklık ve çarpıklık (Skewness ve Kurtosis) değerlerine bakılırken Tabachnick ve Fidell (1996) e göre -1,5 ile +1,5 olması halinde, George ve Mallery (2016) e göre de -2,0 ile +2,0 olması halinde homojen dağılım ya da normal dağılım olduğu söylenebilir. Bu bölüm gerekli literatür taraması yapılarak daha önceki çalışmalarda güvenilirliği ve geçerliliği kanıtlanmış ölçeklerden biri olan ve Yönetici ve öğretmenlerin örgütsel güven algılarını belirlemek amacıyla Nyhan ve Marlowe (1997) tarafından geliştirilen ve Demircan tarafından Türkçe 'ye çevrilen Örgütsel Güven Ölçeğidir. Ölçek Yöneticiye güven (1-8) sorulardan oluşurken örgüte güven (9-12) sorular olmak üzere iki alt boyuttan oluşan 12 maddelik bir ölçme aracı olup iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) $\alpha = .96$ olarak hesaplanmıştır.

İSTATİSTİK ANALİZİ

Elde edilen veriler elektronik ortama aktarılarak lisansı Atatürk Üniversitesi tarafından alınan Microsoft Windows için SPSS v22.0 istatistik yazılımını kullanarak çeşitli istatistik analizlerine tabi tutulmuştur. Bu analizler; katılımcıların sosyo-demografik durumlarının belirlenmesi amacıyla Frekans Analizi uygulanmış, ölçeklerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için çarpıklık ve basıklık (Kurtosis ve Skewness) değerine bakılmış olup Tabachnick ve Fidell (1996) e göre (-1,5 arası +1,) bulunması durumunda, Mallery ve George (2016) hesaplamalarına göre (-2,0 arası +2,0) bulunması durumunda normal dağılımın olduğundan bahsedilebilir, örgütsel güven düzeylerinin belirlenmesinde betimleyici istatistik, bağımsız gruplarda cinsiyet, medeni durum, kurumdaki pozisyon sorularına t-testi,i tek yönlü varyans analizi testi yapılmış olup; eğitim durumu, yaş, çalışma süresi ve aylık gelire göre örgütsel sinizm algısının karşılaştırılmasında One-

Way (Anova); testi uygulanmıştır. Çalışmada anlamlı düzeyi ($p<0.05$) olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Değişkenlerine İlişkin Bilgiler

Yaş	**(*N*)**	**(%)**
25-30 yaş	73	26,3
31-36 yaş	91	32,7
36-41 yaş	63	22,7
42 yaş ve üzeri	51	18,3
Cinsiyet	**(*N*)**	**(%)**
Erkek	179	64,4
Kadın	99	35,6
Eğitim Durumu	**(*N*)**	**(%)**
İlköğretim	26	9,4
Lise	73	26,3
Ön Lisans	31	11,2
Lisans	134	48,2
Lisans Üstü	14	5,0
Medeni Durum	**(*N*)**	**(%)**
Evli	155	55,8
Bekâr	123	44,2
Aylık Gelir	**(*N*)**	**(%)**
2500 TL ve altı	53	19,1
2501-3500 TL	126	45,3
3501-4500 TL	68	24,5
4501 TL ve üstü	31	11,2
Çalışma Süresi	**(*N*)**	**(%)**
1 yıl ve altı	42	15,1
2-8 yıl	131	47,1
9-15 yıl	81	29,1
16-21 yıl	24	8,6
Kurumdaki Pozisyon	**(*N*)**	**(%)**
Yönetici	17	6,1
Personel	261	93,9
Toplam	278	100

Veriler incelendiğin de; çalışmaya katılan bireylerin yaş değişkenine göre en yüksek katılım 31-36 yaş aralığında 91 (%32,7) kişi olup, en düşük katılım ise 42 yaş ve üzeri olup 51 (%18,3) kişidir, katılımcıların cinsiyet değişkeni aralığına bakıldığında erkek katılımcı 179 (%64,4) kişi iken kadın katılımcılar 99 (%35,6) kişidir, katılımcıların eğitim durumu değişkeni aralığına bakıldığında ise en yüksek katılım 134 (%54,3) kişi ile Lisans mezunu olurken, en az katılım ise 14 (%5,0) kişi ile Lisansüstü olmuştur, ankete iştirak edenlerin medeni durumu değişkenine bakıldığı zaman katılanların 155 kişi (%55,8) evli, 123 kişi (%44,2) bekâr olduğu görülmektedir. Katılımcıların aylık gelir değişkenine bakıldığı zaman en yüksek katılım 126 kişi ile 2501-3500 TL arası (%45,3) olurken, en düşük katılım ise 31 kişi ile 4501 TL ve üstü (%11,2) kişi olmuştur, çalışma süresi değişkenine bakıldığında en yüksek katılım 2-8 yıl çalışma süresi olan 131 (%47,1) kişi iken, en az katılım ise 16-21 yıl arası olan 24 (%8,6) kişidir. Katılımcıların kurumdaki pozisyon değişkenine bakıldığında 17 (%6,1) kişi ile yönetici olurken, 261 (%93,9) kişi ile personel olmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Örgütsel Güven ve Alt Boyut Ortalamalarından Aldıkları Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması (Independent – Sample T Testi)

Ölçek	Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	X	ss	t	p
Örgütsel Güven	Yöneticiye Güven	Erkek	179	3,43	1,042	-,339	,735
		Kadın	99	3,47	,927		
	Örgüte Güven	Erkek	179	3,32	1,117	-,256	,798
		Kadın	99	3,36	,969		
	Toplam	Erkek	179	3,39	1,007	-,331	741
		Kadın	99	3,43	,879		

($p<0.05$)

Tablo incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin örgütsel güven alt boyutlarının karşılaştırılmasında; alt boyutların ve toplam puanların tamamında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Her iki alt boyutta da kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Buna göre; en yüksek katılım **yöneticiye güven alt boyutunda** kadın katılımcılar oluştururken ($\overline{X}$ =3.47±,.927) erkek katılımcılar ($\overline{X}$ =3.43±,1.042); en düşük katılım ise **örgüte güven alt boyutunda** erkek

katılımcılar ($\overline{X}$=3.32±,1.117) kadın katılımcılar ($\overline{X}$=3.43±,.879) ortalamalara sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Örgütsel Güven ve Alt Boyut Ortalamalarının Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması (Independent – Sample T testi)

Ölçek	Alt Boyutlar	Medeni Durum	N	X	ss	t	p
Örgütsel Güven	**Yöneticiye Güven**	Evli	155	3,70	,937	4,926	,000*
		Bekâr	123	3,12	,991		
	Örgüte Güven	Evli	155	3,53	1,031	3,522	,001*
		Bekâr	123	3,09	1,060		
	Toplam	Evli	155	3,64	,926	4,754	000*
		Bekâr	123	3,11	,927		

(p<0.05)

Tablo incelendiğinde katılımcıların medeni durumlarına ilişkin örgütsel güven alt boyutlarının karşılaştırılmasında; alt boyutların ve toplam puanların tamamında anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Evli katılımcıların tüm alt boyutlarda bekâr katılımcılara oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Buna göre; en yüksek katılım **yöneticiye güven alt boyutunda** evli katılımcılar oluştururken ($\overline{X}$=3.70±,.937) bekar katılımcılar ($\overline{X}$=3.12±,.991); en düşük katılım ise **örgüte güven alt boyutunda** evli katılımcılar ($\overline{X}$=3.53±,1.031) bekar katılımcılar ($\overline{X}$=3.64±,.926) ortalamalara sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Örgütsel Güven ve Alt Boyut Ortalamalarından Aldıkları Puanların Pozisyon Değişkenine Göre Karşılaştırılması (Independent – Sample T Testi)

Ölçek	Alt Boyutlar	Pozisyon	N	X	ss	t	p
Örgütsel Güven	**Yöneticiye Güven**	Yönetici	17	3,91	,787	2,463	,023*
		Personel	261	3,41	1,007		
	Örgüte Güven	Yönetici	17	3,60	,897	1,231	,233
		Personel	261	3,22	1,075		
	Toplam	Yönetici	17	3,80	,816	2,046	,055
		Personel	261	3,38	,966		

(p<0.05)

Tablo incelendiğinde katılımcıların pozisyon durumlarına ilişkin örgütsel güven alt boyutlarının karşılaştırılmasında; yöneticiye güven alt boyutunda anlamlı farka rastlanmışken, diğer boyutta ve toplam puandan herhangi bir anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Çalışmaya Yönetici olarak katılan kişilerin her iki alt boyutta ve toplam puan da personel olarak katılan kişilere göre daha fazla ortalamaya sahip oldukları gözlenmiş olup yönetici katılımcılar hem kendilerine hem de örgütlerine yüksek düzeyde güvendikleri görülmüştür.

Buna göre; en yüksek katılım **yöneticiye güven alt boyutunda** yönetici katılımcılar oluştururken ($\overline{X}$=3.91±,.787) personel katılımcılar ($\overline{X}$ =3.41±,1.007); en düşük katılım ise **örgüte güven alt boyutunda** personel katılımcılar ($\overline{X}$=3.22±,1.075) personel katılımcılar ($\overline{X}$=3.60±,.897) ortalamalara sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Örgütsel Güven ve Alt Boyut Ortalamalarının Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması (One- Way Anova)

Ölçek	Alt Boyut	Yaş	N	X	ss	f	p	Anlamlı Fark
Örgütsel Güven	Yöneticiye Güven	(a) 25-30 yaş	73	3,27	1,148	3,646	,013*	E >A,B
		(b) 31-36 yaş	91	3,30	,995			
		(c) 37-41 yaş	63	3,60	,850			
		(e) 42 yaş ve üzeri	51	3,76	,874			
		Toplam	278	3,44	1,001			
	Örgüte Güven	(a) 25-30 yaş	73	3,22	1,153	2,731	,044*	E > B
		(b) 31-36 yaş	91	3,18	1,044			
		(c) 37-41 yaş	63	3,44	1,103			
		(e) 42 yaş ve üzeri	51	3,66	,849			
		Toplam	278	3,33	1,065			
	Toplam	(a) 25-30 yaş	73	3,25	1,091	3,726	,012*	E > A,B
		(b) 31-36 yaş	91	3,26	,949			
		(c) 37-41 yaş	63	3,54	,855			
		(e) 42 yaş ve üzeri	51	3,72	,828			
		Toplam	278	3,41	,965			

($p<0.05$)

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların yaş değişkenine göre örgütsel güven alt boyutları ve toplam puanlarının tümümde anlamlı farklılıklara rastlanmıştır ($p<0.05$). Bu sonuç yaş değişkeninin örgütsel güven üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. 42 yaş ve üzeri katılımcıların tüm alt

boyutlarda ve toplam puanda diğer yaş aralığı katılımcılara oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Bu yaş grubunun yöneticisine ve kurumuna yüksek düzeyde güvendiğini göstermektedir.

Buna göre örgütsel güven ve alt boyutlarında en yüksek katılım **Yöneticiye Güven alt** boyutunda 42 yaş ve üzeri katılımcılar olurken ($\bar{X}$=3.76±,874), 25-30 yaş ($\bar{X}$=3.27±,1,048), en düşük katılım ise **Örgüte Güven** alt boyutunda 31 – 36 yaş ($\bar{X}$=3.18±,1,044) 42 yaş ve üzeri ($\bar{X}$=3.66±,849) olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Katılımcıların Örgütsel Güven ve Alt Boyut Ortalamalarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması (One- Way Anova)

Ölçek	Alt Boyut	Eğitim Durumu	N	X	ss	f	p	Anlamlı Fark
Örgütsel Güven	Yöneticiye Güven	(a) İlköğretim	26	3,56	,804	3,884	,004*	C >D,E
		(b) Lise	73	3,45	,929			
		(c) Ön Lisans	31	4,01	,697			
		(d) Lisans	134	3,33	1,065			
		(e) Lisans Üstü	14	2,98	1,209			
	Örgüte Güven	(a) İlköğretim	26	3,62	,690	3,876	,004*	C >D
		(b) Lise	73	3,33	1,123			
		(c) Ön Lisans	31	3,91	,822			
		(d) Lisans	134	3,17	1,089			
		(e) Lisans Üstü	14	3,10	1,133			
	Toplam	(a) İlköğretim	26	3,58	,735	4,290	,002*	C>B,D,E
		(b) Lise	73	3,41	,932			
		(c) Ön Lisans	31	3,98	,649			
		(d) Lisans	134	3,28	1,009			
		(e) Lisans Üstü	14	3,02	1,151			
		Toplam	278	3,41	,962			

($p<0.05$)

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların eğitim durumu değişkenine göre örgütsel güven alt boyutlarının tamamında ve toplam puanda anlamlı farka rastlanmıştır ($p<0.05$). Yine tablo incelendiğinde katılımcıların eğitim durumu arttıkça puan ortalamalarının da arttığı gözlenmiş olup Eğitim durumu Ön Lisans olan katılımcıların diğer eğitim durumunda olan katılımcılara göre daha fazla ortalamaya sahip oldukları gözlenmektedir.

Buna göre örgütsel güven ve alt boyutlarında en yüksek katılım **Yöneticiye Güven** alt boyutunda Ön Lisans katılımcılar olurken ($\bar{X}$=4.01±,697), Lisansüstü ($\bar{X}$=2.98±,1,209), en düşük katılım ise **Örgüte Güven** alt

boyutunda Lisansüstü ($\bar{X}$=3.10±,1,133) Ön Lisans ($\bar{X}$=3.98±,649) olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Katılımcıların Örgütsel Güven ve Alt Boyut Ortalamalarının Çalışma Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırılması (One- Way Anova)

Ölçek	Alt Boyut	Çalışma Süresi	N	X	ss	f	p	Anlamlı Fark
Örgütsel Güven	Yöneticiye Güven	(a) 1 yıl ve altı	42	3,67	1,155	1,981	,117	_
		(b) 2-8 yıl	131	3,30	,896			
		(c) 9-15 yıl	81	3,56	1,051			
		(d) 16-21 yıl	24	3,39	1,027			
		Toplam	278	3,44	1,001			
	Örgüte Güven	(a) 1 yıl ve altı	42	3,43	1,038	,296	,828	_
		(b) 2-8 yıl	131	3,34	1,071			
		(c) 9-15 yıl	81	3,33	1,074			
		(d) 16-21 yıl	24	3,17	1,099			
		Toplam	278	3,33	1,065			
	Toplam	(a) 1 yıl ve altı	42	3,59	1,049	1,143	,332	_
		(b) 2-8 yıl	131	3,32	,901			
		(c) 9-15 yıl	81	3,48	,987			
		(d) 16-21 yıl	24	3,32	1,037			
		Toplam	278	3,41	,962			

($p<0.05$)

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların çalışma süresi durumu değişkenine göre örgütsel güven alt boyutlarında ve toplam puanlar da anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır ($p<0.05$). Katılımcıların çalışma süresi arttıkça yöneticiye ve örgüte güvenleri azaldığı görülmektedir.

Buna göre örgütsel güven ve alt boyutlarında en yüksek katılım **Yöneticiye Güven** alt boyutunda 1yıl ve altı katılımcılar olurken ($\bar{X}$=3.67±,1,155), 2-8 yıl ($\bar{X}$=3.30±,,896), en düşük katılım ise **Örgüte Güven** alt boyutunda 16-21 yıl ($\bar{X}$=3.32±,1,037) 1 yıl ve altı ($\bar{X}$=3.59±,1,049) olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Katılımcıların Örgütsel Güven ve Alt Boyut Ortalamalarının Aylık Gelir Değişkenine Göre Karşılaştırılması (One- Way Anova)

Ölçek	Alt Boyut	Aylık Gelir	N	X	ss	f	p	Anlamlı Fark
Örgütsel Güven	Yöneticiye Güven	(a) 2500 TL ve altı	53	3,35	,647	4,696	,001*	B>C
		(b) 2501 -3500 TL	126	3,70	1,041			
		(c) 3501 -4500 TL	68	3,13	1,131			
		(d) 4501 TL ve Üzeri	31	3,27	,784			
		Toplam	278	3,44	1,001			
	Örgüte Güven	(a) 2500 TL ve altı	53	3,20	,969	2,331	,075	_
		(b) 2501 -3500 TL	126	3,52	1,049			
		(c) 3501 -4500 TL	68	3,15	1,201			
		(d) 4501 TL ve Üzeri	31	3,24	,886			
		Toplam	278	3,39	1,065			
	Toplam	(a) 2500 TL ve altı	53	3,30	,673	3,890	,003*	B>C
		(b) 2501 -3500 TL	126	3,64	,971			
		(c) 3501 -4500 TL	68	3,13	1,123			
		(d) 4501 TL ve Üzeri	31	3,26	,762			
		Toplam	278	3,41	,962			

($p<0.05$)

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların aylık gelir durumu değişkenine göre örgütsel güven alt boyutu olan yöneticiye güven ve toplam puan da anlamlı farklılığa rastlanmışken, Örgüte güven alt boyutunda herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır ($p<0.05$).

Buna göre örgütsel güven ve alt boyutlarında en yüksek katılım **Yöneticiye Güven** alt boyutunda 2501 -3500 TL katılımcılar olurken ($\bar{X}$=3.70±,1,041), 3501 -4500 TL ($\bar{X}$=3.13±,1,131), en düşük katılım ise **Örgüte Güven** alt boyutunda 3501 -4500 TL ($\bar{X}$=3.15±,1,021) 2501 -3500 TL ($\bar{X}$=3.52±,1,049) olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Giresun Gençlik Spor İl Müdürlüğü İş görenlerinin örgütsel güven tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada; katılımcıların cinsiyetlerine göre örgütsel güven alt boyutlarında ve toplam puanında anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuç örgütsel güven açısından kadın ve erkek çalışanların güvene yönelik tutum oluşturmada farklı bir eğilim üzere olmadıklarını cinsiyetin örgütsel güven tutumu üzerinde ayırt edici bir değişken olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Karakuş 2019 yılında ortaokullarda çalışan öğretmenlerin örgütsel güven hakkında görüşleri ve algı düzeyleri isimli çalışmasında örgütsel güven alt boyutları durumlarının cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı farka rastlanmıştır. Yeşilçimen 2015 yılında hemşirelikte örgütsel sinizm ve örgütsel güven ilişkisi isimli çalışmasında örgütsel güven alt boyutları durumuna göre cinsiyet değişkenlerine göre herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır.

Katılımcıların medeni durum değişkenine göre örgütsel güven alt boyutlarında ve toplam puanın tamamında anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır.($p<0.05$). Evli katılımcıların tüm alt boyutlarda bekâr katılımcılara oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Yeşilçimen 2015 yılında hemşirelikte örgütsel sinizm ve örgütsel güven ilişkisi isimli çalışmasında örgütsel sinizm alt boyutlarının medeni durum değişkenlerine göre bilişsel alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmıştır. Karakuş 2019 yılında ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel güven hakkında görüş ve algıları üzerine yaptığı çalışmasında örgütsel güven alt boyut durumlarının medeni durum değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanılmamıştır. Okudan 2018 yılında Spor Genel Müdürlüğü taşra ve merkez teşkilatı çalışanlarının örgütsel iklim ve örgütsel güven algılarıyla örgütsel bağlılık duyguları arasındaki ilişkilerde iş yaşam dengesinin aracılık rolü isimli çalışmasında örgütsel güven alt boyut durumlarının medeni durum değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Literatür inceliğinde yapılan çalışmalar ile bulunan sonuçlar arasında farklılıklar olduğu görülmektedir.

Katılımcıların kurumdaki pozisyon durumlarına ilişkin örgütsel güven alt boyutlarının karşılaştırılmasında; yöneticiye güven alt boyutunda anlamlı farka rastlanmışken, diğer boyutta ve toplam puandan herhangi bir anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Çalışmaya Yönetici olarak katılan kişilerin

her iki alt boyutta ve toplam puan da personel olarak katılan kişilere göre daha fazla ortalamaya sahip oldukları gözlenmiştir ($p<0.05$). Literatür incelendiğinde kurumdaki pozisyon değişkeninin örgütsel güven algısını inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Elde edilen bulgulardan hareketle örgütsel güven ve alt boyutları incelendiği zaman yönetici olarak katılımcıların ‘’yöneticiye güven’’ alt boyutunda personel olarak katılan katılımcılara oranla daha fazla ortalamaya sahip iken örgüte güven alt boyutunda düşük ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Yöneticiler kendilerine güvenir iken örgüte güvenleri düşüktür sonucuna ulaşılabilir.

Katılımcıların yaş durumu değişkenine göre örgütsel güven alt boyutları ve toplam puanlarının tümümde anlamlı farklılıklara rastlanmıştır ($p<0.05$). Yaş değişkeninin örgütsel güven üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. 42 yaş ve üzeri katılımcıların tüm alt boyutlarda ve toplam puanda diğer yaş aralığı katılımcılara oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Bu yaş grubunun yöneticisine ve kurumuna yüksek düzeyde güvendiğini göstermektedir. Yeşilçimen 2015 yılında hemşirelikte örgütsel sinizm ve örgütsel güven ilişkisi isimli çalışmasında örgütsel sinizm ve alt boyut durumlarına göre yaş değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı farka rastlanmıştır. Karakuş 2019 yılında ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel güven hakkında görüşleri ve algıları isimli çalışmasında örgütsel güven alt boyut durumuna göre yaş değişkeni durumuna göre anlamlı farka rastlanmıştır. Okudan 2018 yılında Spor Genel Müdürlüğü taşra ve merkez teşkilatı çalışanlarının örgütsel iklim ve örgütsel güven algıları ile örgütsel bağlılık duyguları arasındaki ilişkilerde iş yaşam dengesinin aracılık rolü isimli çalışmasında örgütsel güven alt boyut durumuna göre yaş değişkeninde anlamlı farka rastlanmamıştır. Literatür incelendiğinde yapılan çalışmalar ile bulunan sonuçlar arasında farklılıklar olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumu değişkenine göre örgütsel güven alt boyutları ve toplam puanların tamamında da anlamlı farka rastlanmıştır ($p<0.05$). Katılımcıların eğitim durumu arttıkça puan ortalamalarının da arttığı gözlenmiş olup Eğitim durumu Ön Lisans olan katılımcıların diğer eğitim durumunda olan katılımcılara göre daha fazla ortalamaya sahip oldukları gözlenmektedir. Karakuş 2019 yılında ortaokullarda çalışan öğretmenlerin örgütsel güven hakkında görüş ve algıları isimli çalışmasında örgütsel güven alt boyut durumlarına eğitim değişkeni durumuna göre anlamlı bir farka

rastlanmamıştır. Okudan 2018 yılında Spor Genel Müdürlüğü taşra ve merkez teşkilatı çalışanlarının örgütsel iklim ve örgütsel güven algılamaları ile örgütsel bağlılık duyguları arasındaki ilişkilerde iş yaşam dengesinin aracılık rolü isimli çalışmasında örgütsel güven alt boyutlarında eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farka rastlanmıştır. Literatür inceliğinde yapılan çalışmalar ile bulunan sonuçlar arasında farklılıklar olduğu görülmektedir.

Katılımcıların çalışma süresi durum değişkenine göre örgütsel güven alt boyutlarında ve toplam puanında anlamlı farklılıklara rastlanmamıştır ($p<0.05$). Katılımcıların çalışma süresi arttıkça yöneticiye ve örgüte güvenleri azaldığı görülmektedir. Karakuş 2019 yılında ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütsel güven hakkında görüş ve algıları isimli çalışmasında örgütsel güven alt boyut durumuna göre çalışma süresi değişkenlerine göre anlamlı farka rastlanmıştır. 10 yıl ve daha az meslekte hizmet süresi olan öğretmenler ile 10 ile 20 yıl arası çalışma geçmişine sahip olan katılımcıların, 21 yıl ve üzeri çalışma süresine sahip olan öğretmenlere oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Okudan 2018 yılında Spor Genel Müdürlüğü taşra ve merkez teşkilatı çalışanlarının örgütsel iklim ve örgütsel güven algıları ile örgütsel bağlılık duyguları arasındaki ilişkilerde iş yaşam dengesinin aracılık rolü isimli çalışmasında örgütsel güven alt boyutlarında çalışma süresi değişkenine göre anlamlı farka rastlanmıştır. Literatür inceliğinde yapılan çalışmalar ile bulunan sonuçlar arasında farklılıklar olduğu görülmektedir.

Katılımcıların aylık gelir durum değişkenine göre örgütsel güven alt boyutlarından olan yöneticiye güven alt boyutunda ve toplam puanda anlamlı farklılığa rastlanmışken diğer alt boyutta herhangi bir anlamlılığa rastlanmamıştır ($p<0.05$). Literatür incelendiğinde çalışanların gelir seviyelerine göre örgütsel güven algılarını inceleyen çok kaynağa rastlanmamıştır. Bingöl'ün 2018 yılında yaptığı çalışma ile elde edilen bulgular arasında paralellik olduğu göstermektedir. Gelir seviyelerine göre maaş aralığı 4500 tl ve üzeri gelire sahip katılımcıların örgütsel güven alt boyutunda yüksek çıkmasının nedeni yönetici pozisyonunda bulunan bu katılımcıların kendilerinin bulundukları pozisyon nedeniyle yeterli görüyor olması şeklinde açıklanabilir.

Gençlik Spor İl Müdürlüğünde görev yapan personellerin örgütsel güven algılarının incelendiği bu çalışmada katılımcıların güven algı ortalaması düşük seviyede bulunmuştur. Buna ek olarak cinsiyet değişkeni

durumuna göre kadın katılımcıların erkek katılımcılara nazaran daha fazla ortalamaya sahip oldukları, yaş değişkenine göre 42 yaş ve üzeri olan katılımcıların diğer yaş gruplarındaki katılımcılara göre yüksek ortalamaya sahip oldukları, medeni durum değişkenine göre evli bireylerin bekâr bireylere göre daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Yine katılımcıların eğitim değişkenine göre ön lisans katılımcıların diğer katılımcılara oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmüştür. Yine katılımcıların aylık gelir değişkenine göre 2501 -3500 TL katılımcıların diğer gelir grubundaki katılımcılara oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları, katılımcıların çalışma süresi değişkenine göre 1 yıl ve altı arası olan katılımcıların diğer çalışma süresi gruplarına oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları ve katılımcıların kurumdaki pozisyon değişkenine göre yönetici olarak katılan bireylerin personel olarak katılan bireylere oranla daha fazla ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Sonuç itibari ile Spor İl Müdürlüğünde görev yapan personellerin örgütsel güven algılarını araştırmak amacıyla yapılan bu araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda söylenebilir öneriler şöyle ifade edilebilir;

- Gençlik Spor İl Müdürlüğü çalışanlarını çeşitli eğitimler yaparak örgütsel güven duygularını artırabilir.
- Örgüt çalışanları uzmanlık alanlarında görev verilerek örgüte güven anlamında bağlılıkları artırılabilir.
- Çeşitli spor müsabakalarında kurumdaki çalışanlara görev verilerek tecrübe kazandırılarak örgütsel güven anlamında desteklenebilir.
- Çalışan personelin eğitim durumları göz önünde bulundurularak görevlendirilmesi örgütsel güven duygularını artırılabilir.
- Örgütte görev yapan bireylerin eşit ücret politikası güdülerek örgütsel güven anlamında güven duygusu geliştirilebilir.
- Çeşitli Çalıştaylar yapılarak çalışanların katılımı sağlanıp örgütsel güven anlamında gelişim sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Altuntaş, S. (2008). Hemşirelerin Örgütsel Güven Düzeyleri İle Kişisel Mesleki Özellikleri Ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Bingöl, Ş. (2018), Gençlik Hizmetleri ve Spor İl müdürlüğü Antrenörlerinin Örgütsel Sinizm ve Bağlılığının İncelenmesi, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Saplık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Demircan, N., Ceylan, A. (2003). Örgütsel güven kavramı: nedenleri ve sonuçları. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 10(2), 139-150.

Gilberth Jacqueline A., Tang Thomas Li-Ping (1998). An examination of organizational trust antecedents, Public Personel Management, 27(3), 321-325.

Karakuş, B. (2019), Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Güven Hakkında Algıları ve Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Okudan, B. (2018), Spor Genel Müdürlüğü Merkez ve Taşra Teşkilatı Çalışanlarının Örgütsel İklim ve Örgütsel Güven Algıları ile Örgütsek Bağlılık Duyguları Arasındaki İlişkilerde İş Yaşam Dengesinin Aracılık Rolü, Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Tokgöz, E., Seymen, Aytemiz, O. (2013). Örgütsel güven, örgütsel özdeşleşme ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki: bir devlet hastanesinde araştırma. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(42), 61-76

Yeşilçimen K. (2015). Hemşirelikte Örgütsel Sinizm Ve Örgütsel Güven İlişkisi Üzerine Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Wech, Barbara A. (2002). Trust context: effect on organizational citizenship behavior, supervisory fairness and job satisfaction beyond the ınfluence of leadermember exchange, Business and Society, 41(3), 353-360.

6. BÖLÜM

DÜZENLİ SPOR YAPAN VE YAPMAYAN BİREYLERİN BEDEN ALGISI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Mustafa ŞAHİN

- *Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulama ve Araştırma Merkezi, Trabzon/TÜRKİYE*
- *mustafa61@trabzon.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0002-5721-6211*

Seda TÜFEKÇİBAŞI

- *MEB Rehber Öğretmen*
- *ORCID: 0000-0002-9870-2785*

GİRİŞ

İnsan, içinde yaşadığı toplumda yalnızca fiziki özellikleriyle var olmaz. Kim olduğuna ve nasıl göründüğüne ilişkin yargısı onun toplumsal yaşamda sosyal ve psikolojik varlığını yansıtır. İnsanın kim olduğu onun kişilik özelliklerini ifade ederken, nasıl göründüğüne yönelik algısı bedenine ilişkin yargısını içerir. Beden algısı bireyin bir parçasını oluşturan ondan ayrı düşünülemez bir bütündür ve bireyi etkileyen tüm faktörlerle ilişkilendirilebilir.

Literatürdeki bazı çalışmalarda beden imajı olarak da yer bulan beden algısı, bireyin bedeninin bölümleri ve bu bölümlerin işlevleri hakkındaki duygularına yönelik değerlendirmesi olarak ifade edilebilir. Kavramı ilk kez kullanan Schilder (1950) onu "Kendi bedenimizin zihnimizde oluşan bir resmidir; bedenimizin bize nasıl göründüğüdür" şeklinde tanımlamıştır. Beden algısının fizyolojik, sosyal ve psikolojik olmak üzere üç boyutu olduğunu belirtmiştir. Beden algısının fizyolojik boyutu duyular aracılığıyla algılama ve sinir sisteminin işlevi konusundaki değerlendirmeleri; sosyal boyutu, bireyin yaşamı boyunca gelişim potansiyeline sahip ve onun sosyal çevrede duygularını aktarmasını sağlayan sosyal duruşunu ifade eder. Psikolojik boyut ise, bireylerin bedenlerine ilişkin tutum ve davranışlarına ek olarak kişilik özellikleri ve sahip olduğu alışkanlıkların da etkisiyle oluşturduğu benliktir.

Bedenlerine ilişkin tutumlar, bireylerin benliklerinin farkına vardıkları küçük yaşlardan itibaren oluşmaya başlar (Croll, 2005). Bireyin bedenine yönelik çevreden gelen yorumlar zaman içerisinde onun kendi algıları üzerinde etki yaratabilir. Winnicot, özellikle bebeklik döneminde anne-çocuk temasının bile bebeğin bedensel değerine ilişkin bir yargı oluşturmasını ve öz değerini etkileyebileceğini ifade etmiştir (Akt. Vamos, 1993). Oktan ve Şahin (2010) kız ergenler üzerinde yapmış oldukları araştırmada beden imajının benlik saygısı üzerinde etkili olduğunu, yüksek beden imajına sahip ergenlerde benlik saygılarının da yüksek olduğu bulgusunu elde etmiştir. Yetişkinlik dönemine yaklaşıldığında ise, sosyal ve kültürel bakımdan toplumun beklentileri de bireylerin beden algılarını etkileyen faktörler olarak önem kazanır. Sosyal medya ve çeşitli kanallar aracılığıyla bireylere dayatılan fiziksel kriterler onları bedenlerini değerlendirmeye yöneltebilmekte, bu değerlendirmeler de bedene ilişkin olumsuz algıların çoğalmasıyla sonuçlanabilmektedir (Kuzu, 2019). Bireylerin bedensel görünümleriyle toplumsal beklentiler arasındaki fark açıldıkça bedeni olduğundan daha

olumsuz algılama eğilimi artış gösterebilmektedir. Bunun sonucu olarak beden algısı her zaman gerçeklikle uyumu sağlayamamakta hatta yaşam boyu etkisinde kalınan çeşitli faktörlere dayalı olarak sürekli değişim gösterebilmektedir (Nernekli, 2017; Tezcan, 2009).

Beden algısı bireyin kim olduğuna ilişkin öz değerlendirmelerini içerir, kişiliğinin bir parçasını oluşturur. Dolayısıyla kişilik gelişimiyle paralel olarak değişim göstermeye açıktır. En genel tanımıyla bireyleri birbirinden ayıran kişiye özgü nitelikler olarak tanımlanan kişiliğin karmaşık ve çok yönlü yapısı, insan davranışının birçok boyutuna atıfta bulunması, farklı şekillerde tanımlanmasına ortam sağlamıştır. Literatürde yer alan tanımların ortak noktaları; kişiliğin insan davranışlarının bütüncül şekilde organize edilmesine olanak sağlayan, davranışların tutarlı yönünü ifade eden, biyolojik ve sosyal koşulları içeren evrimsel süreci temsil eden birbiriyle ilişki birçok boyuta sahip yapılaşmış özellikler bütünü olarak ifade edilebilir (İnanç ve Yerlikaya, 2014).

Kişiliğin temel boyutlarını incelemeye dönük çalışmalar neticesinde McCrea ve Costa (2003) kişiliğin iki uçlu, süreklilik içeren bir yapısı olduğunu ve beş temel özelliğe dayalı olarak açıklanabileceğini belirtmiştir. Bunlar deneyime açıklık, uyumluluk, dışadönüklük, nevrotizm ve öz disiplindir. *Deneyime açıklık;* bireyin yeniliklere açık, merak duygusuna sahip olması veya geleneksel, alışkanlıklarını korumaya eğilimli olması gibi iki uçtan birine meyilli olmasını ifade eder. *Uyumluluk;* bireyin uysal, güvenilir veya şüpheci, eleştirici gibi iki uçtan birine daha yakın olmasına işaret eder. Bir diğer boyut olan *dışadönüklük;* sevecen, sosyal ya da asosyal, düşük enerjili kişilik özellikleri arasında değişkenlik gösterir. *Nevrotizm;* kaygılı, güvensiz veya sakin, rahat gibi özeliklerden birine yatkın olmayla ilişkilidir. *Öz disiplin* boyutu ise; çalışkan, azimli veya dağınık, dikkatsiz gibi kişilik özeliklerinden birine daha eğilimli olma durumuna göre değerlendirilir. Kişiliği oluşturan bu yapıların yanı sıra kendilik kavramı da bireyin kendisine yönelik tutum ve değerlendirmeleri aracılığıyla kişiliğinin ve eylemlerinin belirleyicileri arasında yer alır.

Beden algısının ve kişiliğin bireyin hayatındaki yeri, kişiliğin adaptasyonu ile bireyin kendisine yönelik değerlendirmelerinin ilişkili olabileceği ifade edildikten sonra, iki kavramı da etkileyen faktörlerin incelenmesi önem kazanmaktadır. Bireyin hayatında spora ne kadar yer verdiği bu faktörlerden biri olarak düşünülebilir. Sporun fiziksel sağlığa ve görünüme pozitif etkisi düşünüldüğünde beden algısıyla da ilişkilendirilebilir. Ayrıca sporun, bireyin karakter yapısının gelişimiyle ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar da

mevcuttur (Şahan, 2007). Destekleyici nitelikte bulgular dikkate alınarak bu çalışmada, düzenli spor yapan ve yapmayan bireylerin beden algısı ve kişilik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Spor yapan ve yapmayan bireylerin beden algısı ve kişilik özelliklerinin inceleneceği bu araştırma nicel araştırma yaklaşımlarından betimsel tarama modeline dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Betimsel tarama modelinin amacı, belirli bir gruba veya gruplara ait özellikleri incelenmek ve ortaya koymaktır (Büyüköztürk, 2015).

Çalışmanın örneklem grubu, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun/kazara örnekleme yöntemiyle ulaşılan 222 kişiden oluşmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi; kararlaştırılan sayıda kişiye ulaşana kadar en ulaşılır olan yanıtlayıcıdan başlayarak örneklemi oluşturmaya dayanır (Demir, 2017). Araştırma grubu cinsiyete göre 69 erkek (%31,1), 152 kadın (%68,5) ve 1 diğer (%0,5) şeklinde dağılım göstermektedir. Katılımcıların yaşları 17 ile 43 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 23,89'dur. Eğitim durumuna göre katılımcıların yarısından fazlası (%56,8) lisans mezunudur. Mesleklere göre dağılım incelendiğinde; 26 kişi çalışmadığını (%11,7), 142 kişi öğrenci (%64), 33 kişi memur (%14,9), 13 kişi işçi (%5,9) ve 8 kişi serbest çalışan (%3,6) olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun sosyoekonomik gelir düzeyleri ortalama seviyededir (%64,9). Sigara ve alkol kullanımına ilişkin; katılımcıların %76,1'i sigara, %79,7'si alkol kullanmadığını bildirmiştir.

Demografik özelliklerin yanı sıra katılımcılardan spor yapmaya ilişkin bazı veriler toplanmıştır. Düzenli spor yapma durumu, yapılan sporun türü, spor yapma sıklığı ve spor yapma sebeplerine ilişkin tanımlayıcı bulgular Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ait spor yapmaya ilişkin tanımlayıcı bulgular

		f	%
Düzenli spor yapma durumu	Evet	99	44,6
	Hayır	123	55,4
Yapılan sporun türü	Bireysel	75	33,8
	Takım	26	11,7
Spor yapma sıklığı	Haftada 1	18	8,1
	Haftada 2	26	11,7
	Haftada 3	31	14
	Daha fazla	26	11,7
Spor yapma sebebi	Sağlıklı yaşam	26	11,7
	Fiziki görünüm	23	10,4
	Eğlence/Hobi	20	9
	Formda kalmak	15	6,8
	Diğer	17	7,7

Veri Toplama Araçları

- *Demografik Bilgi Formu*

Katılımcılara ait cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, sosyoekonomik gelir düzeyi, sigara-alkol kullanımı, düzenli spor yapma-yapmama durumu, yapılan spor türü ve sıklığı, spor yapma sebeplerine ilişkin bilgileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan demografik bilgi formu kullanılmıştır.

- *Vücut Algısı Ölçeği*

Araştırmada katılımcıların beden algısını ölçmek için Vücut Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Orijinal ismi Bady Cathexis Scale (BCS) olan ölçek, Secord ve Jourard (1953) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkiye'de kullanılan formu ve geçerlik-güvenirlik çalışması Hovardaoğlu (1992) tarafından yapılmıştır. Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda madde test korelasyonları .45 ile .89 arasında bulunmuş ve Cronbach Alfa katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Vücut Algısı Ölçeği 40 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir (1- Çok beğeniyorum, 2- Oldukça beğeniyorum, 3- Kararsızım, 4- Pek beğenmiyorum, 5- Hiç beğenmiyorum). Ölçekten alınabilecek ne düşük puan 40, en yüksek puan 200'dür. Puanın yüksekliği bireylerin bedenlerinin bölümlerinden ve bu bölümlerin işlevlerinden

memnuniyetinin azlığına ve düşük beden algısına işaret etmektedir. Puanın azalması ise bireylerin yüksek beden algısına sahip olduğu şeklinde yorumlanır.

- *Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT)*

Araştırmada kişilik özelliklerini ölçmek için Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT) kullanılmıştır. SDKT; Bacanlı, İlhan ve Aslan (2009) tarafından Büyük Beşli Kişilik Kuramı temel alınarak geliştirilmiş patolojik olmayan kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik bir ölçme aracıdır. SDKT birbirine zıt sıfat çiftlerini içeren 40 maddelik 7'li likert tipi bir ölçektir. Her iki sıfat çifti arasında 1-Çok uygun, 2-Oldukça uygun, 3-Biraz uygun, 4-Ne uygun ne uygun değil, 5-Biraz uygun, 6-Oldukça uygun ve 7-Çok uygun seçenekleri yer almakta, bunlar iki uçtan birisine daha yakın olmayı temsil etmektedir. Beş alt boyuta sahiptir: Duygusal dengesizlik, dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık, sorumluluk. Ölçeğin 2,7,12,17, 22, 27,32,37 ve 39. maddeleri dışadönüklüğü; 4,9,14,19 24,29,34,38 ve 40. maddeleri yumuşak başlılığı; 5,10,15,20,25,30 ve 35. maddeleri sorumluluğu; 1,6,11,16,21,26 ve 31. maddeleri duygusal dengesizliği; 3,8,13,18,23,28,33 ve 36. maddeleri ise deneyime açıklığı ölçmektedir. Maddelerden alınan puanların yüksekliği o boyuta üst düzeyde, puanların düşüklüğü alt düzeyde sahip olunduğuna işaret eder. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması sonucunda, her bir boyutun Cronbach Alfa iç tutarlık kat sayılarının .73 ile .89 arasında değiştiği gözlemlenmiştir. Yapı geçerliğini hesaplamak için yapılan madde analizi sonucu kişiliğin boyutlarının SDKT'nin %52.63'ünü açıkladığını ortaya koymuştur. Ayrıca uyum geçerliliği için yapılan Pearson Momentler Çarpım Korelasyon sonuçları anlamlı bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Demografik bilgi formu, Vücut Algısı Ölçeği ve Sıfalara Dayalı Kişilik Testi birleştirilerek ölçme aracına son şekli verilmiş ve Google Formlar aracılığıyla elektronik ortamda katılımcılara sunulmuştur.

İstatistiksel Analiz

Veriler toplandıktan sonra kullanılacak istatistiksel tekniklere karar vermek için dağılımın parametreye uygunluğu değerlendirilmiştir. Bachman (2004)' e göre basıklık ve çarpıklık katsayılarının -2 ve +2 arasında olması dağılımın normalliği için yeterlidir. Bu araştırmada elde edilen verilerin basıklık ve

çarpıklık katsayıları incelendiğinde normal dağılıma uygun olduğu görülmüştür (Bkz Tablo 2.). Buna dayalı olarak verilerin analizinde parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Analizler SPSS 22.0 paket programında gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2. Puan ortalamaları, standart sapmalar ve verilerin parametreye uygunluğuna ilişkin bulgular

	N	X	SS	Skewness	Kurtosis
Beden algısı	222	146.50	24.05	-.16	-.32
Dışadönüklük	222	46.21	10.08	-.67	.55
Yumuşak başlılık	222	48.05	9.44	-.92	1.69
Sorumluluk	222	38.45	8.00	-1.02	1.55
Duygusal dengesizlik	222	26.32	6.20	.19	.28
Deneyime açıklık	222	43.70	7.51	-1.17	.32

BULGULAR

Beden algısı, dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklığın düzenli spor yapma ve yapmama durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla bağımsız t testi uygulanmış, sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde beden algısı, dışadönüklük, sorumluluk ve deneyime açıklığın düzenli spor yapma ve yapmama durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Düzenli spor yapan bireylerin vücut algısı ölçeği puan ortalamaları (X=152.00±24.19) düzenli spor yapmayan bireylerden (X=142.08±23.10) daha yüksek bulunmuştur. Farklılığın etki büyüklüğü (*Cohen d*=.41) orta düzey olarak hesaplanmıştır (Cohen, 1988) Bu durum düzenli spor yapan bireylerin yapmayanlara göre bedenlerine ilişkin daha az memnuniyet duyduklarını göstermektedir. Kişilik özelliklerinden dışadönüklük boyutuna bakıldığında düzenli spor yapan bireylerin (X=49.21±9.18) yapmayanlara (X=43.80±10.17) göre daha dışadönük olduğu; sorumluluk boyutuna bakıldığında düzenli spor yapanların (X=39.95±7.84) yapmayanlara (X=37.25±7.95) göre daha yüksek

ortalamalara sahip olduğu ve benzer şekilde deneyime açıklık boyutuna bakıldığında düzenli spor yapanların (X=45.08±7.54) yapmayanlara (X=42.60±7.34) göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu görülmektedir. Dışadönüklük (*d*=.55), sorumluluk (*d*=.34) ve deneyime açıklık (*d*=.33) boyutları için hesaplanan etki büyüklükleri orta düzeydedir. Kişiliğin diğer boyutları olan yumuşak başlılık ve duygusal dengesizlik düzenli spor yapma ve yapmama durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

Tablo 3. Düzenli spor yapma ve yapmama durumuna göre beden algısı, dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklığa ilişkin bulgular

Düzenli spor yapma durumu		N	X	SS	t	*p*	*d*
Beden algısı	Evet	99	152.00	24.19	3.11	.002*	.41
	Hayır	123	142.08	23.10			
Dışadönüklük	Evet	99	49.21	9.18	4.11	.01*	.55
	Hayır	123	43.80	10.17			
Yumuşak başlılık	Evet	99	48.92	9.67	1.24	.21	
	Hayır	123	47.34	9.23			
Sorumluluk	Evet	99	39.95	7.84	2.53	.01*	.34
	Hayır	123	37.25	7.95			
Duygusal dengesizlik	Evet	99	25.68	6.48	-1.38	.16	
	Hayır	123	26.84	5.93			
Deneyime açıklık	Evet	99	45.08	7.54	2.47	.01*	.33
	Hayır	123	42.60	7.34			

*$p<.05$

TARTIŞMA ve SONUÇ

Düzenli spor yapan ve yapmayan bireylerin beden algısı ve dışadönüklük, yumuşak başlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve deneyime açıklık boyutlarından oluşan kişilik özelliklerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan ilkine göre beden algısı düzenli spor yapan ve yapmayan bireylere göre anlamlı olarak farklılık göstermektedir. Bu farklılık spor yapmayanların lehinedir. Literatür göz önüne alındığında spor yapmanın bireye kazandıracağı özgüven duygusu (Kasatura, 1998), fiziki görünüme yönelik pozitif duygulara sahip olma ve fiziki görünümüne ilişkin daha az kaygı duyma (Mülazımoğlu ve ark., 2006) gibi özelliklere dayalı olarak düzenli spor yapmanın bireylerin beden algısında farklılık meydana getireceği öngörülmüştü. Daha önceki çalışmalarda da bu yönde bulgulara ulaşılmıştır (Phillips ve Drummond, 2001; Kjelsas ve Augestad, 2004; Robinson ve Ferraro, 2004; Baştuğ ve Kuru, 2009; Deryahanoğlu ve ark., 2016). Ancak bu araştırmada elde edilen bulgu önceki çalışmaların sonuçları ile tutarsızlık göstermektedir. Düzenli spor yapmadığını bildiren katılımcıların beden algısı daha yüksek bulunmuştur. Bu durum araştırma grubunun yaş, eğitim durumu, meslek gibi özellikler bakımından heterojen olması sebebiyle farklı yaşam deneyimlerine sahip oldukları ve kendi bedenlerine ilişkin algılarını etkileyen farklı faktörlerin söz konusu olabileceği şeklinde açıklanabilir.

Araştırmada elde edilen bir diğer bulguya göre kişiliğin alt boyutları olan dışadönüklük, sorumluluk ve deneyime açıklık spor yapma ve yapmama durumuna göre farklılaşmaktadır. Düzenli spor yapan bireylerin yapmayanlara göre daha fazla dışadönük kişilik özelliğine sahip olduğu bulunmuştur. Bu araştırmanın sonucuna benzer şekilde İkizler (1994) de kitabında spor yapan bireylerde dışadönüklük özelliğinin gözlendiğine yer vermiştir. Bayar'ın (2003) çalışması da spor yapan ve yapmayan kadınlar arasında dışa dönüklülüğün anlamlı olarak farklılaştığını ortaya koymuştur. Dışadönüklük; sosyallik, atılganlık, sıcakkanlılık, konuşkanlık, uyumluluk, liderlik ve aktiflik gibi özellikleri kapsamaktadır. İyimserlik, kuvvetli espri yeteneği ve esneklik de dışadönüklerin sahip olduğu özellikler arasındadır (İnanç ve Yerlikaya, 2014). Bu özellikler spor yapmanın bireyin kişilik gelişimine sağlayacağı yararlarla benzerlik göstermektedir. Yapılan araştırmalar hayatında spora yer veren bireylerin çevrelerinden önemli ölçüde olumlu geri dönüt aldıkları ve bu durumun onların dışadönük

özellikler göstermelerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur (Eppright ve ark., 1997).

Deneyime açıklık, düzenli spor yapma ve yapmama durumuna göre anlamlı farklılık gösteren bir diğer değişken olarak gözlenmiştir. Düzenli spor yapan bireylerin daha fazla deneyime açık kişilik özelliğine sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bayar'ın (2003) çalışması bu araştırmada elde edilen bulguyla paralel olarak, deneyime açıklığın bir özelliği olan maceracı kişilik özelliğinin spor yapan bireylerde daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Deneyime açıklık bireylerin geleneksel ve yenilikçi iki uçtan yenilikçi eğilimin daha yüksek olmasını ifade eder. Bu bireyler yeniliklere duyarlı, katılıktan uzak, ilgili ve zengin hayal gücüne sahiptirler. Entelektüel gelişmişlik seviyeleri ve çeşitliliğe, yeni deneyimlere açık olma düzeyleri yüksektir. Bunun tersi ise bireylerin muhafazakâr, tutucu özelliklere eğilimli olmalarıdır (Çivitçi ve Arıcıoğlu, 2012). Sporun sağlayacağı kişilik ve karakter gelişimi bireylerin yeni deneyimlere açık kişiler haline gelmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Araştırma sonucuna göre kişiliğin alt boyutlarından olan sorumluluk da düzenli spor yapma ve yapmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Saygılı ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında da bu çalışmanın sonucuyla paralel olacak şekilde düzenli olarak spor yapan bireylerin sorumluluk kişilik özellikleri düzenli spor yapmayan bireylerden daha iyi düzeyde bulunmuştur. Sorumluluk literatürde özdenetim olarak da ifade edilmektedir ve bireyin planlı ve konsantre olma, kendini kontrol gibi özelliklerinin derecesini belirtir. Özdenetime sahip bireylerin çalışkan, sistemli ve kararlı kimseler oldukları görülmektedir. Düşük özdenetime sahip bireyler ise daha dürtüsel ve ertelemeye meyilli olabilirler (Costa ve McCrea, 1995). Sporun kazandıracağı disiplin anlayışının özdenetime yani sorumluluk kişilik özelliğine olumlu etki edeceği söylenebilir.

Bu araştırmada duygusal dengesizlik ve yumuşak başlılığın düzenli spor yapma durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulgusu elde edilmiştir. Duygusal denge durumu ile spor yapma arasında ilişkinin bulunduğu çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar daha çok yapılan sporun türüne bağlı olarak duygusal dengenin farklı gelişim gösterebileceğini ortaya koymuştur. Özellikle takım sporu yapan bireylerde duygusal dengenin yüksek olmasının bazı avantajlar sağlayacağı ifade edilmektedir (Egloff ve Gruhn, 1996; Courneya ve Hellsten, 1998; Blanco vd., 1999). Yumuşak başlılık ise başkalarıyla iyi ilişkiler kurabilen ve iş birliğine açık, sosyal,

samimi ve güvenilir gibi özellikleri kapsamaktadır, bu yönüyle spor yapmanın geliştireceği kişilik özelliklerinden biridir. Literatüre göre düzenli spor yapmanın yumuşak başlılık üzerinde anlamlı bir farklılık yaratması beklenirdi. Beklenenin bulgunun elde edilememiş olması örneklemin amaç doğrultusunda belirlenmemesi ve sayıca az olmasından kaynaklanıyor olabilir. Amaçsal örnekleme yöntemleri kullanılarak ve daha geniş örneklemlerde bu çalışmada literatürün aksi elde edilen bulgular yeniden incelenebilir. Verilerin direkt bir sporla ilgilenilen ortamlardan toplanmak yerine düzenli spor yaptığını belirten bireylerin ifadelerine göre toplanmış olması çalışmanın bir sınırlılığıdır. Bu sebeple bu çalışmanın sonuçlarına göre diğer örneklem gruplarına yapılacak genellemelerde ihtiyatlı olunması önerilebilir. Bir diğer öneri de düzenli spor yapmanın beden algısı ve kişilik özellikleri üzerindeki etkisinin boylamsal çalışmalarla incelenmesi olabilir.

KAYNAKÇA

Bacanlı H, İlhan T, Aslan S. Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT). Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2009:7(2), 261-279.

Bachman LF. Statistical analyses for language assessment book. Cambridge: Cambridge University. 2004.

Baştuğ G, Kuru E. Bayan sporcuların bedenlerini algılama düzeyleri ve cinsiyet rolleri üzerine bir araştırma. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2009:29(2), 533-555.

Bayar P. Spor yapan ve yapmayan bayanların kişilik özelliklerinin karşılaştırılması. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi, 2003:14(3), 133-143.

Blanco S, Hill CD, Piedmont RL. Predicting athletic performance using the five-factor model of personality. Personality and Individual Differences, 1999:27, 769-777.

Büyüköztürk Ş, Çakmak KE, Akgün EÖ, Karadeniz Ş, Demirel F. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (19. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2015.

Cohen J. Statistical power analysis for the behavioral sciences. New York: Lawrence Erlbaum, 1988.

Costa PT, McCrae RR. Domains and facets: hierarchical personality assessment using the revised neo personality ınventory. Journal of Personality Assessment, 1995:64(1), 21-50.

Courneya KS, Hellsten LAM. Personality correlates of exercise behavior, movives, barriers and preferences: an application of the five-factor model . Personality and Individual Differences, 1998:24(5), 625-633.

Croll J. Body image and adolescents. J.Stang ve M. Story, (Ed.), Guidelines for Adolescent Nutrition Services (155-165). Minnesota: Center for Leadership, Education and Training in Maternal and Child Nutrition, 2005.

Çivitçi N, Arıcıoğlu A. Beş faktör kuramına dayalı kişilik özellikleri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2012:12(23), 78–96.

Demir SB. (Çeviri Ed.). Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları (3. Baskı). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık, 2017.

Deryahanoğlu G, İmamoğlu O, Yamaner F, Uzun M. Sedanter kadınların antropometrik özellikleri ve psikolojik durumlarının karşılaştırılması. Journal of Human Sciences, 2016:13(3), 5257-5268.

Egloff B, Gruhn AJ. Personality and endurance sports. Personality and Individual Differences, 1996:21(2), 223-229.

Eppright TD, Sanfacon JA, Beck NC, Bradley JS. Sport psychiatry in childhood and adolescence: an overview. Child Psychiatry and Human Development, 1997:28(2), 71-88.

Hovardaoğlu S. Vücut Algısı Ölçeği. Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi (3P). Testler Özel Eki, 1992.

İkizler C. Sporda Başarının Psikolojisi. İstanbul: Alfa Yayınevi, 1994.

İnanç YB, Yerlikaya EE. Kişilik Kuramları, 9. Baskı, Ankara:Pegem Yayınları, 2014.

Kasatura İ. Kişilik ve Özgüven. (1. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi, 1998.

Kjelsas E, Augestad LB. Gender, Eating behavior, and personality characteristics in physically active students. Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports, 2004:14, 258-268.

Kuzu A. Genç yetişkinlerde sosyal medya kullanımı ile beden algısı ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

McCrea RR, Costa PT. Personality in Adulthood. New York: Guilford Press, 2003.

Mülazımoğlu B. Ö, Kirazcı S, Aşçı F. Sporcu ve sporcu olmayan bayanların sosyal fizik kaygı ve beden imgesinden hoşnut olma düzeyleri. Gazi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 2006:11(1), 9-16.

Nernekli M. Üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık, beden imajı ve emosyonel yeme arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

Oktan V, Şahin M. Kız ergenlerde beden imajı ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Uluslararası insan bilimleri dergisi, 2010:7(2), 543-556.

Philips JM, Drummond MJN. An investigation into the body ımage perception, body satisfaction and exercise expectations of male fitness leaders : ımplications for professional practice. Leisure Studies. 2001:20, 95-105.

Robinson K, Ferraro FR. The relationship between types of female athletic participation and female body type. Journal of Psychology, 2004:138(2), 115-128.

Schilder P. The image and appearance of the human body: Studies ın the constructive energies of the psyche. İnternational Universities Press (Science editions), 1950. Erişim adresi: https://books.google.com.tr/books?id=HuIbcDMNXOkC

Secord PF, Jourard SM. The appraisal of body-cahtexis: Body cathexis of the self. Journal of Consulting Psychology. 1953:17(3). 343-347.

Şahan H. Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

Tezcan B. Obez bireylerde benlik saygısı, beden algısı ve travmatik geçmiş yaşantılar. Yayınlanmamış uzmanlık tezi. TC Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 2009.

Vamos M. Body Image in chronic illness-a reconceptualization. Int J Psychiatry Med., 1993:23(2), 163-178.

7.BÖLÜM

FUTBOLCULARDA BESLENME DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE GÜNLÜK BESİN ÖĞELERİ ALIMLARI

Erkut TUTKUN

- *Uludağ Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü Bursa/TÜRKİYE*
- *aerkuttutkun@uludag.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0003-4233-7798*

Gizem KÖSE

- *Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik, Bölümü İstanbul/ TÜRKİYE*
- *gizem.kose@acibadem.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0001-6612-6253*

GİRİŞ

Beslenme hem büyüme gelişmenin sürdürülebilmesi hem de yaşam kalitesinin artması için vazgeçilmez bir öğedir (Baysal, 1999; Yıldız, 2004). Sporcuların beslenme düzeyi performanslarını etkileyen en önemli etmenlerdendir (Burke ve ark., 2002; 2010). Futbolcuların beslenmesine geleneksel yöntemler yerine profesyonel beslenme yaklaşımlarının kullanılması gerekmektedir (Holway ve Spriet, 2011; TÜBER, 2015).

Sporda performansın sürdürülebilirliği ve artışı için beslenmenin yeterli ve dengeli olması gerekmektedir. Bu yeterlilik ve denge ancak makro besin öğeleri olan karbonhidratlar, proteinler ve yağların belirli oranda tüketimi ile gerçekleşebilir. Takım sporlarında yapılan hatalardan biri sporculara genel beslenme önerileri ile beslenme planı hazırlanmasıdır (Holway ve Spriet, 2011). Beslenme planı ve içeriği bireysel olmalıdır. Futbolcuların günlük enerji, makro besin öğeleri ve sıvı ihtiyacının bireysel olarak belirlenerek, sporcuya özel programların hazırlanması ve uygulanması performans gelişimine ve sürdürülebilirliğine katkıda bulunacaktır (Burke ve Maughan, 2015; Garth ve Burke, 2013). Futbolcularda yüksek karbonhidratlı, sağlıklı bir beslenme programı planlanmalıdır (Kreider ve ark., 2018).

Performansın sürdürülebilirliği ve takım başarısı için beslenmenin yanında hidrasyon da önemli bir rol oynamaktadır (Garth ve Burke, 2013). Günlük sıvı dalgalanmalarını aşan toplam vücut suyunda bir eksiklik olarak tanımlanan hipohidrasyon, tipik olarak vücut kütlesinin %2'si ve altına eşdeğer bir sıvı kaybı olarak belirlenmektedir. Sportif faaliyetler sırasında saatte 300-2000 mL ter atma hızı ile sıvı alımı arasında bir böyle dengesizlik söz konusu olabilir (Burke, 2019). Bu yüzden sporcuların hidrasyonu kritik düzeyde önemlidir.

Atletik performansın arttırılmasında makro besin öğeleri ve su tüketiminin yanında mikro besin öğeleri de önemli yer tutmaktadır (Steffl ve ark., 2019; WHO, 2003). Özellikle sodyum, potasyum, magnezyum, kalsiyum, demir mineralleri ile A, C, E ve D vitaminleri ön planda tutulmalıdır (Lozano-Berges ve ark., 2018; Mullinix ve ark., 2003). Bu minerallerin bir kısmı terle kaybedldiğinden mutlaka yerine konulması gerekir. Sporcu beslenmesi ile ilgili beslenme rehberleri ulaşılabilir olmasına rağmen uygulamada eksik kalınabilmektedir (ADA, 2000; Kreider ve ark., 2010). Sporcuların beslenme bilgi düzeylerinin arttırılması günlük hayatlarındaki beslenmelerini

düzenlemelerini sağlayarak, yalnızca antrenman günleri değil, diğer zamanlarda da yeterli ve dengeli beslenmelerine katkıda bulunacaktır (Hamilton ve ark., 1994).

YÖNTEM

Bu araştırma Ocak-Şubat 2020 tarihleri arasında İstanbul'da özel bir spor klubünde yapılmıştır. Bu çalışmada araştırma evreni olarak örneklem hacmi %95 güvenilirlik ve %5 hata payı ile toplamda 20 futbolcu olarak belirlenmiştir. Çalışma kapsamına ilişkin genel bilgi ve beslenme alışkanlıklarını saptamak amacıyla sosyodemografik verileri içeren anket ile yüzyüze gerçekleştirilmiştir. Boy uzunluğu, vücut ağırlığı, bel çevresi, kalça çevresi ölçümleri alınmıştır.

Beslenme durumunun belirlenmesi için sporculardan bir günü hafta sonu olmak üzere üç günlük besin tüketim kayıtları alınmış ve ortalama enerji ve besin ögeleri miktarları BEBİS programı ile hesaplanmıştır. Besin tüketimleri sonucu elde edilen enerji, makro ve mikro besin ögeleri alımlarının ortalama ± standart sapma değerleri belirlenmiştir. Çalışmada elde edilen elde edilen verilerin tanımlayıcı istatistikleri hesaplanmıştır. Bütün istatistiksel analizler SPSS 22.0 paket programında değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya dahil edilen 20 futbolcunun yaş ortalaması 19.13 ± 0.64 yıl olup, futbola başlama yaşları en az 8, en fazla 11 olarak saptanmıştır. Beden kütle indeksi (BKİ) açısından değerlendirildiğinde 3 hafif şişman futbolcu dışında geriye kalanlar normal aralıkta olup, ortalama BKİ 24.63 ± 0.73 kg/m^2 olarak hesaplanmıştır. Bel ve kalça çevresi uzunlukları oranlandığında ortalama değer 0.92 ± 0.1 olarak bulunmuştur.

Tablo 1: Futbolcuların yaş ve antropometrik ölçümleri (n=20)

	Minimum	**Maksimum**	**X ± SS**
Yaş (yıl)	17	20	19.13 ± 0.64
Futbola Başlama Yaşı (yıl)	8	11	9.2 ± 0.11
Boy (cm)	166	184	172.66 ± 1.54
Kilo (kg)	64	96	82.33 ± 2.77
BKİ (kg/m^2)	22.6	29.3	24.63 ± 0.73
Bel çevresi (cm)	72	108	80.3 ± 3.55
Kalça çevresi (cm)	85	119	96.7 ± 1.68
Bel/kalça oranı	0.83	1.17	0.92 ± 0.1

Katılımcıların beslenmelerine dikkat etme durumları ve öğün sayıları Tablo 2'de incelenmiştir. Araştırmaya katılan futbolculardan %60'ı beslenmesine dikkat etmekte olup, %55'i öğün atlamaktadır. Öğün atlayan futbolcular sebep olarak iştahsızlık (%27.3), geç kalma (54.5) ve alışkanlığın olmamasını (%18.2) belirtmişlerdir. Öğün sayısına bakıldığında katılımcıların %75'i günlük 3 ana öğün tüketmekte, %40'ı 3 ara öğün tüketmekte ve %30'u hiç ara öğün tüketmemektedir.

Tablo 2: Futbolcuların beslenmeye dikkat etme ve günlük öğün durumu

		n	%
Beslenmeye dikkat etme durumu	Evet	12	60.0
	Hayır	8	40.0
Öğün atlama durumu	Evet	11	55.0
	Hayır	9	45.0
Öğün atlama nedeni	İştahsızlık	3	27.3
	Geç kalma	6	54.5
	Alışkanlığın olmaması	2	18.2
Ana öğün sayısı	2	5	25.0
	3	15	75.0
Ara öğün sayısı	0	6	30.0
	1	3	15.0
	2	3	15.0
	3	8	40.0
	4	0	0.0

Sporcuların antrenman öncesi ve sonrası beslenme alışkanlıkları Tablo 3'de gösterilmiştir. Antrenmandan 1-2 saat önce besin tüketenler %55 oranında olup, katılımcıların %50'si antrenman öncesi proteinden zengin besin tüketmektedir. Antrenman sonrası ise besin tüketimini 3-4 saat sonrasına bırakanlar %50 oranında olup, karbonhidrat ve proteinden zengin besinler tükettikleri saptanmıştır. Antrenman öncesi ve sonrası sıvı tüketimi yüksek oranda 0-1000ml aralığındadır.

Tablo 3: Futbolcuların antrenman/müsabaka öncesi/sonrası besin ve sıvı tüketimleri

		n	%
Antrenman/müsabakadan öncesi besin tüketimi	1-2 saat önce	11	55.0
	3-4 saat önce	7	35.0
	Tüketmem	2	10.0
Antrenman/müsabakadan önce tüketilen besin çeşidi	Karbonhidrattan zengin	8	40.0
	Proteinden zengin	10	50.0
	Yağdan zengin	0	0.0
	Dikkat etmem	2	10.0
Antrenman/müsabakadan önce sıvı tüketimi	0-500 ml	6	30.0
	500-1000 ml	9	45.0
	1000-2000 ml	4	20.0
	2000 ml ve üzeri	1	5.0
Antrenman/müsabakadan sonra besin tüketimi	1-2 saat sonra	9	45.0
	3-4 saat sonra	10	50.0
	Tüketmem	1	5.0
Antrenman/müsabakadan sonra tüketilen besin çeşidi	Karbonhidrattan zengin	8	40.0
	Proteinden zengin	8	40.0
	Yağdan zengin	0	0.0
	Dikkat etmem	4	20.0
Antrenman/müsabakadan sonra sıvı tüketimi	0-500 ml	10	50.0
	500-1000 ml	8	40.0
	1000-2000 ml	1	5.0
	2000 ml ve üzeri	1	15.0

Tablo 4'te görüldüğü üzere katılımcıların günlük ortalama enerji alımları 3074.44 ± 147.89 kalori olup, makro besin öğeleri incelendiğinde günlük

ortalama 286.78 ± 16.75 gram karbonhidrat, 147.8 ± 9.11 gram protein ve 146.99 ± 8.44 gram yağ tüketimleri saptanmıştır. Vücut ağırlığı ortalamasına göre hesaplandığında protein alımı 1.8gr/kg olarak saptanmıştır. Ortalama lif alımı 18.35 ± 5.89 gram olup, bazı suda ve yağda eriyen vitaminler ile mineral alımları hesaplanmıştır.

Tablo 4: Sporcuların günlük enerji, su ve besin öğeleri tüketimleri (n=20)

	Minimum	**Maksimum**	**X ± SS**
Enerji (kkal)	1426	3355	3074.44 ± 147.89
Su (ml)	900	2500	1600.50 ± 80.5
Karbonhidrat (g)	106.7	521.5	286.78 ± 16.75
Protein (g)	76.2	215.5	147.8 ± 9.11
Yağ (g)	79.5	224.4	146.99 ± 8.44
Lif	8.1	32.2	18.35 ± 5.89
Vitamin A (µg)	1068.6	3267.5	1889.67 ± 123.45
Vitamin E (mg)	12.1	39.2	23.63 ± 2.88
Vitamin C (mg)	30.30	110.8	90.97 ± 19.76
Vitamin B2 (mg)	1.1	4.3	2.40 ± 0.23
Vitamin B1 (mg)	0.9	2.9	1.87 ± 0.12
Vitamin B6 (mg)	1.2	3.1	2.11 ± 0.20
Folik asit (µg)	267.6	599.8	445.7 ± 17.89
Sodyum (mg)	3458.55	14688.64	7840.5 ± 650.82
Potasyum (mg)	1778.6	5405.5	3590.5 ± 179.4
Fosfor (mg)	912.5	3410	1903.5 ± 99.3
Kalsiyum (mg)	420.45	1895.6	1230.44 ± 67.8
Magnezyum (mg)	225.5	655.4	386.7 ± 16.89
Demir (mg)	10.8	29.8	17.8 ± 1.2
Çinko (mg)	7.8	37	19.8 ± 2.66

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sporcu beslenmesi, sporcunun performansının temellerinde biridir. Beslenme ancak yeterli ve dengeli olduğunda optimal düzeyde işe yarayabilir (Baysal, 1999; TÜBER, 2015). Bu araştırmada sporcuların beslenme düzeyleri değerlendirilmiş olup, beslenme ile ilgili eksiklikler ve dengesizlikler saptanmıştır.

Beslenmenin temel bileşenleri; enerji veren makro besin öğeleri ve enerji vermeyen mikro besin öğeleridir (ADA, 2000). Makro besin öğeleri gün içerisinde dengeli oranlarda alınmalıdır. Enerji sistemi belirli bir düzende çalışabilmek için enerjinin en az %40 oranında karbonhidrata ihtiyaç duyar ve enerji sisteminin kullanımına bağlı olarak bu miktar futbolcularda arttırılmalıdır (Burke ve ark., 2002; 2010). Bizim araştırmamızda karbonhidrat alımı yetersiz bulunmuş olup, uzun dönemde sporcuların performansı olumsuz yönde etkilenebilecektir. Ayrıca karbonhidrat alımı yalnızca tek besin öğesi ile sınırlandırılamaz. Karbonhidrat adı altında bildiğimiz çoğu besin aslında tahıl grubundadır ve B vitaminleri ile lif açısından zengindir. B vitaminin ana görevi sinir sistemi işlevlerinde destekçi olmasıdır (Burke ve Maughan, 2015). Lif ise sindirim sisteminin sağlıklı çalışmasını destekler (TÜBER, 2015). Bu yüzden sporcuların odaklanma, konsantrasyon ve sindirim problemi yaşamaması için yeterli karbonhidrat alması önemlidir.

Futbolcuların protein tüketimleri belirli düzeylerde kalmalıdır. Günde 2-3 saat antrenman yapan futbolcu için 1.4gr/kg protein yeterli düzeydir (Burke, 2010; Holway ve Spriet, 2011). Bizim araştırmamızda sporcuların protein alımları 1.8g/kg olarak bulunmuştur. Yüksek protein alımı, uzun dönemde metabolizmada sorunlara yol açabilir ve böbrek hastalıklarına sebep olabilir (Kreider ve ark., 2010). Protein oranı yerine karbonhidrat alımları arttırılmalıdır.

Yağdan zengin beslenme sporcular için tavsiye edilmemektedir. Her ne kadar yağ, beslenme açısından vazgeçilmez bir besin öğesi olsa da antrenmanlara yakın zamanlarda tüketimi önerilmemektedir. Önerilen yağ kaynakları ancak kuruyemişlerden olabilmektedir (Baysal, 1999; Burke,

2010). Bizim çalışmamızda sporcuların yağ tüketimi yeterli oranda olup, antrenman öncesi ve sonrasında yağlı besin tüketmedikleri görülmüştür.

Vitaminler ve mineraller yaşamın temellerindendir (Mullinix ve ark., 2003; Steffl ve ark., 2019). Ancak sodyum gibi bazı minerallerin yüksek alımı kan basıncını arttırır ve sağlık problemlerine sebep olur. Bizim araştırmamızda da katılımcıların sodyum alımları, önerilen düzeyin neredeyse 3 katı kadar yüksek bulunmuştur. Her ne kadar sodyum minerali terle atılıyor olsa da bu kadar yüksek düzeyde alım önerilmemektedir.

Beslenmenin zamanlanması besin öğelerinin yeterli düzeyde kullanılabilmesi için önemlidir (Kreider ve ark., 2010). Ana öğünler ve ara öğünler gün içerisine dağıtılarak tüketilmelidir. Bizim çalışmamızda futbolcular yüksek oranda 3 ana öğün tüketmekte olup, ara öğün tüketmeyenlerin oranı %30 olarak saptanmıştır. Ara öğün tüketimi, alınması gereken günlük enerjinin güne dağılımı açısından önem arz eder (Kreider ve ark., 2010). Futbolcuların ara öğün tüketimine yönlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca sıvı alımı da kritik düzeyde önemlidir (Garth ve Burke, 2013). Antrenman öncesi sıvı alımı zaman açısından tartışmalı bir durumdur. Bireye özel olarak ayarlanması gerekir. Bu yüzden araştırmamızda bulduğumuz sonuçlar genelde sıvı alımının yeterli olduğunu göstermiştir.

Sporcuların antrenman öncesi ve sonrasındaki besin tüketimleri performanslarını olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilir (Lozano-Berges ve ark., 2018). Düzenli bir beslenme planı ile sporcuların performansı ve spor yaşı arttırılabilmektedir. Sporculara aynı zamanda beslenme planlarını uygulamalarına destek olması için beslenme eğitimi de verilmelidir (Hamilton ve ark., 1994).

Futbolcuların beslenme değerlendirmesinin diyetisyen tarafından yapılması, eksiklik varsa düzeltilmesi beslenme durumlarının takip edilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

ADA, Position of the American Dietetic Association, Dietitians of Canada, and the American College of Sports Medicine. Nutrition and athletic performance, J Am Diet Assoc. 2000; 100: 1543-1556.

Baysal A. Beslenme. Hatiboğlu Basım ve Yayım, 1999.

Burke LM, Cox GR, Cummings NK. Guidelines for daily carbohydrate intake: do athletes achieve them? Sports Med 2002; 31:267–99.

Burke LM. Fueling strategies to optimize performance: training high or training low?. Scandinavian journal of medicine & science in sports 2010; 20: 48-58.

Burke LM. Hydration in Sport and Exercise. In: Périard J., Racinais S. (eds) Heat Stress in Sport and Exercise. Springer, Cham,

Burke LM, Maughan, RJ. The Governor has a sweet tooth–mouth sensing of nutrients to enhance sports performance. European journal of sport science 2015; 15(1): 29-40.

Garth AK, Burke LM. What do athletes drink during competitive sporting activities?. Sports Medicine 2013; 43(7): 539-564.

Hamilton G, Thomson C, Hopkins W. Nutrition knowledge of elite distance runners. Journal of Sport Nutrition 1994; 22(2): 26–29.

Holway FE, Spriet LL. Sport-specific nutrition: practical strategies for team sports. Journal of sports sciences 2011; 29(1): 115-S125.

Kreider RB, Wilborn CD, Taylor L, Campbell B., Almada AL, Collins R, Kerksick CM. ISSN exercise & sport nutrition review: research & recommendations. Journal of the international society of sports nutrition 2010; 7(1), 7.

Lozano-Berges G, Matute-Llorente Á, González-Agüero A, Gómez-Bruton A, Gómez-Cabello A, Vicente-Rodriguez G, Casajús JA. Soccer helps build strong bones during growth: a systematic review and meta-analysis. European journal of pediatrics 2018; 177(3), 25-310.

Mullinix MC, Jonnalagadda SS, Rosenbloom CA. Dietary intake of female U.S. soccer players. Nutr Res 2003; 23:585–93.

Steffl M., Kinkorova I, Kokstejn J, Petr M. Macronutrient Intake in Soccer Players—A Meta-Analysis. Nutrients 2019; 11(6), 1305.

Türkiye Sağlık Bakanlığı. Türkiye Beslenme Rehberi (TÜBER). Sağlık Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2015.

World Health Organization. Health and development through physical activity and sport (No. WHO/NMH/NPH/PAH/03.2), 2003.

Yıldız SA. Spor yapan çocuğun beslenmesi nasıl olmalıdır. İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Sağlıkta ve Hastalıkta Beslenme Sempozyum Dizisi 2004; (41): 191-202.

AKADEMİK SPOR ARAŞTIRMALARI 2020

Editör
Doç. Dr. Akın ÇELİK

ISBN 978-625-7729-33-8

SEFEAKADEMİ